

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

3499

ԸՆԹԱՅՔ ՆԱԽԱԿՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՃԿԱԽՍ շԱՅՈՑ

ԱՌԱՋԻՆ
Վ. Ա. ԲՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՆԿԱՆՑ

ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՍՈՒՄԸ, ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ԵՒ ՄԷԼԵԹԻՆ ՎԱՆԵԱՑՈՒՄ
ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԱՐՃԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ԱԼ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ

ՅՕՐԻՆԵՑ

ՍՄԲԱՏ ԳԱՒԹԵԱՆ

Կ. ՊՈՒՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆ Կ. ՄԻԿԱՅԵԱՆ
ԳՐԱՏՈՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԵԱՆ
Սուրբան-Համբախ Եւոստիպ. Ընդ 11
1904

491.99-8

Կ-23

2010

B 2002

491.99-8

Ա.Ռ.Ա.ԶԻՆ

Ռ-23 կր.

Վ Ա Ր Ժ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Մ Ա Ն Կ Ա Ն Ց

Տ Ա Ս Ն Ե Ր Ո Ր Կ Տ Պ Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ի Ն

ՌԻՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԷՆ ԵՒ ՄԷԱՐԻՖԷՆ ՎԱԽԵՐԱՑՈՒԱՄ
ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ԱԼ ԸՆԴՈՒՆՈՒԱՄ

ՅՕՐԻՆԵՑՑ

ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԹԵԱՆ

معارف نظارت جلیله سنک و مطبوعات داخله مدیریت بهیه سنک ۱۰۹
نومرولی رحصتله طبع اولتمسدر

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Վ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Սուրբան Համամ հասեհտի, քիւ 14

1904

Հ Ի Ա Հ Ա Ն Գ

ՎԱՐԺՈՒՅԻՆ ՄԱՆԿԱՆՅԻ դասաւանդման համար

31514-4.2

1. Այս գրքոյիլը Քերականն աւարտող տղոց համար է:
 2. Մինչեւ 16 էջ՝ հասարակ ընթերցանութեան սահմանուած է. միայն՝ պէտք է հոգ տանիլ որ աշակերտը սորվի նաեւ շատ մը գործածական բառերու հայերէնն որոնք գրբուած են այս մասին մէջ:
 3. 17 էջէն կը սկսին թարգմանութիւնները: Աշակերտը պարտի անձիւր դասի սկիզբը գտնուող հայերէն բառերը լաւ կարդալ եւ գոյ ընել, ապա դասերուն ընթերցման եւ թարգմանութեան պարապիլ:
 4. Մինչեւ որ տղան լաւ մը ըմբռնած չըլլայ դաս մը, պէտք չէ անցնիլ յաջորդ դասին ուր պիտի հանդիպի նախորդին բառերուն:
 5. Ընթերցանութիւն ու թարգմանութիւն զուգընթաց պէտք է ըլլան, որպէս զի աշակերտը հասկնայ կարդացածը:
 6. Գաստուն բաւականանալու չէ գոյ ընել տալով միայն դասերուն պարունակած խօսքերը, այլ բառերու փոփոխութեամբ պէտք է նորանոր խօսքեր կազմել տայ. օրինակ. Խաղալիկ կ'ուզե՞ս խօսքը կրնայ փոխուիլ՝ Հաց կ'ուզե՞ս, գրիչ կ'ուզե՞ս, բուրբ կ'ուզե՞ս. կամ Խաղալիկ ունի՞ս, հաց ունի՞ս, գրիչ ունի՞ս, բուրբ ունի՞ս, եւայլն:
- Ասով միայն կը յաջողի աշակերտը վարժուիլ հայերէն խօսելու:
7. Նոյնն եւ Տաճկերէնէ հայերէնի փոխելիք դասերուն համար, ուր տղան անդրադարձութիւն մը կ'ընէ ուսածներուն վրայ եւ խօսքը հիմնովին կը տպաւորուի միտքին մէջ:
- Այսպէսով կը սկսի դասաստիւն եւ աշակերտին մէջ խօսակցութիւն մը որ ձեւազնեաէ կ'ընդարձակի, եւ մանուկը օր օրի ըրա՛յ յառաջադիմութեանը վրայ գո՛ն եւ ուրախ՝ հետամուտ կ'ըլլայ աւելի եւս զարգանալու եւ իւրացնելու շատ մը հայերէն բառեր՝ զորս սակաւ առ սակաւ պիտի գործածէ:

14538-57

(2740
39)

խօսքեր կազմելու : Կարեւորն այն է որ այս կրկնութիւններէ չձանձրանայ Դասատուն ինքը նախ՝ եւ ապա այնպիսի զը-
ւարթ կենդանութիւն մը տայ դասախօսութեան որ աշա-
կերաններն ալ ձանձրոյթ չըզանձ ալ քաջալերուին :

8. Ընթերցման եւ թարգմանութեան հետ դասատուն իրագիտական եւ մտանազական վարժութիւններ ալ ընել կու-
տայ, (սկսելով պարզ ու դիւրին հարցումներէ եւ աստիճա-
նաբար ընդարձակելով) տղուն ամէնէն մօտ եւ ծանօթ ա-
ռարկաներու եւ էակներու վրայ :

Աւասիկ քանի մը օրինակներ այս վարժութեան :

Ա. Ի՞նչ է գրուիչը, հացը, խանիկե, գրիչը, ժամկոչը, շապիկը եւ այլն (1) :

Բ. Որո՞նք են դպրոցի առարկաները, մարմինի մասերը, ուտելիքներ, խմելիքներ, եւ այլն :

Գ. Ի՞նչ կ'ընեն պատմաբանը, աստղագետը, մանկագիրը, մկրտուիչը, եւ այլն :

Դ. Ո՞ր կը գտնուի բարձր, ակիւր, մանկապարտէս, խաչ :

Ե. Ի՞նչ կ'ընէ հացագործը, հիւսնը, վարժապետը, եւ այլն :

Զ. Ի՞նչ կը շինուի երկաթով, արծաթով, ալյուրով, եւ այլն :

Է. Ի՞նչ հեղուկներ, հագուստներ, գործիքներ, ծաղիկներ, ծառեր, եւ այլն կը ձանձնաս :

Ը. Ի՞նչ կը կոչուի այն մարդը՝ որ չի տեսներ, չի շնորհակալ, հաց կը շինէ, պարտեզ կը պանէ, դաս կուսայ, եւ այլն :

Թ. Ի՞նչ կը տեսնես երկիւնի, ծովի վրայ, դպրոցին մէջ, եկեղեցիին մէջ, եւ այլն :

Ժ. Ի՞նչ է այն շէնքը՝ ուր տղայ դաս կ'առնեն, ուր աղօթք կ'ընեն, ուր աղօթք կ'առնեն, ուր հաց կ'եփեն, եւ այլն :

Այս օրինակներուն համեմատ, Դասատուն կրնայ առա-
ջարկել անթիւ հարցումներ՝ փոխն ի փոխ, բարդացնել եւ վերլուծական ոճով :

(1) Պատասխանները պէտք է ըլլան ամբողջ օրինակ. Գրուիչը մարմնիկն մեկ մասն է, հացը ուտելիք է, խանիկե խմելիք է, գրիչը դասական առարկայ է, ժամկոչը մարդ է, շապիկը հագուստ է, եւ այլն :

Ա. Բարդացնելու ոճի օրինակ .
Հարցում. Ո՞ր կը տեսնես քիթ, բերան, աչք, ականջ :
Պատասխան. Քիթը, բերանը, աչքը, ականջը կը տեսնեմ
մարդուն դէմքին վրայ :

Բ. Վերլուծական ոճի օրինակ .
Հարց. Ի՞նչ մասեր ունի մարդու դէմքը :
Պատ. Մարդու դէմքն ունի քիթ, բերան, աչք, եւ այլն :

Գ. Վերջապէս ի բերան կ'ուտուցուին ոտանաւոր հատ-
ուածները, վտանգ ըլլալէ ետքը՝ թէ տղան լաւ ըմբռնած է
անոնց ոգին, իմաստը, եւ գիտէ ընթերցանութիւնն ու թարգ-
մանութիւնը :

Այս միջոցները գործադրուելով՝ տարակոյս չկայ թէ
Վարժարան Մանկանց լաւ արդիւնք պիտի տայ (ինչպէս
փորձով հաստատուած է), եւ աշակերտը սէր ու փափաք
պիտի զգայ Հայերէն խօսելու :

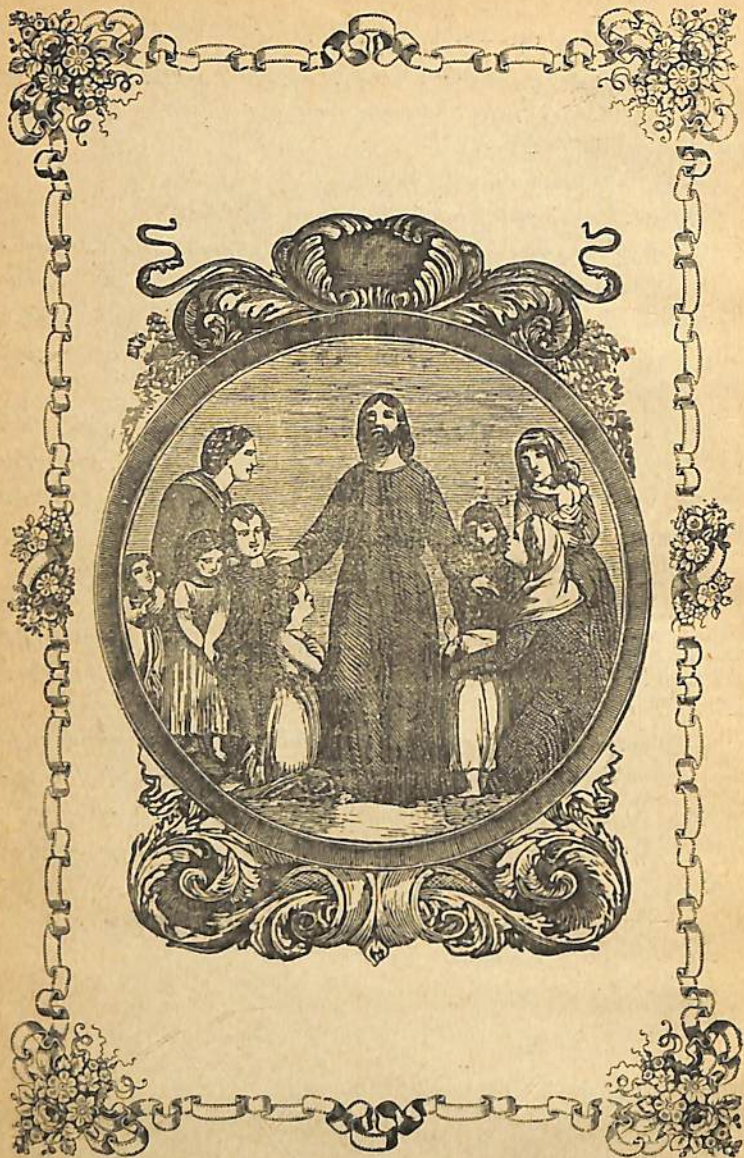
Այդ իսկ է գրքուկիս նպատակներէ մին եւ գլխաւորն :

10. Օտմանեան լեզուի ուսանողներն ալ կրնան օգտա-
կարապէս գործածել Վարժարան Մանկանցը՝ իբր դասագիրք
ուղղագրութեան (խնչ) եւ թարգմանութեան հայերէնէ ի
տաճկերէն :

Հայատառ թուրքերէն հատուածներն ու խօսքերը ուղ-
ղագրութիւն ընելու է, եւ հայերէնները թուրքերէնի թարգ-
մանելու է : Երկրորդն իմաստի պարզութիւնն աշակերտին
եռանդը կը գրգռէ այդ ճիւղերու մէջ ինքնայօժար աշխա-
տելու :

Ս. ԳԱԻԹԵԱՆ

Վ Ա Ր Ժ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Մ Ա Ն Կ Ա Ն Յ

Ա Ռ Ա Ջ Ե Ն Մ Ա Ս

Հ Ե զ ա ր ա Ն

Մ Ի Ա Վ Ա Ն Կ Բ Ա Ռ Ե Ր

Պաշ
Թաշ
Սաշ
Խաշ
Ճամ
Տամ

Պէն
Սէն
Թէն
Ճէպ
Թէք
Թէր

Տաղ
Պաղ
Եաղ
Պալ
Տալ
Նալ

Գըզ
Գըշ
Մըխ
Պիր
Տիւ
Տիշ

Թայ
Չայ
Չամ
Չան
Թաս
Շալ

Եօլ
Գօլ
Թօփ
Թօզ
Պօշ
Տօն

ԵՐԿԱՎԱՆԿ ԲԱՌԵՐ

Ա լսհ	Հ ա լ ա	Ա ղ ա
Ա ն ա	Տ է յ զ է	Գ օ յ ու ն
Պ ա պ ա	Գ ա ր տ ա շ	Տ ա ն ա
Տ է տ է	Ա մ ճ ա	Ք է տ ի
Ն ի ն է	Ա ը	Ք է օ փ է ք
Տ ա յ ը	Խ օ լ օ ղ	Ի ն է ք

Է ք մ է ք	Է ը է ք	Փ է ք մ է զ
Փ է յ ն ի ր	Է լ մ ա	Փ ի լ ա Վ
Գ ա յ մ ա զ	Ճ է Վ ի զ	Չ օ ր պ ա
Շ է ք է ր	Ի ն ճ ի ր	Ս օ ղ ա ն
Շ է ր պ է թ	Պ ա տ է մ	Ա յ ը ա ն
Չ ը ն ա ը զ	Ս ի մ ի թ	Ա ը մ ու ա
Ք ի ը է զ	Չ է օ ը է ք	Մ ա ը ու լ
Չ ի շ ն է	Հ է լ Վ ա	Գ ա Վ ու ն

Մ է ք թ է պ	Հ օ զ կ ա	Լ ա մ պ ա
Հ օ ճ ա	Թ ա ս Վ ի ր	Ս ա ա թ
Չ օ ճ ու զ	Թ ա խ թ ա	Տ ա ը ա զ
Ք ի թ ա ս	Մ ա ս ա	Չ ը ր չ ա
Գ ա լ է մ	Մ ա գ ա ս	Չ ի լ ճ ա ն
Ք է ա ղ ը տ	Ս օ յ ա	Թ է փ ս ի
Չ է ն թ է	Ի յ ն է	Պ ի լ ը օ ր
Տ է Ֆ թ է ր	Ի փ լ ի ք	Տ է ս թ ի

Ս Ա Յ Ը — Թ Ի Ի

Պ ի ր		Մ է կ	1
Ի ք ի		Ե ր կ ու	2
Իւ չ		Ե ր է ք	3
Տ է օ ր թ		Չ օ ր ա	4
Պ է շ		Հ ի ն զ	5
Ա լ թ ը		Վ է ց	6
Ե է տ ի		Ե օ թ ը	7
Ա է ք ի զ		Ու թ ը	8
Տ օ ր ու ղ		Ի ն ը	9
Օ ն		Տ ա ս ը	10

ԵՌԱՎԱՆԿ ԲԱՌԵՐ

Ա ըա պա Նէր տի վէն Քի լի սէ
 Ա նախ թար Աս մա լըգ Գամ բա նա
 Աշ խա նէ Փար մագ լըգ Պա տա ըագ
 Սա լըն ճագ Սա ման լըգ Վար դա պետ
 Թէն ճի ըէ Զի չէք լիք Սա տա գա
 Լէպ լէ պի Լա հա նա Ար դա տաշ
 Շէֆ թա լի Փա թա թէս Պահ ճէ պան
 Քէս թա նէ Հաշ ըս մա Զի լին կիր
 Կայ կա նա Հա մըր սըգ Տէ միր ճի
 Մա գար նա Պէք սի մաթ Քի թապ ճը

ԻՍԻՄԼԵՐ — ԱՆՈՒՆՆԵՐ

Աբ ըա համ — Բե նիա մին — Գա ըե
 գին — Դա լիթ — Ե դի ա — Զա ըեհ
 Էմ մա նու էլ — Ըն ճակ — Թով մաա
 Ժիր այր — Ի սա հակ — Լուս պա ըան —
 Խա չիկ — Ծա մի գոս — Կա ըա պետ —
 Համ բար ճում — Ղու կաս — Մար տիրոս
 — Յա ըու թիւն — Նի կո դոս — Շնոր
 հա լի — Ոս կան — Պետ ըոս — Ռու բէն
 — Սա հակ — Վր թա նէս — Տի ըա տուր
 — Յո լակ — Փի լիպ պոս — Քրիս տոս —
 Օ գոս տոս — Ֆրան չիս կոս :

ԽԱՂԱԼԻԿ — ՕՅՈՒՆՃԱԳ

Վէդ	Աւրգ	Գնտակ	Թօփ
Փող	Պորու	Սուխչ	Տրիսիփ
Հող	Ֆրչնը	Թուռչիկ	Ուչուրմա
Զանդակ	Զընդրագ	Տիկին	Միցի, պէպէփ

ՈՒՏԵԼԻՔ ԵՒ ԽՄԵԼԻՔ — ԻՅԵՃԵՔ ՎԷ ԻՉԵՃԵՔ

Հայ	Էմէփ	Շարար	Շէփէր
Զուր	Սու	Իւլ	Եաղ
Պանիր	Փէյնիր	Սեր	Գայմագ
Հաւկիթ	Եումուրթա	Հրուշակ	Հէլվա
Մածուն	Եողուրս	Խորոված	Քէպապ
Կաթ	Սիւս	Եղինձ	Փիլավ
Մեղր	Պալ	Ապուր	Զօրպա
Գինի	Շարապ	Կաթնապուր	Սիւսլան
Միս	Էթ	Զուպեղ	Կայկանայ

Վարժ . — Զատեցիք ուսելիքները, խմելիքները եւ կերակուրները :

ՊՏՈՒՂ — ՄԵՅՎԷ

Ընկոյզ	Ճէվիգ	Զմերուկ	Գարփուգ
Նարինջ	Փորթուգալ	Սերկեւիլ	Ալվա
Խնձոր	Էլմա	Բալ	Ֆիշէ
Տանձ	Արմուս	Կեռաս	Քիրէգ
Շագանակ	Քէսթանէ	Դեղձ	Շէճքալի
Խաղող	Իւզիւմ	Արմաւ	Խուրմա
Կաղին	Ֆրնիսրգ	Թուղ	Իննիր
Նուշ	Պատէմ	Սալոր	Էրիկ
Նուռ	Նար	Ծիրան	Գայսը

Մ Ա Ր Մ Ի Ն — Վ Ի Ճ ՈՒ Տ

Մ ա զ	Ս ա չ	Լ ե զ ու	Տ ի լ
Գ լ ու խ	Պ ա շ	Շ ու ը թ	Տ ու ս ա զ
Ճ ա կ ա ա	Ա լ ը	Վ ի զ	Պ օ յ ու ն
Ա չ ք	Կ է օ զ	Թ եւ	Գ օ լ
Ե թ ե ս	Ե ի լ զ	Չ ե ու ք	Է լ
Ա կ ա ն ջ	Գ ու լ ա զ	Մ ա ա	Պ ա ը մ ա զ
Բ ի թ	Պ ու ը ու ն	Ե զ ու ն զ	Տ ը ը ն ա զ
Բ ե թ ա ն	Ա ղ ը զ	Փ ո ղ	Գ ա ը ը ն
Ա կ ու ա յ	Տ ի շ	Ո ա թ	Ա յ ա զ
Ա փ	Ա վ ու ն	Մ է ջ ք	Պ է լ

Մ Ա Ր Կ — Ա Տ Ա Մ

(Արու)

(Էզ)

Հ ա յ ղ	Պ ա պ ա	Մ ա յ ղ	Ա ն ա
Ե ղ ը ա յ ղ	Գ ա ը ս ա շ	Բ ո յ ղ	Գ ը զ գ ա ը ս ա շ
Հ օ ղ ե ղ ը ա յ ղ	Ա մ ն ա	Հ օ ղ ա թ ո յ ղ	Հ ա լ ա
Մ օ ղ ե ղ ը ա յ ղ	Տ ա յ ղ	Մ օ ղ ա թ ո յ ղ	Տ է յ զ է
Պ ա յ	Տ է տ	Մ ա մ	Ն ի ն է
Մ ա ն չ	Օ ղ լ ա ն	Ա ղ ջ ի կ	Գ ը զ
Է ը ի կ	Գ օ ն ա	Կ ն ի կ	Գ ա ը ը
Չ աւ ա կ	Օ ղ ու լ	Ծ ն ո ղ ք	Ա թ ա
Տ ղ ա յ	Չ օ ն ու զ	Ծ ե ղ	Ի խ թ ի ե ա ը

Հ Ա Գ ՈՒ Ս Տ — Է Ս Վ Ա Պ (ԲՈՒԳԱ)

Վ ե ղ ա ը ի ու	Ա ա զ օ	Գ ու ը ղ ա	Չ օ ը ա յ
Բ ա ճ կ ո ն	Ե է լ է կ	Գ օ ա ի	Գ ու ը շ ա զ
Տ ա ի ա ա	Փ ա ն թ ա լ թ ն	Կ օ ջ ի կ	Ճ ի զ մ է
Վ ա ը ա ի ղ	Տ օ լ ի	Թ ա չ կ ի ն ա կ	Ե ա ղ ը զ
Շ ա պ ի կ	Կ է օ մ լ է ֆ	Գ ը ղ ա ն	Ճ է ա

Գ Պ Ր Ո Ց Ի Ա Ռ Ա Ր Կ Ա Ց — Մ Է Բ Թ Է Պ Է Շ Ե Ա Ս Ը

Գ ի ը ղ	Ք ի թ ա ա յ	Տ ե ա ը ա կ	Տ է ճ թ է ը
Գ ը ի ջ	Գ ա լ է մ	Ք ա ը ա ա խ ա ա կ	Թ ա շ թ ա ն թ ա
Ք ա ն տ ն	Մ ա ս ա ը	Ք ա ը զ ը ի ջ	Թ ա շ գ ա լ է մ
Մ ա ա ի ա	Գ ու ը ը ու ն գ ա լ է մ	Բ ա զ մ օ յ	Մ ի ն Տ է ը
Կ ա ղ ա մ ա ը	Տ ի վ ի թ, հ օ զ գ ա	Չ ա ն զ ա կ	Չ ա ն
Թ ու ղ թ	Ք ե ա ղ ը ս	Չ մ ե լ ի ն	Ս օ յ ա
Մ ե լ ա ն	Մ ի ը լ է ֆ ֆ է ա յ	Մ կ ը ա ա	Մ ա զ ա ա
Ս ե ղ ա ն	Մ ա ա ա	Ա թ ու	Ս ա ն ս ա յ ի ա
Կ աւ ի ճ	Թ է ա լ է ի ը	Պ ա յ ու ա կ	Չ է ճ թ է

Տ Ա Ն Կ Ա Ր Ա Ս Ի — Է Վ Է Շ Ե Ա Ս Ը

Ժ ա մ ն ա յ ո յ յ	Ա ա ա թ	Գ աւ ա լ թ	Պ ի լ լ օ ը
Հ ա յ ե լ ի	Ա յ ն է	Գ ա ն ա կ	Պ ը ջ ա զ
Օ ղ օ ղ օ յ յ	Պ է շ ի ֆ	Գ զ ա լ	Գ ա շ ը զ
Աւ ե լ	Ս իւ փ ի ը կ է	Պ ա տ ա ու պ ը ա ղ	Փ է ռ օ ն
Մ ա փ ո ղ	Տ է ս թ ի	Ս կ աւ ա ու ա կ	Թ ա պ ա զ
Ա ն կ ո ղ ի ն	Տ է օ շ է ֆ	Պ ա կ	Ք ե ա ս է
Ա շ տ ա ն ա կ	Շ ա մ ս ա ն	Լ ա մ ը զ ա ը	Լ ա մ ս ա

Շ Է Ն Բ — Ե Ա Փ ՈՒ Պ Ի Ն Ա

Պ ա ա	Տ ու վ ա ը	Տ ու ն	Է վ
Գ ու ա	Գ ա փ ու	Գ ա ը ը յ	Մ է ֆ թ է ա յ
Պ ա ա ու չ ա ն	Փ է ն ն ի ը է	Ե կ ե ղ ե ջ ի	Ք ի լ լ ի ս է
Մ ա ն զ ու ղ	Ն է ը ը թ վ է ն	Խ ա ն ու լ թ	Տ ի լ ֆ ե ա ն
Գ ա ը ա կ	Տ օ լ ա ա յ	Շ ու կ ա յ	Չ ա ը ը
Բ ա կ	Ա վ լ ու	Կ ա ու ք	Ա ը ա ա յ ա
Մ ա ու ա ն	Ք ի լ է ը	Չ ա ղ ա յ ք	Տ է յ ի մ է ն
Ա ղ ը իւ ը	Չ է շ մ է	Ա զ ա ը ա կ	Չ ի ճ թ ի ֆ

Կ Ե Ն Դ Ա Ն Ի — Հ Ա Յ Վ Ա Ն

Շուն	Քեօփեֆ	Այծ	Քէչի
Կատու	Քէսի	Եղ	Էօֆիւզ
Ձի	Աք	Նապաստակ	Տավեան
Էշ	Էտեֆ	Մուկ	Սըչան
Չորի	Գաքր	Գայլ	Գուրք
Ոչխար	Գօյուն	Հաւ	Թա՛վուզ
Կով	Ինէֆ	Հնդկահաւ	ձուլուզ
Հորթ	Պուգաղը	Աքաղաղ	Հօրօզ
Օձ	Երլան	Կաքաւ	Քէֆլիֆ
Չուկ	Պալըզ	Մեղու	Արք
Գառնուկ	Գուգու	Ճանճ	Սիճէֆ

Բ Ո Յ Ս — Ն Է Պ Ա Թ Ա Թ

Ծառ	Աղան	Լուրիա	Պէօյրիւլճէ
Ծաղիկ	Չիչէֆ	Սիսեռ	Նօնուս
Վարդ	Կիւլ	Յորեն	Պուղսայ
Մանիչակ	Մէնէֆէ	Գարի	Արփա
Սոխ	Սողան	Վարունդ	Խիյար
Սխտոր	Սարմուսագ	Խոտ	Օթ

Պ Ի Տ Ա Ն Ի Ա Ռ Ա Ր Կ Ա Յ — Ի Գ Թ Ի Չ Ա Լ Ը Է Շ Ե Ա Լ Ա Ր

Անձեռոց	Փէճիլ	Գաւաղան	Տէյնէֆ, պասքօն
Սանտր	Տարագ	Գասկ	Քէսէ
Խողանակ	Ֆրչա	Ստակ	Փարա
Օճառ	Սապուն	Չուան	Ուրկան, իփ
Լուցիկ	Քիպրիթ	Բամպակ	Փամպուֆ
Մոմ	Մում	Բուրդ	Ելուն
Մոխրաման	Թապլա	Գերձան	Իփիփ
Մամնոց	Եիւֆիփ	Ատեղ	Իյնէ

Պ Ա Ր Զ Խ Օ Ս Ք Ե Ր

Ա.

Վէղը խաղալիկ է. Հացը ուտելիք է.
 Զուրը խմելիք է. Խնձորը պատու է:

Բ.

Գլուխը, ձեռքը, ոտքը մարմինն մասերն են.
 Հայրը, մայրը, պապը, մամը մարդ են.
 Վարտիքը, շապիկը, շրջազգեստը հագուստ են:

Գ.

Գիւրը դպրոցի առարկայ է.
 Թուղթ, մերան ու գրիչն ալ դպրոցի առարկայ են.
 Ժամացոյցը կարասի է.
 Օրօրոց, աւել, անկողինն ալ կարասիներ են:

Դ.

Տունը, դպրոցը եւ եկեղեցին շէնք են.
 Դուռը, պատուհանը, սենեակը տան մասեր են,
 Շունը կենդանի է.
 Չին, էջը, կոփն ու եղն ալ կենդանիներ են:

Ե.

Ծառը բոյս է.
 Գարին, ցորենը եւ խոտն ալ բոյսեր են.
 Անձեռոցը պիտանի առարկայ է.
 Օճառը, լուցիկն եւ մոմն ալ պիտանի առարկայ են:

ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ⁽¹⁾

Ա. Ի՞նչ է գնտակը, պանիրը, տանձը, աչքը, քե-
ռին, բաճկոնը, քանոնը, աւերը, ագարակը, այծը,
վարդը, ասեղը:

Բ. Որո՞նք են խաղալիկները, ուտելիքները, խմե-
լիքները, պտուղները, մարմինի մասերը, մարդերը, հա-
զուտաները, դպրոցի աւարկաները, տան կարասիները,
շէնքերը, կենդանիները, բոյսերը, պիտանի բաները:

ԿՆԻՆՆԵՐՈՒ ԱՆՈՒՆ

Արմաւենի — Բրաբիտն — Գոհարիկ — Դշխու —
Երանուհի — Զարուհի — Էլիզա — Թագուհի — Իսկուհի
— Լուսաբեր — Խնդրուհի — Կատարինէ — Հովի-
տիմէ — Ղամբէուհի — Մարիամ — Յուլիանէ —
Նուարդ — Շուշան — Պէտդրիս — Ռերեկա — Սա-
ռա — Վարդանուշ — Տիրուհի — Փերրոնէ — Քրիս-
տինէ:

(1) Այս օրինակներուն համեմատ դասատուն կրնայ ա-
ռաջարկել բազմաթիւ հարցումներ: Աշակերտը նախորդ
դասերուն մէջ սորված է անոնց պատասխանները, եւ կրնայ
չստ դիւրութեամբ կրկնել:

12 - 28

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ

Թարգմանութիւններ

1. Դ Ա Ս

Աստուած մէկ է.
Ես տղայ եմ.
Դուն աղջիկ ես.
Մենք խեղճ ենք.
Դուք մեծ էք.
Անոնք հարուստ են.

Ալլահ պիւ սիւր:
Պէն չօնուղլմ:
Սէն գրգ սըն:
Պիլ ուպուլուգ:
Սիգ պէօյլուսիւնիւգ:
Օնլար գէնկիւն սիւլէր:

2. Դ Ա Ս

Տղան դպրոց կ'երթայ.
Հոն դաս կ'առնէ.
Հայրս շուկայ գնաց.
Մայրս տունն է.
Ան կար կը կարէ.
Կերակուր կ'եփէ.

Չօնուֆ մէֆէպէ կիսէր:
Օրասա տէրս պիւր:
Պապամ չարքեա կիքսի:
Անամ էլիսէ սիւր:
Օ սիֆիւ սիֆէր:
Եւմէֆ փիլիփիւր:

2740
39

14538-58

3. Դ Ա Ս

Քոյրս խեղօք է : — Դուք հարուստ էք : — Մենք
Հայ ենք : — Անոնք մեծ են : — Մայրս կերակուր կ'ե-
փէ : — Տղան շուկայ գնաց : — Քոյրս կար կը կարէ :

4. Դ Ա Ս

Ես մայր ունիմ,	Պենիմ անամ վար :
Դուն հայր ունիս,	Սենին պապան վար :
Ան եղբայր ունի,	Օնուն գարսաւը վար :
Մենք սուն ունինք,	Պիգիմ եփիմիգ վար :
Դուք պարտէզ ունիք,	Սիգին պահեհեհիգ վար :
Անոնք ձի ունին,	Օնլարըն աքը վար :

5. Դ Ա Ս (1)

Ես եղբայր ունիմ : — Դուն մայր ունիս : — Ան
քոյր ունի : — Մենք գիրք ունինք : — Դուք ձի ունիք :
— Անոնք հայր ունին : — Մենք ազարակ ու պարտէզ
ունինք : — Յակօր շուկայ գնաց : — Մեծ քոյրս կերա-
կուր կ'եփէ : — Պզտիկ քոյրս դպրոց կ'երթայ :

(1) Դասատուն՝ բառերու փոփոխութեամբ նորանոր հար-
ցումներ թող առաջարկէ Հայերէնէ Տաճկերէն եւ փոխա-
դարձաբար :

6. Դ Ա Ս

Կը հաչէ	Իււեր	Կ'ուտէ	Եր
Կը վազէ	Սեյիւրի	Կը շինէ	Ետար
Կը զուայ	Անրբը	Կ'ածէ	Ետուրբլար
Կը մայէ	Մեկեր	Կը խօսի	Սեօլիւր, Էօբեր

Կատուն կը խաղայ : — Շունը կը հաչէ : — Չին կը
վազէ : — Էշը կը զուայ : — Գառնուկը կը մայէ : — Կովը
խոտ կ'ուտէ : — Հաւը հաւկիթ կ'ածէ : — Մեղուն մեղը
կը շինէ : — Աքաղաղը կը խօսի : — Մարդը կը խօսի :

7. Դ Ա Ս

Կայ	Վար	Ժամ	Սաւք
Գոցէ'	Էօրք	Սորվէ'	Էօյրեն
Բա'ց	Աչ	Կ'երթամ	Կիսիեօրում
Գնա'	Կիք	Կը սորվիմ	Էօյրենիեօրում
Կարգալ	Օգումագ	Գրել	Եագումագ

Պատուհանը գոցէ : — Դուռը բաց : — Դպրոց գնա
— Կարգալ սորվէ : — Ես դպրոց կ'երթամ : — Կար-
գալ գրել կը սորվիմ : — Սեղանին վրայ գիրք մը կայ :
— Ժամը չորսն է : — Կարագետա դպրոց գնաց :

8. Դ Ա Ս

Այս, Աս	Պու	Հանդարտ	Բանար
Այդ, Ատ	Շու	Կը քնանայ	Ուլուր
Այն, Ան	Օ	Երթալու	Կիսեհեհ
Վրայ	Իւսփիւնէ	Ժամանակ	Վագրք
Մէջ	Իչիսեհ	Նայէ'	Պագ
Դի'ր	Գօ	Սեղեր	Գարամբօ

Այս գիրքը գիր սեղանին վրայ : — Նստէ՛ ամօռին վրայ : — Օրօրոցին մէջ մանուկ մը կայ : — Ան հանդարտ կը քնանայ : — Ժամը մէկն է : — Դպրոց երթալու ժամանակ է : — Հայլին նայէ, երեսդ սեւցեր է :

9. Գ Ա Ս

Գոլ	Նանքնա	Կեցէ՛ք	Տուրուն
Դուրս	Տքարը	Եկէ՛ք	Կելին
Ներս	Իչերի	Նստէ՛ք	Օրուուն
Ամէնքդ	Հեփիհիզ	Կերէ՛ք	Եելին
Գայէ՛ք	Կիսին	Մի՛ երթաք	Կիրմելին

Տախտակին քով գացէք : — Դուրս մի երթաք : — Ներսը կեցէք : — Սեղանին քով եկէք : — Ամէնքդ ալ նստէք : — Հայ կերէք : — Ներս եկէք : — Շուկայ մի երթաք : — Տուն գացէք : — Ամէնքդ ալ գացէք :

10. Գ Ա Ս

Կեր	Եկ	Կերէ՛ք	Եելին
Խմէ՛	Իչ	Խմեցէ՛ք	Իչին
Կերայ	Եեքիմ	Կերանք	Եեքիմ
Խմեցի	Իչիմ	Խմեցինք	Իչիմ
Ո՞վ	Քիմ	Ի՞նչ	Նե՞

Ո՞վ կը խօսի : — Աս մարդը ի՞նչ կ'ուտէ : — Ես ջուր խմեցի : — Դուք ալ խմեցէք : — Մի՛հրան, խմէ այս ջուրը : — Պանիր հաց կերէք : — Ի՞նչ կերանք : — Ծաքար ու նուշ կերայ : — Դուն ալ կեր, Սիրանոյշ :

Ք Ա Ղ

Աքաղաղը կը խօսի : — Մայրս տունն է : — Հաւը հաւկիթ կ'ածէ : — Մեղուն մեղր կը շինէ : — Շունը կը հաչէ : — Նստէ՛ ամօռին վրայ : — Տղան կը քնանայ : — Ո՞վ կայ : — Ի՞նչ կայ, — Նստէ՛ք, տղա՛ք, ձայն մի հանէք :

Ք Ա Ղ (1)

Պէնիմ փիթապրմ վար : — Սէնին խօսօզուն վար : — Գարսաւընըն գալէմի վար : — Պիզիմ գուզումուզ վար : — Գուզու մէլէր վէ օք եր : — Սիզին օյուննաղընրզ վար : — Օնլարըն մերէպի վար :

11. Գ Ա Ս

Ռւր	Ներեք	Գիրքս	Քիթապրմը
Մատուկ	Սանքը	Բե՛ր	Կեքիր
Բանայի	Անոխար	Վրայէն	Իւսքիւնեկն
Խմեց	Իչի	Պատկեր	Թապիր
Շատ	Չօզ	Կը գծէ	Ճիզիյօր
Ծարաւ	Սուսամբ	Կտարեց	Գրքը

Ռւր է մատուկին բանային : — Գաւաթ մը ջուր խմեց : — Շատ ծարաւ է : — Գիրքս բեր սեղանին վրայէն : — Գիրքդ ո՞ւր է : — Սեղանին վրայ է : — Ո՞վ պատկեր կը գծէ : — Ստիորը եւ գաւաթը ո՞վ կտարեց :

(1) Տաճկերէն գրուածները կարդացնել եւ Հայերէնի թարգմանել տալ : Այս անդրադարձական վարժութիւնը մեծապէս կը նպաստէ սորված Հայերէն խօսքերը միտք պահելու եւ ի հարկին գործածելու :

12. Դ Ա Ս

Ինչո՞ւ	Նիչի՞ն	Տո՛ւր	Վեր
Կտարեցիր	Գրեցին	Կը կտրեն	Քեսերէր
Պատուեց	Երբքը	Կորսուեցաւ	Կայլ օլտ

Ինչո՞ւ գրիչս կտարեցիր: — Տեարակս ո՞վ պատուեց: — Մատիտ մը տուր: — Մատիտս կորսուեցաւ: — Քաւնոն կտարեց: — Քանոն մը բեր: — Զմեղինով մատիտ ու թուղթ կը կտրեն: — Զեռքդ ինչո՞ւ սեւցեր է:

13. Դ Ա Ս

Կամաց	Եավաւ	Աւելի	Տահա
Զպատուես	Երբմայաւրն	Տուէ՛ք	Վերին
Բարձր	Եիւսեմ	Ինծի	Պանա
Զայնով	Սես իլէ	Զկտարես	Գրմայաւրն
Ծանր	Աղբը	Մաքուր	Թեմիզ
Քիչ մը	Պիր ազ	Պահէ՛	Սագլա

Իբրքդ բաց: — Կամաց, չպատուես: — Բարձր ձայնով կարդա: — Քիչ մը աւելի բարձր: — Ծանր կարդա: — Գրիչ մը տուէք ինծի: — Գրիչդ չկտարես: — Թուղթդ չպատուես: — Մաքուր պահէ: — Ի՞նչ է սա:

14. Դ Ա Ս

Ես չեմ	Պեն սեյիլիմ	Ես չունիմ	Պենիմ եօզ
Դուն չես	Սեն սեյիլսին	Դուն չունիս	Սենին եօզ
Ան չէ	Օ սեյիլ	Ան չունի	Օնուն եօզ
Մենք չենք	Պիզ սեյիլիզ	Մենք չունինք	Պիզիմ եօզ
Դուք չէք	Սիզ սեյիլսինիզ	Դուք չունիք	Սիզին եօզ
Անոնք չեն	Օնլար սեյիլիեր	Անոնք չունին	Օնլարն եօզ

15. Դ Ա Ս

Դրիր	Գօտուն	Խաղալ	Օյնամազ
Կ'ուզեմ	Խսքերիմ	Խաղամ	Օյնայայրմ
Կ'ուզե՞ս	Խսք՞ումիսին	Որ	Քի

Եղբայրդ ո՞ւր է: — Ո՞ւր դրիր տիկինս: — Խաղալիկ կ'ուզե՞ս: — Շատ գնտակ ունի: — Շատ վէճ ունիմ: — Հոյ չունիմ, գնտակ ունիմ: — Եղբայրդ հոյ ունի՞: — Ո՞ւր է տիկինս: — Տիկինս կ'ուզեմ: — Գրնտակ չունիմ: — Խաղալ կ'ուզեմ: — Հոյ ու վէճ չունիմ որ խաղամ:

16. Դ Ա Ս

Բերաւ	Կեթիւրի	Կը խաղա՞ս	Օյնամընարն
Շուկայէն	Զարբսան	Մատուկիս	Սանքղըմըն
Թերթ	Թապագա	Տուաւ	Վերի

Հայր ու մայր ունիմ: — Եղբայրս ինծի խաղալիկ բերաւ շուկայէն: — Ո՞ւր են: — Մատուկիս մէջ են: — Վէճ կը խաղա՞ս: — Ես թուղթ չունիմ: — Եղբայրս խաղալիկ չունի: — Հայրս քոյր չունի: — Թուղթ կ'ուզե՞ս: — Հայրս մատիտ տուաւ ինծի: — Մայրս ալ երկու թերթ թուղթ տուաւ:

Ծան. — 14րդ Դասի բայերուն քով մէյմէկ բառ աւելցընելով՝ ուրիշ նախադասութիւններ շինել տալ:

17. Գ Ա Ս

Կ'ուտե՞ս	Եեր՝միւրին	Գացի	Կիթսիմ
Կ'ուտեմ	Եերիմ	Չգացի	Կիթսիմի
Կը սիրէ	Սեվէր	Գնաց	Կիթսի
Չեմ ուզեր	Խարեմեմ	Չգնաց	Կիթսիմի
Չեմ ուտեր	Եեմեմ	Ինկաւ	Տիւտսիւ
Գացինք	Կիթսիմ	Առի	Այլսմ

Խաղող կ'ուտե՞ս: — Խաղող ու հաց կ'ուտեմ: —
 Եղբայրս խնձորն ու խաղողը շատ կը սիրէ: — Ես սաւոր
 չեմ ուտեր: — Ի՞նչ կ'ուզես: — Ի՞նչ կ'ուտես: — Հաց
 չեմ ուտեր: — Պանիր կ'ուտե՞ս: — Եղբայրս ու ես
 պարտեզ գացինք: — Հայրս չգնաց: — Ես շուկայ գա-
 ցի: — Ծառէն խնձոր ինկաւ, ես առի կերայ: — Գուն
 պանիր հաց կերար. — Ես ի՞նչ կերայ:

18. Գ Ա Ս (1)

ս, դ, ը (կամ ն)

Հայր	Հայր ս	Հայր դ	Հայր ը
Մայր	Մայր ս	Մայր դ	Մայր ը
Քոյր	Քոյր ս	Քոյր դ	Քոյր ը
Չեռք	Չեռք ս	Չեռք դ	Չեռք ը
Աչք	Աչք ս	Աչք դ	Աչք ը
Բերան	Բերան ս	Բերան դ	Բերան ը

(1) Տրուած օրինակները թարգմանել և նմանօրինակ
 թարգմանութիւններ ընել տալ աշակերտին: — Ատոնց քով
 մէյմէկ բառ աւելցնելով՝ խօսքեր շինել:

19. Գ Ա Ս (1)

Իմ լեզու ս	Քու լեզու դ	Անոր լեզու ն (2)
Մեր լեզու ն	Ձեր լեզու ն	Անոնց լեզու ն

Իմ	ձիւ	—	Հոգիս	—	Կատուս	—	Ակուսս
Քու	ձիւ	—	Հոգիդ	—	Կատուդ	—	Ակուդդ
Անոր	ձին	—	Հոգին	—	Կատուն	—	Ակուան
Մեր	ձին	—	Հոգին	—	Կատուն	—	Ակուան
Ձեր	ձին	—	Հոգին	—	Կատուն	—	Ակուան
Անոնց	ձին	—	Հոգին	—	Կատուն	—	Ակուան

Հրահանգ. — Գիծերուն տեղ պատշաճ ստացականներ
 դրեմ, այսպէս. Իմ հոգիս, Քու հոգիդ, Անոր հոգին, Եւն:

Ք Ա Ղ

Պապամ եազր եազրեօր: — Գալէմին վա՞ր մը: —
 Նէրէլ.՞ գօտուն: — Թօփում վար, ճրջքմ եօգ: —
 Օյնամագ իսքէրիմ: — Գարսաբն նէ՞րէ: — Յ էլմա
 եեմէգ, արմուս եէր: — Պապամ վէ անամ վար:

Ք Ա Ղ

Պէնիմ քեաղքքմ եօգ, գալէմիմ վար: — Շիւքի
 գրքը: — Ելի վէ եիւզի գարարմը սը: — Բուպա-
 լարմ սանցըրն իչինիսէ սիւլէր: — Օյունագ իսքէր-
 միսին: — Յակօր անասընր սէվէր, պապասընր սէ
 սէվէր, գարսաբընր սէ սէվէր:

(1) Տե՛ս նախորդ գասի ծանօթութիւնը:

(2) Չայնաւորով վերջաւորող բառերուն ծայրը կը դրուի
 միայն ն յօդ և ոչ ը: Չըսուիր լեզուը, այլ՝ լեզուն, եւայն:

20. Դ Ա Ս

Առտու	Սապահ	Կ'առնէ	Ալըր
Իրիկուն	Ագեամ	Կը պատուիրէ	Թեհապիհ իսեր
Կը սկսին	Պաշարլար	Պարապ	Պօս
Կը սերտեմ	Էօյրեհիբիմ	Չանցընենք	Կեչիբմեյիլիմ
Ժամանակնիս	Վազբըմըզը	Սորվինք	Էօյրեհեյիլիմ

Ամէն առտու ես դպրոց կ'երթամ: — Ժամը ու թին մեր դասերը կը սկսին: — Իրիկունը երկու երեք ժամ դաս կը սերտեմ: — Քոյրս ալ դպրոց կ'երթայ, Գիրք ունի եւ դաս կ'առնէ: — Հայրս ամէն առտու կը պատուիրէ որ ժամանակնիս պարապ չանցընենք, կարգալ գրեւ սորվինք:

21. Դ Ա Ս

Կին	Գարը	Չ'ուտեր	Յեմեզ
Պոչ	Գուլբուզ	Կ'օրէ	Պուլար
Թռչուն	Գուտ	Բռնեց	Թուրսու

Կինը կար կը կարէ: — Տղան դպրոց կ'երթայ: — Աս գիրքը կը կարդայ: — Աս մարդը գիր կը գրէ: — Մուկը խոտ չուտեր, հաց կ'ուտէ: — Կատուն ալ մուկը կ'ուտէ: — Աս կենդանին խոտ կ'ուտէ: — Ձին կը վազէ: — Շունը պոչը կ'օրէ: — Կատուն ճանճ մը բռնեց: — Եղբայրս թռչուն մը բռնեց:

22. Դ Ա Ս

Չկայ	Եօզ	Կը սողայ	Սիւրիւնիւր
Բռնեց	Թուրսու մու	Կը քալէ	Եիւրիւր
Կը թռչի	Ուշար	Կերաւ	Եեհի
Որդ	Գուրս	Եկուր	Կել
Հոս	Պուրսու	Ծովուն	Տեհիզիմ

Շատ մարդ կայ: — Հոն բան մը չկայ: — Ո՞ւր է Յակօրը: — Գրիգօ՛ր, եղբայրդ ո՞ւր է: — Չուկ բռնե՞ց: — Ծովուն մէջ շատ ձուկ կա՞յ: — Մեր տունը շուն մը կայ: — Ան կը հաչէ: — Ճանճը կը թռչի: — Որդը կը սողայ: — Մարդը կը քալէ: — Կատուն մուկը կերաւ: — Հոս եկուր: — Հոն գնա:

23. Դ Ա Ս⁽¹⁾

նիս — նիդ — նին

Եղբայր	Եղբայր նիս	Եղբայր նիդ	Եղբայր նին
Պարտեզ	Պարտեզ նիս	Պարտեզ նիդ	Պարտեզ նին
Տախտակ	Տախտակ նիս	Տախտակ նիդ	Տախտակ նին
Դպրոց	Դպրոցնիս	Դպրոց նիդ	Դպրոց նին
Գրիչ	Գրիչ նիս	Գրիչ նիդ	Գրիչ նին
Գիրք	Գիրքեր նիս	Գիրքեր նիդ	Գիրքեր նին
Թուղթ	Թուղթեր նիս	Թուղթեր նիդ	Թուղթեր նին
Հայր	Հայրեր նիս	Հայրեր նիդ	Հայրեր նին
Մայր	Մայրեր նիս	Մայրեր նիդ	Մայրեր նին
Աչք	Աչքեր նիս	Աչքեր նիդ	Աչքեր նին

(1) Տե՛ս նախորդ ծանօթութիւնը:

24. Գ Ա Ս⁽¹⁾

Զիերնիս : — Միսերնիդ : — Կաթերնին : — Եղունգնիս : — Եղունգներնիս : — Մաղերնիդ : — Եղբայրնին : — Եղբայրս : — Եղբայրներս : — Մամս : — Բոյրերդ : — Բոյրերնիս : — Մնաուկնիդ : — Լաթերնիդ : — Ակումներս : — Աչքերդ : — Աչքերնիդ : — Թեւերնին : — Դպրոցնիս : — Կօշիկդ : — Կօշիկներդ : Կօշիկներնիդ : — Հօլս : — Հօլերս : — Հողերնիս : — Զեռքդ : — Զեռքերդ : — Զեռքերնիդ : — Դգալս : — Դգալներս : — Դգալնիս : — Դգալներնիս :

Ք Ա Ղ

Ասամ վար : — Սինեֆ ուչար : — Զօնուֆ պար եէսի : — Պարզ սենիզին իչինեֆ սիր : — Պու չօնուֆ օգույօ՛ր մու : — Նե՛րսէ սիր : — Սաաթ սէֆի՞ց մի սիր : — Պապամ նե՛ք քէնպին իսեր : — Գրզգուրսաբլ սէ մէքթայէ կիսեր պէն սէ :

Ք Ա Ղ

Քէսի եեր սըչանը : — Պուրսա սըչան վար : — Սինեֆ ուչույօ՛ր մը : — Աք նեքէյէ՞ գօսար : — Քէօփէֆ գույրուղունու պուլար : — Պարզ բուրսո՛ւ մը : — Պւ՛ճէկի քի՛մ սալար : — Ինսան գու՛ւճ մը սըր : — Ինսան գու՛ւճ սէյիլ : — Գարը բուրսու ֆէսիյի :

(1) Այս բառերուն կցել մէյմէկ բայ, եւ խօսքեր չինել : Օրինակ . — Զիերնիս կը վազե : — Միսերնիդ կերաւ : — Կաթերնին քալեցաւ :

25. Գ Ա Ս

Ծառան	Ուշագ	Կ'աշխատի	Զալբեր
Գիւղն	Քեօյսէ	Կը նատինք	Օրուրուրուկ
Գիւղին	Քեօյիւն	Կը տանի	Կեօթիւրիւր
Քաղաքը	Շեհիւրսէ	Մինակ	Եալընըզ
Մաքուր	Թեմիզ	Մնաց	Գալսը
Աղտոտ	Քիւրի	Եկաւ	Կէլի
Անձրեւ	Եաղմուր	Զիս	Պէնի

Ամէն մարդ կ'աշխատի : — Մենք գիւղն ենք, քաղաքը չենք : — Անձրեւ կուգայ : — Անձրեւ եկաւ, փողոցներն աղտոտ են : — Մեր տունը մարդ չի կայ : — Մինակ՝ ծառան տունն է : — Գիւղը կը նատինք : — Գիւղին փողոցները մաքուր են : — Արտաչէսին ձեռքերը մաքուր չեն : — Ան զիս կը տանի : — Աս իրիկուն տունն ենք : — Գիւղը չենք, այլ քաղաքը : — Տղան մինակ մնաց :

26. Գ Ա Ս⁽¹⁾

Ինծի	Պանա	Զիս	Պէնի	Ինձմէ	Պէնսէն
Քեզի	Սանա	Քեզ	Սէնի	Քեզմէ	Սէնսէն
Անոր	Օնա	Ան	Օնու	Անկէ	Օնսան
Մեզի	Պիզի	Մեզ	Պիզի	Մեզմէ	Պիզսէն
Զեզի	Սիզի	Զեզ	Սիզի	Զեզմէ	Սիզսէն
Անոնց	Օնլարա	Անոնք	Օնլարը	Անոնցմէ	Օնլարսան

(1) Այս դերանուններուն տաճկերէնները ըսել եւ հայերէնը պահանջել . ապա բայեր կցելով՝ խօսքեր կազմել՝ ծանօթ բառերու օժանդակութեամբ :

Ինծի նայէ : — Քեզի թուղթ պիտի տամ : — Անոր մի նայիր : — Ձիս տեսար : — Քեզ կը կանչէ : — Ան ալ կանչէ : — Մեզ խաբեց : — Ձեզ կը սիրէ : — Անոնք ալ բեր : — Ինծմէ ի՞նչ կ'ուզես : — Քեզմէ գրիչ մը կ'ուզեմ : — Անկէ առաջ եկաւ : — Մեզմէ աւելի մեծ է : — Ձեզմէ հայ գողցաւ : — Անոնցմէ ետքը եկաւ :

27. Գ Ա Ս

Անուշ	Թարլը	Կ'աշխատի	Չալբըր
Միրգ	Եեմիտ	Կը կաղայ	Ագսար
Անխելք	Ագբլսբղ	Թէ	Եօգսա
Խելացի	Ագբլլը	Թէ'	Հեմ

Գիրք՝ մէջը անուշ միրգ : — Ո՛վ կարգայ՝ ան մարդ է : — Ո՛վ կը խաղայ՝ ան կը կաղայ : — Ո՛վ կ'աշխատի՝ ան կ'ուտէ : — Գիրքն անուշ է թէ միրգը : — Խաղա՞լ կ'ուզես թէ կարգալ : — Անխելքը կը խաղայ, խելացին կը կարգայ : — Թէ՛ կը խաղամ, թէ՛ կը կարգամ :

28. Գ Ա Ս

Անուն	Աս, իսիմ	Խելքը	Ագլը
Մականուն	Լաղապ	Բարի	Էյի

Աստուած բարի է : — Մայրս կը սիրէ զիս : — Ան կերակուր կ'եփէ տունը : — Անունը Աղաւնի է : — Հայրդ շուկայ գնաց : — Աստուած կը սիրէ խելօք եւ բարի տղան : — Հօրս անունը Գեորգ է : — Քու հօրդ անունը Մեղրոն է : — Տիկին մ'ունի՞ս :

29. Գ Ա Ս

Մօրս քով կեցիր : — Մեր մականունն է Աւագեան : — Խելքը գլուխը չէ : — Մայրդ ի՞նչ կ'եփէ : — Ի՞նչ է մականունդ : — Բարի տղան ո՞վ չի սիրեր : — Ան կը կարգայ, գպրոց կ'երթայ, խելօք կը կենայ, կը քնանայ :

Ք Ա Ղ

Մաքրոնի վէ պէն օրուորուզ, սէրս էօյրէնիրիզ : — Էլիմի գօյ վէր : — Քէօյսէ օրուրույօրդ : — Պէնիմ էլլէրիմ փրլի՞ մի սիրլէր : — Խայր : — Օ պէնի կէօփարիւր : — Քէօյսէ փլիսէ Եօգ : — Պիզիմ էվսէ փիսէ Եօգ : — Պիզ ֆէօյսէյիզ : — Սիզ՝ շէհիրսէ :

Ք Ա Ղ

Անանքն եանընսա սուր : — Ալլահ սէվէր ուսու չօնուղու : — Պապամ նէ՛րսէ սիր : — Չարքսա սըր : — Էյի չօնուղու փի՞մ սէվմէզ : — Սէնին պապանըն ասը Գրիգոր սըր վէ անանքն ասը Տիրուհի : — Էվէ կէլ : — Սօգաղա կիսիյօր : — Քիլիսէյէ կիքսի : — Ագլը Եօգ :

30. Գ Ա Ս (1)

Ս Ե Ռ Ս Կ Ա Ն

Ծ Ա Ռ — Ա Ղ Ա Ճ — Ծ Ա Ռ ի ն — Ա Ղ Ա Ճ ը ն

Ծառին ճիւղը: — Գիրքին երեսը: — Գրիչին ծայրը: — Մերանին շիշը: — Թռչունին թեւը: — Վարդին փուշը: — Աշակերտին տետրակը: — Վարժապետին պատուէրը: — Սեղանին ոտը: — Պարտէզին դուռը: — Աքաղաղին երգը: — Թմբուկին ձայնը: — Կատուին գլուխը: — Մուկին ծակը: — Աշխարհին չորս ոտերը: — Մատուկին բանալին: — Ծառին տակը: — Շիշին խիցը: — Վարազոյրին օղակը: — Ժամացոյցին սլաքը:

31. Գ Ա Ս

Աստուծոյ (2) որդին. — Ծովին ջուրը: — Օդին թռչունը: — Դասարանին պատը: — Դպրոցին դուռը: — Դառնուկին ձայնը: — Հացին փոքը: — Շունին գլուխը: — Մեղուին թեւը: — Վերարկուին կունակը: — Բազմոցին վրայ: — Ախուին մէջ: — Տունին քովը: — Եկեղեցիին զանգակը: — Մարիամին գիրքը: — Յովակիմին մայրը: — Միսին ջուրը: — Թռուցիկին կապը: — Չմերուկին կուտը:

Վարժ. — Այս բառերուն բայ մը կցելով՝ խօսքեր կազմել:

(1) Նմանօրինակ վարժութիւններով սորվեցուցէք Ուղղական բառերը Սեռականի վերածելու անզգալապէս:

(2) Զ'ըսուիր Աստուծոյ:

Գոց	Էօրփլիլի	Բացուեցաւ	Աչըլք
Սիրտ	Եիւրեք	Հանեցին	Զրգարսըլար
Խօսիլ	Սեօլեմեք	Կարեցին	Քեսիլք
Բաշէ	Զեք	Խմցուցին	Իչիւրսիլք

32. Գ Ա Ս

Դուրխ կորեցին, սիրտս հանեցին, գինի խմցուցին, լեզուս բացուեցաւ, խօսիլ սկսաւ: Լեզու չունի՞ս: — Ի՞նչ ունիս: — Լեզուդ ներս քաշէ: — Բերանդ բաց: — Դըւրխդ գոցէ: — Դուռը գոց է: — Դուռին բանալին ո՞ւր է: — Մօրս քով է: — Մատուկին վրայ չէ՞:

33. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Վարժապետը բոզ բացաւ: Թէ կան բառեր որոնց Սեռականը ուրիշ կերպ կը վերջաւորուի:

Հօրս ձին: — Մօրս գիրքը: — Գրոջս ասեղը: — Մօրաբրոջս աղջիկը: — Եղբօրս գրիչը: — Տանը երգիչը: — Դրան բանալին: — Լերան գլուխը: — Հօրեղբօրդ տղան: — Հօրաբրոջս պարտէզը: — Մօրեղբօրս կինը: — Շարժումն օրերը: — Մարդուն հօգին: — Աս կնիան քոյրը: — Եղբօրդ կինը: — Գլխուս մազերը: — Մարմինին մասերը: — Չկան փուշը: — Գինիին համը: — Նաւուն զեկը: — Ժամուն դուռը: — Խթման գէշերը: — Սիրոյ նշանը: — Հիւանդութեան ատենը: — Կէս օրուան ճաշը:

Այս հրահանգին մէջի Սեռական հոլով բառերուն Ուղղականը գտէ:

34. Ա.ՔԱ.ՂԱ.Ղ.ԻՆ ԵՐԳԸ

Սիրուն արաղաղ,
 Ոսկի կատարիդ՝
 Կարմիր մօրուքիդ
 Ըլլամ ես մատաղ:
 Ինչո՞ւ կանուխ կ'արթննաս,
 «Կուկուլիկի՞ն» կը պուսաս:
 Ձիս կ'արթնցընես:
 Անհանգիստ կ'ընես:
 Թո՛ղ որ քաշեմ քուն
 Ես մինչեւ առտուն:

35. Ա.ՔԱ.ՂԱ.Ղ.

Աքաղաղը կատար ու մօրուք ունի: Ան զիս առտուն
 կանուխ կ'արթնցնէ: Հայրս արաղաղ մը բերաւ ինձի.
 շատ սիրուն է, բարձր ձայն ունի, շարունակ «Կուկուլիկ-
 կո՞ւ» կը պուսայ: Աքաղաղը ցորեն կ'ուտէ, ջուր կը խմէ,
 ես շատ կը սիրեմ զայն. մայրս անոր միսը կ'եփէ, ես
 ալ կ'ուտեմ:

Պզտիկ արաղաղը կը կոչուի արլար:

36. Դ Ա Ս

Տ Ր Ա Կ Ա Ն (1)

Ծ Ա Ռ — Ա Ղ Ա Ճ = Ծ Ա Ռ ի — Ա Ղ Ա Ճ ա

Եղբորս զրկեց: — Ճանճի կը նմանի: — Շունին
 աուր: — Դասի գնա: — Մօրս ըսէ: — Ձիւն նայէ: —
 Ընկերիդ մի դպչիր: — Երեսիս զարկաւ: — Աչքիս
 դպաւ: — Դասին կը նայի: — Եղբորդ հարցուր: —
 գործիդ նայէ: — Աստուծոյ աղօթք ըրէ: — Մէջքիս
 զարկաւ: — Միսին ալ ցանէ: — Յանցաւորին ներէ:

37. Դ Ա Ս

Երբ	Նե վագրք	Պիտի գայ	Կեղեմք
Չմեռը	Գրեքն	Ցուրտ	Սօղուգ
Ամառը	Եագրն	Եկաւ	Կեյտի
Օղը	Հավա	Մտիկի՛կ ընենք	Տիկներիկ
Ձիւն	Գար	Կ'ընէ	Իսեր
Ձիւնգնտակ	Գար բօփու	Կը մտիմ	Իւշիւյօրում
Տաք	Սընագ	Չեմ մտիր	Իւշիւմէյօրում

Օղը տար է: — Չմեռը ցուրտ կ'ընէ, բայց ամա-
 ռը տար: — Ամառն եկաւ: — Չմեռը երբ պիտի գայ
 որ ձիւնագնտակ խաղանք: — Չմեռը ես շատ կը մտիմ,
 իսկ ամառը չեմ մտիր: — Չմեռը տունը կը նստինք կրա-
 կին քով. հայրս գերք կը կարգայ կամ կը խօսի, մենք
 ալ մտիկ կ'ընենք:

(1) Նմանօրինակ վարժութիւններ Ուղղական հոլովէն
 Տրական շինելու համար եւ փոխադարձաբար:

38. Գ Ա Ս

Հ Ա Յ Յ Ա Կ Ա Ն

Ծ Ա Ռ — Ա Ղ Ա Ճ = Ծ Ա Ռ Ղ — Ա Ղ Ա Ճ Ղ (1)

Ճրագը բեր: — Սեղանը պատրաստեցէք: — Շիշը կտորեց: — Յակոբ դասը կը սերտէ: — Ան իր հայրը շատ կը սիրէ: — Ո՞վ ծեծեց այս շունը: — Դուն կը սիրե՞ս եղբայրդ: — Դիտարկը կորսնցուցեր է: — Գրեգոր նոր լաթերը աղտոտեր է: — Լուցկին բեր: — Նա տղան կանչէ: — Զուրը խմեց: — Գիրքը պատուեց: — Մայրդ տեսա՞ր: — Դաւաթը հոս բեր: — Գիրքերդ տար: — Դասդ կարդա՛: — Մեռելը թաղեցին: — Զանգակը զարկ:

39. Գ Ա Ս

Էջը կը զուայ: — Շունը կը հաչէ: — Սիրանայչ կար կը կարէ: — Ամառ ու ձմեռ կայ: — Ամէնքդ ալ նրատեք: — Գիրքս բեր սեղանին վրայէն: — Բարձր ձայնով կարդա: — Թերթ մը թուղթ, գրիչ ու մեղան տուէք ինձի. գիր գրել կ'ուզեմ: — Ի՞նչ գրել կ'ուզես: — Դասերս պիտի գրեմ:

(1) Տե՛ս նախորդ ծանօթութիւնը:

Ք Ա Ղ

Ասըն նե՞ տիր. — Գարսաբն ճերսինի եագսը՞ մը. — Էյի չօնուգ սայլմա օգուր, մեքթպէ կիսէր. ուպու սուրուր, ագեամ ույուր. — Նե՞ իչսին. — Շարապ վէ սու. — Տիլիմ աչըլը. — Պաբընը էօրք. — Տիլի-նի չէֆ. — Էլինի չէֆ. — Նե՞ն վար. — Աղզընը աչ:

Ք Ա Ղ

Եագ կիսէր գըբ կէլիր. — Նե՞ վագըթ սուուգ է-սէր. — Հավա սուուգ սէլիլ, սընագ սըր. — Նե՞ վար, չօնուգլար, նե՞ իսթէյօսընըրգ. — Գար թօփու օյնայա-լը՞մ մը. — Խայր, աբըգ օյնայարմ. — Ավուսա՞ մը եօգսա պահնէսէ մի. — Միհրան, սէն սէ կէլ:

40. Գ Ա Ս (1)

Կրնամ	Եափապիլիրիմ	Զի կրնար	Եափամագ
Կրնաս	Եափապիլիրսին	Կը ճանչնայ	Թանր
Կրնայ	Եափապիլիր	Բանէ՛	Թուք
Կրնանք	Եափապիլիրիզ	Տե՛ս	Պագ
Կրնաք	Եափապիլիրսինիզ	Սորվէ՛	Էօրէն
Կրնան	Եափապիլիրլեր	Այօօր	Պու կիւն

(1) Կրնամ բային վրայ վարժութիւններ. Կրնամ կարդալ (օգուլապիլիրիմ), կրնամ խօսիլ (սեօլէյեպիլիրիմ), եւայն:

41. Դ Ա Ս

Այսօր կիրակի է: — Մարգարիտ գրիչս կտարեց: — Զմեղինս ու մկրատս տուր: — Զեռքս բռնէ, տե՛ս որչա՛նի տար է: — Գրե՛լ սորվէ: — Կրնա՛ս գրել: — Ես, կրնամ կարդալ, բայց եղբայրս դեռ չի կրնար կարդալ, միայն գիրերը կը ճանչնայ: — Մենք շուտ կրնանք վազել: — Դուք ի՞նչ կրնաք ընել: — Անոնք ձեզի բան մը կրնան ընել:

42. Դ Ա Ս

Կամայ կարդա, — Թուղթը աղտոտեց: — Կրնա՛ս կտրել: — Զեմ կրնար կտրել: — Գիչ մը ջուր բեր, դո՛ւն ալ խմէ: — Կրնա՛ս բերել: — Խաղալիկ կ'ուզե՞ս: — Գրիչս կ'ուզեմ: — Դուն ի՞նչ կ'ուզես: — Բան մը չեմ ուզեր: — Ես աս առտու կանուխ արթնցայ եւ եկեղեցի գացի:

43. Դ Ա Ս

Թուղթ չունիմ որ գրեմ: — Խաղող ու հաց կ'ուտեմ: — Պանիր հաց ունի՞ս: — Ո՛ւր է: — Կերա՞ր: — Ես ի՞նչ կերայ: — Պարտեղը սալոր կայ: — Այո՛, մեծ ծառին վրայ շատ սալոր կայ: — Մնտուկիս մէջ գիրք ունիմ: — Սալորը կ'ուտեմ, գիրքը կը կարդամ, գիր կը գրեմ, պատկեր ալ կը գծեմ:

44. Դ Ա Ս

Եղայ	Օլսում	Աղօթք	Տուա
Եղար	Օլսում	Ըրէ՛	Է՛ք, եա՛փ
Եղաւ	Օլսու	Զկենանք	Տուումայլրմ
Եղանք	Օլսում	Կարդանք	Օգույալրմ
Եղաք	Օլսումնուզ	Գրենք	Յազալրմ
Եղան	Օլսուլար	Աշխատինք	Զալբալրմ

Առտու եղաւ, սիրուն տղայ: — Աղօթք քրէ Աստուծոյ: — Դպրոց գնա՛: — Զո՛ւր կ'ուզես թէ գինի: — Զուրը խմելիք է, հացը ուտելիք: — Հայրս ամէն առտու կը պատուիրէ որ պարսպ չկենանք, այլ կարդանք ու գրենք: — Ի՞նչ եղար: — Բան մը չեղանք:

45. Դ Ա Ս

Ի՞նչ ունիս: — Նոր գիրք ունիմ: — Ծովուն մէջ ի՞նչ կայ: — Ծովուն մէջ շատ ձուկ կայ եւ օդին մէջ շատ թռչուն կայ: — Եղբայրս ինծի շատ մեղր տուաւ, ամէնն ալ կերայ: — Օդը շատ տար չէ: — Ճանճը կը թռչի: — Ե՞րբ հաց կ'ուտէք: — Առաւօտուն հաց կ'ուտենք: — Յակոբ, դուն մատիտ չունի՞ս:

Բաղ

46. Գ Ա Ս

Բ Ա Յ Ա Ռ Ա Կ Ա Ն

Ծ Ա Ռ — Ա Ղ Ա Ճ = Ծ Ա Ռ ե ն — Ա Ղ Ա Ճ ս ա ն

Տունէն կուգամ: — Ընկերես ի՞նչ կ'ուզես: — Սենեակէն դուրս ելաւ: — Փողոցէն նոր եկաւ: — Բո վէս գնա: — Կազամարես մի թաթիւեր: — Չիէն ին կաւ. ոտքը կը ցաւի: — Գիւրքերդ հանէ պայուսակէն: — Իպրոցէն ելաւ: — Ազբուրէն ջուր խմեցինք: — Ծու կայէն կուգայ: — Եկեղեցիէն ելա՞ն: — Մեր տունէն շատ հեռու չէ: — Սա գաւաթէն խմէ: — Մարդէ չեմ վախնար:

47. Գ Ա Ս

Աստուած մեծ է. ամէն տեղ է ան, դպրոցը ⁽¹⁾, տունը, եկեղեցին, երկինքը: — Երկինքը շատ բարձր է: — Մեր գիւղը շատ մարդ չկայ, բայց շատ ոչխար ու կով կայ: — Ծուն եւ կասու ունիմ: — Ծունը կը հաչէ, կասուն կը նուայ: — Որդը կը սողայ: — Թռչունները օդին մէջ կը թռչին, շատ բարձր. ի՞նչ սիրուն են:

(1) Մեքիթայի, կիսի, եւայն: Անգղալապէս վարժեցնել ներգոյախան ձեւին:

48. Գ Ա Ս

Գ Ռ Բ Ծ Ի Ա Կ Ա Ն

Ծ Ա Ռ — Ա Ղ Ա Ճ = Ծ Ա Ռ ոյ — Ա Ղ Ա Ճ ի ի թ

Իրիշով գիր կը գրեն: — Բանակով կը գծեն: — Պատառաքաղով ու դգաղով կերակուր կ'ուտեն: — Լուց կիով ճրագ կը վառեն: — Ասեղով կար կը կարեն: — Ականջով կը լսեն: — Աչքով կը տեսնեն: — Բերանով կ'ուտեն: — Ձեռքով կը բռնեն: — Գիթով հոտ կ'առ նեն: — Լեզուով կը խօսին: — Ոտքով կը քայլեն: — Ակուայով կը ծամեն: — Վերմակով կը ծածկուին: — Չիով կը պտտին: — Վէգով ու հողով կը խաղան:

49. Մ Ե Բ Գ Պ Ր Ո Յ Ը

Գասարան	Տերսխան	Վերջը	Սօնրա
Նստած են	Օթուրմը սրլար	Սկսաւ	Պաշլար
Մտաւ	Կիւրի	Գիտեն	Պիլիլի
Ելան	Գալգսըլար	Չգիտցաւ	Պիլմէի
Ոտքի	Այաղա	Չմնայ	Գալմաք
Ըրին	Էքսիլի	Ծուլութիւն	Թեկալիլի

Տղաքը գասարանին մէջ նստած են. վարժապետը ներս մտաւ. տղաքը ոտքի ելան, աղօթքը ըրին եւ վերջը դասն սկսաւ: Ամէնքն ալ դասերնին գիտեն. միայն Յակոբ չգիտցաւ, եւ վարժապետը խառնուիլեց որ սորվի, ընկերներէն ետ չմնայ: Միւս օրը Յակոբ աղէկ գիտցաւ եւ անկէ ետքը բնաւ ծուլութիւն չըրաւ:

50. Դ Ա Ս

Կը սերտեն	Էօյրենիբեր	Հաշիւ	Հիսապ
Երբեմն ալ	Պազը su	Կ'ըսեն	Տերլեր
Կը գծեն	Զիգերլեր	Երգել	Երգ չաղըրմագ
Թիւերով	Սայըլար իլէ	Աղուոր	Կիւզիլ

Տղար դպրոցի մէջ նստած՝ իրենց դասերը կը սերտեն, կը գրեն, կը կարդան: Անոնք երբեմն ալ պատկեր կը գծեն, թիւերով հաշիւ կ'ընեն, կամ բարձր ձայնով երգ կ'ըսեն, ա՛հ, շատ կը սիրեմ երգել, ի՛նչ աղուոր է: Ես կրնամ երգել, բայց Գրիգոր ինձմէ աղէկ կ'երգէ, ձայնաւոր աշակերտ է ան, եկեղեցին շապիկ կը հագնի:

Ք Ա Ղ

Քէսի սրչանը բուքսու պերապեր օյնաբեր. — Պիզ Ղազարոս իլէ պահնէսէ օյնաբորուզ. — Զարբսա չօզ ասամ վար, պապամ սէ orsa spr. — Նէրէ՞ սին, պուրայա կէլ. — Զարբյա կիսէտօր. — Տէրսինի պիլի՞միսին. — Էլվէք պիլիլիմ. — Օյուննաղըն վա՛ր մը. — Էլին նի՛չին փիլի սիբ:

Ք Ա Ղ

Օյնամագ մը էլի սիբ, եօգսա օգումագ մը. — Ուսաղըմըզ արա օթ վէրիբ. — Զարբերտօր, ամնա էօյրէնէմէտօր. — Քիթապ՝ իչինսէ բաթը եէմիօ. — Պէնիմ ասըմ Յակոբ սրբ, սէնին ասըն Նիկողոս. — Էվսէ փիմսէ եօզ, փիմսէ գալմասը. — Պահնէսէ փի՞մ վար. — Քիւչիւք Մաննիկ վար. — Նէ՞ եափըտօր. — Արուսեակ իլէ օյնաբօր:

51. Մ Ե Ր Դ Ա Ս Ս Բ Ա Ն Ը

Սպունգ	Սիւնկեր	Կանչեց	Չաղբրսք
Դրուած է	Գօնմըք սրբ	Հարցուց	Սօրսու
Առջիւ	Էօնիւնսէ	Գրել տուաւ	Եագսրսք
Լուս	Սուս	Կը կենան	Տուրուրլար

Մեր դասարանին մէջ գրատախտակ մը կայ, անոր քով կաւիճ եւ սպունգ դրուած է. աշակերտներուն առջեւն ալ քարտախտակ կայ, անոնց քարտախտակներուն վրայ քարգրիչներով կը գրեն. դասի ատեն լուս կը կենան: Վարժապետը սղայ մը կանչեց, դասը հարցուց եւ գրել տուաւ սեւ տախտակին վրայ:

52. Դ Ա Ս

Ահա	Իօբէ	Գրասեղանին	Եագըխանէնին
Կը մտնէ	Կիբէր	Գործի	Իճէ
Կ'ելլեն	Գալգարլար	Կ'երթաս	Կիսքահին

Ահա վարժապետը ներս կը մտնէ, աշակերտները ոտքի կ'ելլեն, առտուան աղօթքը կ'ընեն, գրասեղանին առջեւ կը նստին եւ գործի կը սկսին. անոնք լուս են եւ կ'աշխատին: Մատիտ, թուղթ, քարտախտակ եւ ուրիշ գասական առարկաներ ունին: Տղաս, դուն օ՞ր դպրոց կ'երթաս, ի՛նչ գիրք կը կարդաս. բանի՞ աշակերտ կայ ձեր դպրոցին մէջ, անուննին գիտես:

53. Գ Ա Ս

Ինծի պարզեւներ տուաւ : — Քեզի ի՞նչ հարցուց :
 — Այս գիրքերը որո՞ւ են : — Ձիս կը փնտուես : — Սա
 գրիչները անոնց են : — Ի՞նչ կ'ուզես անկէ : — Հայրս
 քեզ կը սիրէ : — Ինձմէ կը վախնամ : — Եղբայրս զանոնք
 կանչեց : — Վարժապետս քեզ կ'ուզէ : — Անոնցմէ ո՞ր-
 չափ թուղթ առիր : — Քեզմէ գիրք մը պիտի ուզեմ :
 — Ինծի ինչո՞ւ կը բարկանաս : — Ինձմէ մի վախնար :
 Աս ծրարը անոնց տար : — Ձեզի նամակ մը եկաւ :

54. Գ Ա Ս

Ալիւր	Ուն	Պատրաստ	Հազր
Կը շինեն	Եափաւլար	Հրամեցէք	Պաշտուան
Կարկանդակ	Պեօրեֆ	Այաճք	Թուրու
Կը ցանեն	Էֆեբլե	Ձիթապտուղ	Ձեյրին
Խմեցինք	Իչսիֆ	Ձիթ	Ձեյրին եաղը

Ալիւրէն կը շինեն հաց, հրուշակ եւ կարկանդակ :
 — Չուաղեցր կը շինեն հաւկիթով եւ իւղով : — Վրան
 չաքար կը ցաննեն : — Թան խմեցինք : — Անօթի ծա-
 րաւ չենք : — Մածունը կը շինեն կաթէն : — Սեղանը
 պատրաստ է, հրամեցէք : — Մենք կ'ուտենք միս, ա-
 ղաճք եւ ձիթապտուղ : — Ձիթապտուղէն կը շինեն ձէթ :

55. Գ Ա Ս

Աղ	Թուզ	Կը կարծէ	Չանն եհե
Դրէ՛ք	Գօլուն	Աշխարհս	Տիւնեւսա
Կուշա	Թօգ	Աղքատին	Ֆուգարէնից
Անլի	Թուզաուզ	Ողորմութիւն	Սասալա
Աղի	Թուզլու	Օրհնութիւն	Տուա

Կերակուրները դրուած են սեղանին վրայ : — Ա-
 պուրին մէջ աղ գիր : — Անօթի չեմ, կուշա եմ : — Ո՛վ
 որ աշխատի, ան կ'ուտէ : — Այս կերակուրը անլի է,
 մէջը աղ գրէք : — Աղի կերակուրը չեմ սիրեր : — Կուշա
 մարդը կը կարծէ թէ աշխարհս անօթի չկայ : — Հա-
 րուատին ողորմութիւնը, աղքատին օրհնութիւնը :

56. Գ Ա Ս

Եզբօրդ գիրքն ո՞ւր է : — Մայրս աղքատին հաց եւ
 ստակ տուաւ : — Հայրս պարտէզը դնեց : — Այս սղան
 իր խօսքովը բռնուեցաւ : — Առատանց տունէն գպրոց
 կ'երթանք. իրիկունը գպրոցէն տուն կը դառնանք : —
 Թորոսին մայրը կուգայ : — Պարտեղին դուռը բաց է :
 — Վարժապետիդ հարցուր : — Յանցաւորին պատիժ
 կուտան : — Մաղիկը հոտոտեցի՞ր : — Այսօր քոյրս պի-
 տի մկրտուի : — Ձիով սրտեղու ելան : — Գլխարկս
 պատուհանէն վար նետեց :

57. ԿՈՌՈՒԱՍԷՐ ՎԱՐԳԱՆԻԿ

Հեռ	Պերապիւր	Պատասխանեց	ձեվապ վերսի
Կը դարձընէր	Չեվիբիւ իսի	Բարկանալով	Տարըլարազ
Կռուասէր	Գավկանը	Կռուեցան	Գավկա եթիլիւ
Բարկացաւ	Խըրպանսը	Յետոյ	Սօնրա
Մի՛ դպչիւր	Տօգունմա	Բաժնուեցան	Այրըլըլար
Մի՛ մօտենար	Եագլաւմա	Ա՛լ	Կայրը, արբըզ

Սաթինիկ անուն աղջիկ մը՝ իր ընկեր Վարդանիկին հետ կը խաղար։ Վարդանիկ իր հողը կը դարձընէր. Սաթինիկ ալ իր պէպէքով կը խաղար։ Բայց Վարդանիկ կռուասէր էր, ան բարկացաւ իր ընկերին եւ ըսաւ. « Հողիս մի՛ դպչիւր, աղջիկ »։ — « Դուն ալ իմ տիկինիս մի՛ մօտենար, պատասխանեց Սաթինիկ՝ բարկանալով. Ատնը կռուեցան, ետքը իրարմէ բաժնուեցան եւ ալ չկրցան խաղալ »։

58. Գ Ա Ս

Հայրս եղբորս պատկեր մը պիտի զրկէ։ — Կառքով կը ճամբորդեն։ — Սեղանին ոտքը կոտրեցաւ։ — Արեւին ըյսը աչքս կը խտրտեցնէ։ — Կովին կեր տուին։ — Աքաղաղին երգը ըսեցին։ — Մօրմէս ստակ ուզեցի շտուաւ։ — Վարժապետին խրատը միտքդ բեր. — Սրբիչով գրատաստակը կը սրբեն. — Ձի մը գետէն անցած ատեն խեղդուեցաւ։

Վարժ. — Դասասուն կը հարցնէ քե ի՞նչ հալով են աս դասի պարունակած անունները։

59. Գ Ա Ս

Անմեղ	Կիւնահարզ	Կը քաշես	Չեքեսիւ
Փափուկ	Եունուշազ	Կարօտ	Հասրէք
Կը վազես	Գօտարսըն	Մի՛ լար	Աղլամա
Դաշան	Օվայա	Սիրական	Սեվկիւլիւ
Արօտ	Եայլըմա	Նման	Կիպի

ԳԱՌՆՈՒԿԻՆ ԵՐԳԸ

Սիրուն անմեղ իմ գառնուկ՝
 Բուրդը ճերմակ ու փափուկ,
 Կը վազես դաշան ու արօտ.
 Կը քաշես մօրքդ կարօտ։

Մի՛ լար, գառնուկ սիրական,
 Պզտիկ աղու մը նման,
 Ահա, մայրդ եկաւ. շատ՝
 Բերաւ քեզի անուշ կաթ։

60. Թ Ի Ի Ե Ր

11	օն պիր	տասնը մէկ
12	օն իփի	տասն երկու
13	օն իւչ	տասն երեք
14	օն ստօրք	տասնը չորս
15	օն պէօ	տասնը հինգ
16	օն ալթը	տասնը վեց
17	օն եէսի	տասնը եօթը
18	օն սէփիգ	տասնը ութը
19	օն սօգուգ	տասնը ինը
20	էիրմի	քսան
30	օթուգ	երեսուն
40	գըրգ	քառասուն
50	էլլի	յիսուն
60	ալթմըօ	վաթսուն
70	եէքմիօ	եօթանասուն
80	սէփսէն	ութսուն
90	սօփսսն	իննասուն
100	էիւգ	հարիւր
1000	պլին	հազար
1903	հազար ինը հարիւր երեք,	

Ք Ա Ղ

Գուռու իւզիւմին վա՞ր մը. — Խայր, շէֆերիմ վար. — Նէ՞ եէսին. — Ետղ վէ պալ եէսիմ, ֆէպապ եէմէսիմ. — Ա՞ն մը սըն. — Եէմէղէր քուգուգ սըլար. — Չօրպանա սո՞ւ մը գաթսըն, քուգ մը. — Չօնուգլար սէրալէրինի պսըլար, շիմսի սէ եէմէֆ եէյօրլար. — Յակոբիկ վէ Աղանի գավկա էքսիլէր. — Օնլար նի՞չին գավկա էքսիլէր. — Նէ՞ նէվապ վէրսի Աաքինիկ :

Ք Ա Ղ

Տէօրք գուռում վար. — Սէփիգ քապանա ֆեաղըսը վար. — Պէօ գուգու վէ օն եէսի գօյուն կէօրսիւմ. — Էլլի քապանա ֆեաղըս ալսըմ. — Պիր եըլ օն իփի ալ սըր. — Պիր հաճքա եէսի կիւն սիր. — Ալթը կիւն իօլէ՛, պիր կիւն րանաքլան. — Գա՞չ շայրսսինիգ. — Եիրմի իւչ նօմէրօ շայրս ֆի՛մ սիր. — Ինասնըն իփի աեաղը վար. — Ինէկիւն սէօրք աեաղընը ֆէսիլէր. — Իփի էլլիմսէն քուքսու :

61. Գ Ա Ս

Երկու գրիչ ունիմ : — Չորս գնասկ ունիս : — Թօրոս տասներկու ծայր ունի : — Մեր գասարանին մէջ քսանը հինգ աշակերտ կայ : — Ես եօթը տարեկան եմ : — Հայրս քառասունը ինը տարեկան է : — Մէկ օրը քսանը չորս ժամ է. մէկ ժամը վաթսուն վայրկեան է :

62. Գ Ա Ս⁽¹⁾

18, 36, 49, 57, 60, 75, 89, 93, 23, 12,
 98, 97, 40, 53, 100, 37, 60, 33, 44, 55,
 66, 77, 88, 99, 21, 48, 69, 32, 20, 71,
 82, 97, 62, 83, 70:

63. Գ Ա Ս⁽²⁾

Քսանը հինգ, երեսունը մէկ, քառասուն երկու, յիսունը ութը, վաթսուն երեք, եօթանասունը ինը, ութսունը չորս, իննսունը վեց, իննսունը հինգ, քսան երկու, յիսունը մէկ, տասնը չորս, երեսունը ութը, վաթսուն երկու, հարիւր, յիսուն, քսանը հինգ, տասն երկու, ութը, եօթանասունը մէկ, ութսունը ութը, իննըսունը ինը, վաթսունը վեց, տասնը մէկ, քսանուերկու, երեսունը եօթը, քառասունը չորս:

64. Գ Ա Ս

Մէկ բերան, երկու ականջ, երկու աչք, երկու ձեռք եւ երկու ոտք ունիմ: — Ամէն մէկ ձեռքիս վրայ հինգ մատ կայ, եւ ամէն մէկ ոտքս ունի հինգ մատ: — Հինգ՝ հինգ ալ կ'ընէ տասը: — Տասը՝ տասն ալ կ'ընէ քսան: — Մեր տունը մեծ չէ, անոր մէջ միայն երեք սենեակ եւ մէկ խոհանոց կայ: — Մեր դասարանը տասնըմէկ սլափուհան ունի:

(1) Աշակերտին կարգալ եւ գրել տուէք թիւերուն անունները՝ Հայերէն եւ Տաճկերէն:

(2) Տաճկերէնի փոխեցէք, եւ թուանշանով գրեցէք այս թուական անունները:

65. Գ Ա Ս⁽¹⁾

Կ Ա Ր Գ — Ս Ը Ր Ա

Առաջին	Պիրինի	Վեցերորդ	Ալբրնը
Երկրորդ	Իֆինի	Եօթներորդ	Եփննի
Երրորդ	Իւշիւննիւ	Ութերորդ	Սեփգիննի
Չորրորդ	Տօրսիւննիւ	Իններորդ	Տօգուզուննու
Հինգերորդ	Պեօիննի	Տասներորդ	Օճուննու

(Շարունակեցի՛ք)

Տասը վարա ունիմ: — Ես երկրորդ կարգի աշակերտ եմ: — Երեք՝ երեք ալ վեց կ'ընէ: — Հազար զուրուշ ունիմ: — Քսանի՞ եղբայր էք: — Տասնըմէկերորդը ս'իլ է: — Չորեքշաբթին՝ շաբթուան չորրորդօրն է: — Դասիդ մէջ առաջին ես թէ վերջին: — Քսաներորդ, երեսուներորդ, քառասուներորդ, յիսուներորդ, հարիւրերորդ:

66. Գ Ա Ս

Խօսէ՛	Աօլլէ՛	Անգամ	Քերե
Լսէ՛	Տիւննէ՛	Իմացողին	Աննաեանա
Չափէ՛	Էօ՛լջ	Չիմացողին	Աննամաեանա
Կարէ՛	Քե՛ս	Օգուտ	Ֆայսա
Առնելիք	Ալանագ	Տալիք	Պօրն

(1) Դասատուն բացատրէ թէ թիւերուն անունին յորդ կամ երորդ կցելու է՝ կարգ կամ դաս ցուցնելու համար:

Մէկ անգամ խօսէ , հինգ անգամ լսէ : — Հինգ անգամ չափէ , մէկ անգամ կտրէ : — Աղքատին տալը փարա տուր : — Մէկ զուրուշը քառասուն փարա չ'ըներ : — Գպրոց մտած ասենս վեց տարու էի : — Ինձ մէ քանի՞ փարա առնելիք ունիս : — Քեզի տալիք չունիմ : — Իմացողին՝ մէկ խօսք բաւ է , չիմացողին՝ հազար ըսես օգուտ չ'ըներ :

67. ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ ՄԷՁ

Լսեցի	Տուլսում	էին	Խիլիեր
Տեւեց	Սիւրսիւ	Չարդարուած էր	Տօնամբօ իսի
Չահերն	ձարլար	Կը խաչակնքէին	Խաչ չըգարբ իսիլեր
Վառուած	եամբօ	Կ'աղօթէին	Տուա էսեր իսիլեր

Ես այսօր եկեղեցին էի , քահանան պատարագ ըրաւ : — Գանձանակին մէջ հինգ փարա ձգեցի : — Ժամը տաններկութիւն եկեղեցին զանգակը ըսեցի : — Պատարագն երկու ժամ տեւեց . խորանը մամերով զարդարուած էր , ջահերն ալ վառուած էին , եկեղեցին հարիւր մարդ կար : Չէ , սխալեցայ , աւելի շատ մարդ կար . ամէնքն ալ կը խաչակնքէին եւ կ'աղօթէին :

68. ԱՌՈՒՏՈՒՐ

Քաջ	Օգգա	Նժար	Թերազի կեօզիւ
Պողպատածառ	Եեմիբօնի	Կչուէ՛	Թա՛րք
Կանգուն	Արբըն	Անդին	Էօրէսէ
Կշիռ	Թերազի	Խանութ	Տիւֆէան

Շուկան ի՞նչ կը ծախեն : — Ամէն բան կը ծախեն : — Քաջ մը խաղողը քանի՞ փարայի կուտան : — Երեսուն կամ քառասուն փարայի : — Մէկ հացը քանի՞ տրամ կուգայ : — Երեք քաջ միս առի : — Հօրս խանութն ասկէ քիչ մը վեր է , անկէ անդին պողպատածառ մը կայ : — Գերձակը կանգուն կը գործածէ : — Կշիռը երկու նժար ունի : — Երեք քաջ տիս կչուէ : — Այս գրիչը քանի՞ փարայի կուտաս : — Քսան փարայէն վար չեմ տար , չեմ կրնար տալ :

69. ՆԱՊԱՍՏԱԿ

Մի վաղեր այդչափ արագ ,
 Իմ ազուորիկ նապատակ .
 Շատ պզտիկ ես տակաւին՝
 Տոտիկներդ կը յոգնին :
 Ես քեզի հաց կը բերեմ ,
 Չեռքովրօ կը կերցնեմ .
 Մինչեւ որ դուն զօրանաս ,
 Յատրես , խաղաս ու մեծնաս ,
 Չ'երթան հեռու , նապատալ ,
 Քոյն եկնուր արագ արագ :

70. Ն Ա Պ Ա Ս Տ Ա Կ Ի Ն

Դեռ	Տահա	Թող կուտամ	Գոյ վերիբիմ
Կեցի՛ր	Տո՛ւր	Պարտէ՛	Կե՛զ
Երբ	Նե վագրք	Եղի՛ր	Օ՛լ

Սիրուն, աղուոր նապաստակս, դուն դեռ շատ պզտիկ ես, շատ մի վաղեր, թաթերդ կը յողնին: Ահա քեզի հաց կուտամ. շաքար կը կերցնեմ, առ, կեր, բայց քովս կեցիր: Եւ երբ մեծնաս, զօրանաս՝ այն առտն թող կուտամ, զնա՛, պարտէ՛:

Ք Ա Ղ

Չափով եանրմա կէ՛լ, քիչիւք թավանրմ, ուզաղա կիթմէ, պէն սանա շէէր վէ էմէկ կէթիբիյօրում, էլիմ իլէ եէթիբեօրում: Իսքէ՛րմիսին, սանա օյուննագ սէ վէրէյիմ. եանրմա կէլ, օյնա, սըչրա, քիբին հայվան: Պէօյիւսէն, օ վագրք գոյ վէրիբիմ, կիթ սաղլարա, օրմանլարա:

Ք Ա Ղ

Պէէ էլմա եէթեր. — Պէնսէն օրուգ վարա իսքէյօր. — Պէ՛ն իմ պիբիննի. — Եիւզ օն դուրուուում վար. — Իբի՛ իբի սանա սէօրք, սէօրք սանա սէբիգ. — Մէքէպէ կիթսիյիմ վագրք պէէ եաւըմսա իսիմ. — Սէն գա՛ջ եաւըմսաւըն. — Պու քիթապ իւչ պուչուգ դուրուօ սըր. — Գա՛ջ գարսաւարըրգ:

71. Ծ Ա Ղ Ի Կ Ն Ե Ր Ո Ւ Ծ Ա Ռ Ե Ր (1)

Մանիշակ	Մեհեֆե	Տանձենի(2)	Արմուս աղանը
Վարդ	Կիւլ	Խնձորենի	Էլմա աղանը
Մեխակ	Գարեհեթիլ	Կեռասենի	Քիւրազ աղանը
Շուշան	Չանպագ	Բալի	Ֆիւսէն աղանը
Չիւնծաղիկ	Չիյսեմ	Արմաւենի	Խուրմա աղանը
Նարգէս	Ներկիզ	Թթենի	Թուք աղանը
Եղրեւանի	Լէյլագ	Ծիրանի	Չեքսալի աղանը
Յամսիկ	Եսահմէն	Դեղձի	Շէքսալի աղանը

72. Պ Ա Ր Տ Է Ջ Ի Ն Մ Է Ջ

Հատ	Տանէ	Կանաչ	Եեթիլ
Վառ	Փարլագ	Նսալնք	Օրուրալըմ
Գոյն	Բեմ	Զուլանանք	Սերինլէնէլիմ
Տեսակ	Չեթիս	Քաղենք	Թօփլայալըմ
Փունջ	Տեմք	Կրնա՞ս թոթվել	Սիլէկայիլիւրմիսին
Կապենք	Պաղլաեալըմ	Չգոյչ եղիբ	Սագրն
Շուքին	Կեօլկեսիին	Չիյնաս	Տիւււէյեսին

Գարունն եկաւ, օղը բաց է, պարտէզն աղուոր ծաղիկներ կան. վարդ, մեխակ, շուշան: Ի՛նչ ալ առնուչ հոտ ու վառ գոյն ունին. կը սիրեմ զանոնք: Եկէք, տղանք, տեսակ տեսակ ծաղիկներէ փունջ մը կապենք, յետոյ երթանք, ծառերուն շուքին տակ, կանաչ խոտին վրայ նստինք, զուլանանք, խնձոր ու տանձ քաղենք: Մենիկ, սա ծառը կրնաս թոթվել, զգոյչ եղիբ, վար չիյնաս:

(1) Գասասուին կը թողունք այս բառերով խօսքեր չիւնել կամ չիւնել տալ աշախերալին:

(2) Բացատրեցիք թէ պտուղին անուան ի կամ ենի մասնիկը կցելով՝ կ'ունենանք ծառին անունը:

73. Գ Ա Ս

Որ կարէ	Քի քեսսին	Վառելու	Նագմալա
Որսորդ	Ավեր	Փուշ	Տիփին
Հրացան	Թիւֆեցի	Կը շարժին	Սալանբըլար
Հոտաւէտ	Գօգուլու	Կացին	Պալբա
Քաղելու	Նօլմալա	Սղոյ	Տէքքէ

Երկրագործն անտառը զնաց որ փայտ կարէ ու տուն բերէ վառելու համար, շունն ալ հեար տարաւ : — Ինչո՞վ պիտի կարէ : — Կացինով կամ սղոյով : — Որսորդը հրացանով թռչուն մը զարկաւ : — Նա պարտէզ պիտի իջնեմ՝ հոտաւէտ ծաղիկներ քաղելու : — Ամէն ծաղիկ փուշ ունի : — Նա մանիչակը կը սիրեմ : — Ծառները հովէն կը շարժին :

74. Գ Ա Ս

Չի սիրեր	Սեվմեզ	Պիտի ուտեմ	Նեյեհեյիմ
Կը թափին	Տեփիլիլիլիլի	Պիտի ուտես	Նեյեհեհին
Ցեխտա	Չամուրլու	Պիտի ուտէ	Նեյեհեհ

Ո՞վ չի սիրեր մանիչակը : — Եղբայրս որսորդը տեսաւ եւ թռչունն առաւ : — Չմեռն եկաւ, ծառերուն տերեւները կը թափին, ճիւղերը հովէն կը շարժին : — Չմեռը՝ փողոցներն ազտա ու ցեխտա կ'ըլլան : — Անձրեւները կը սկսին : — Նա գեղձ պիտի ուտեմ, եղբայրս նա ալ պիտի ուտէ : — Քոյրս իր սարըր այս աղքատ աղջիկին տուաւ :

75. Գ Ա Ս

Շուն ունի՞ս : — Թռչունն ո՞վ զարկաւ : — Որսորդը զարկաւ : — Երկրագործն անտառէն եկաւ, շունը հետն է : — Փայտ կը վառէ : — Դուք քանի՞ եղբայր էք : — Կիրակի օրերը հայրդ քեզ եկեղեցի կը տանի՞ : — Չորս՝ երկուք ալ քանի՞ կ'ընէ : — Տեսա՞ր նապաստակը : — Քեզ տեսայ, եղբայրդ չտեսայ :

76. Զ Է Ն Ք Ե Ի Զ Ա Ր Դ (1)

Հրացան	Թիւֆեցի	Օղ	Քիւփե
Թնդանօթ	Թօփ	Ապարանջան	Պիլգիփ
Ատրճանակ	Տապաննա	Մասնի	Նիլգիլփ
Դաշոյն	Դամա	Ուլունք	Պօննուփ
Թուր	Գըլլըն	Գնտասեղ	Թօփլու
Դանակ	Պըչազ	Շղթայ	Քեօսքեփ
Երկփող	Չիֆքե	Կա խար	Քեմեք

77. Գ Ա Ս

Մայրս գրացիին տունն է : — Կատուն սենեակին մէջ կը խաղայ : — Աքաղաղը կը խօսի : — Մանուկն հանգարտ կը քնանայ : — Ինձի պատկեր մը գծէ : — Ո՞վ եկաւ : — Սեղանը պատրաստ է, հրամեցէք, կերակուր կերէք : — Դուք կը զարնեն, նայէ՞ ո՞վ է : — Ներսը կեցէք : — Յատիկը սիրուն ծաղիկ մ'է : — Կը սիրե՞ս պիս : — Այո՞, եթէ խելօք կենաս :

(1) Այս բառերով խօսքեր կազմել :

78. Գ Ա Ս

Գուն դեռ շատ պղտիկ ես : — Քեզմէ մեծ եղբայր
ունի՞ս : — Տեսրակս պատուեցաւ : — Ստփօրը ո՞ւր կտա-
րեց : — Մէջը ջուր կար, թափեցա՞ն : — Մի պոռար :
— Այդչափ շուտ մի վաղէք, կը յոգնիք : — Կրնա՞ս
կտրել : — Կը տեսնե՞մ քեզ : — Ո՞ւր եմ :

79. Գ Ա Ս

Հոյ չունի՞մ որ խաղամ : — Հայրս քառասունը չորս
տարեկան է : — Ի՞նչ կերար : — Պանիր հաց ու միրգ .
— Ընկերիդ ալ տուի՞ր : — Ո՞ւր ես, Ադամ, քեզ կը
փնտուեմ : — Եկեղեցին պատարագ կայ : — Չուկը ծովն
է : — Թռչունն օդին մէջ կը թռչի :

80. Գ Ա Ս

Կատուն հոս է : — Անունդ Գառնիկ չէ՞ : — Գիւ-
ղէն տուն եկանք, բայց նորէն պիտի երթանք : — Ո՞վ
որ աշխատի՞ ան կ'ուտէ : — Ի՞նչ է անունդ : — Աստ-
ուած կը սիրէ խելօք տղաքը : — Եղբօրս գինի խմցու-
ցին : — Կրնա՞ս խօսիլ, գրել, կարդալ, աղօթել, վա-
զել : — Սերովքէ, եկուր, գնտակ խաղանք :

Ք Ա Ղ

Աղանքն քալարը սալանրետօրար, բիզկեար
վար . — Եաղմուր եաղրեօ՞ր մը . — Գուշարը քի՞մ
վորսու . — Հավա ասրգ սր վէ բիզկեար եօգ . —
Գօգուլու չիչէլէր բօփլասը, քէմէք պաղլասը վէ ար-
գասաւրնա վէրսի . — Սաթինիկ բօփ օյնատօր, Իս-
կունի սիփի սիփետօր :

Ք Ա Ղ

Մէնեփէ վէ լէյագ չիչէփ սիրէր . — Թուք աղանք
բուք վէրի, վէ գայսը աղանք գայսը վէրի . —
Թուք՝ ուճագ վէ բաթը պիւ մէյվէ սիր . — Կիւլ՝ ճի-
սան իւզերինէ պիթեր . այվա վէ խուրմա աղան իւ-
զերինէ պիթերէր . — Ֆիսնէ վէ փրէզ եուվարագ
օլուրար . — Զիյսէմ՝ սարը պիւ չիչէփ սիր, կիւնաւըզ
քէ սարը սր, ամնա իրի վէ սէյիւմի (կոր) սիր :

81. Գ Ա Ս

Հայրս դպրոց եկաւ : — Օգտէն դասը չի գիտեր :
— Ան խելացի է՞ բայց չար : — Եղբայրս ինձօրները
քաղեց : — Աստուած ամէն տեղ է : — Շուկան շատ
մարդ կայ : — Մածուն ու սեր պիտի ուտենք : — Պա-
նիրը կաթէն կը չինեն եւ հացով կ'ուտեն : — Ապուրը
տաք եւ աղի է, եղինձը պաղ ու անլի է : — Անօթի՞
ես, եկուր հաց տամ :

82. Գ Ա Ս

Աննա ու Սանդուխտ կար կր կարեն: — Անոնք խե-
լըբ աղջիկներ են: — Հայրս կը սիրէ զանոնք: — Յակո-
բիկ կուտասէր տղայ է. ան ինծի բարկայաւ եւ ալ
մեղի չի գար: — Գառնուկս կը մայէ, փոքրիկ տղու պէս
է ան: — Երկու օրէն մարդ պիտի գայ: — Քանի՞ մաստ
ունիս, համբէ նայիմ: — Վարդը փուշ ունի, բայց ծա-
ղիկներ կան որ փուշ չունին:

83. Գ Ո Ր Ծ Ի Ք (1)

Դանակ	Պըչագ	Թի	Քիւրեֆ
Դգալ	Գաշըգ	Հրացան	Թիւթեֆ
Պատառաքաղ	Փերոն	Սան	Թեմնիք
Շերեփ	Քեփնէ	Մաղ	Էլեֆ
Ասեղ	Իյնէ	Ունելի	Մաշա
Մկրատ	Մագաս	Խողանակ	Ֆըրչա
Ուրագ	Քեսեր	Սանար	Տարագ
Կացին	Պալքա	Աւել	Միւփիւրկէ
Թուր	Գըլըն	Բահ	Պել
Մուրճ	Չեփն	Բրիչ	Գազմա
Սզոց	Տեպեֆ	Մանգաղ	Օրագ
Շղթայ	Չեմնիք	Արօր	Սապան

84. Գ Ա Ս

Դգալով ապուր կ'ուտեն եւ պատառաքաղով միս:
— Թուրով ինչ կը կարեն: — Սղոցով տախտակ կը
սղոցեն: — Թիով հող ու ձիւն կը նետեն: — Հրացա-
նով թռչուն ու գայլ կը սպաննեն: — Մաղով ցորեն ու
ալիւր կը մաղեն: — Ունելիով կը բունեն կրակը: — Խո-
ղանակով հագուստները կը մաքրեն: — Սանարով մաղ
ու բուրդ կը սանարեն: — Աւելով գետինը կ'աւլեն:
— Բանալիով դուռը կը կղպեն: — Մանգաղով ցորեն,
գարի ու խոտ կը հնձեն:

85. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Աշակեցը սա հարցումներուն քոյ պատասխանէ բերա-
նացի ու գրաւոր: (Պատասխանները՝ էջ 11—14):

1. Ի՞նչ է սուլիչը: — 2. Ի՞նչ է սերը: — 3. Ի՞նչ է սիխը: — 4. Ի՞նչ է վիղը: — 5. Ի՞նչ է կնքահայրը: — 6. Ի՞նչ է գօտին: — 7. Ի՞նչ են տետրակն ու կաւիճը: — 8. Ի՞նչ է միրատը: — 9. Ի՞նչ է աշտանակը: — 10. Ի՞նչ է սանդուխտը, — 11. Ի՞նչ են բաղնիքն ու մզկիթը: — 12. Ի՞նչ է սարգը: — 13. Ի՞նչ է գայլը: — 14. Ի՞նչ են սոխն ու լուրիան: — 15. Ի՞նչ են մոխրամանն ու տուփը:

Օրինակ. — Սուլիչը խաղալիկ է, սերը ուսելիֆ է:

(1) Այս բառերով խօսքեր կազմեցէք:
Ըսէք թէ ի՞նչ կ'ընեն նոյն գործիքներով եւ աշակերտը
թող կրկնէ հայերէն եւ յետոյ գրէ:

86. Գ Ա Ս

Գանակով կը կտրեն հացը : — Շղթայով կը կապեն գողը : — Կացինով փայտ կը ճեղքեն , իսկ արօրով դաշտը կը հերկեն : — Ուրագով կը տաշեն փայտը , մուրճով կը դամեն : — Կանգուռով կը չափեն : — Մկրատով կը կտրեն եւ ասեղով կը կտրեն կերպասը՝ հագուստ շինելու համար : — Սանով կերակուր կ'եփեն եւ շերեփով կը լեցնեն : — Բրիչով կը փորեն հողը եւ բահով կը նեւեն :

87. Գ Ա Ս

Գանակը գործիք է : — Անով հաց եւ միս կը կլտրուի : — Թուրով հաց չեն կտրեր : — Սղոցով մազ կը կտրուի : — Ի՞նչ կ'ընեն հրացանով : — Թուչուն ու կենդանի կը սպաննեն : — Մայրս սանով ջուր կը տաքցի՞ն՝ ապուր եփելու համար : — Բանալին գուռ բանալու եւ գոցելու գործիք է : — Աւելով սենեակներն ու բակը կ'աւլեն : — Ունեղին երկաթէ կը շինուի : — Ի՞նչ կ'ընեն մկրատով : — Խողանակով կը մաքրեն լաթերը եւ սանտրով մազ կը սանտրեն : — Արաքսին սանտր ունի :

88. Գ Ա Ս

Գար մը առի եւ ծովը նեւեցի : — Այս հողը բարակ է : — Սա գրիչը հաստ է : — Յուրտ կայ , ձմեռը կուգայ : — Եղբայրս աղբիւրը գնաց որ ջուր բերէ : — Աս առտու դասդ աղէկ սորվեր էիր : — Խաղալ չեմ ուզեր , գիր գրել կ'ուզեմ : — Իմացողին մէկ բաւ է , իմացողին հազար օգուտ չընէր : — Ո՞վ շինեց այս սեղանը : — Չին արօրին կապուած է : — Ի՞նչ է պողպատը :

89. Գ Օ Ճ Ա. Գ Ա Ր Ը Վ Է Թ Ա Վ Ո Ի Գ

Գօնա գարբ	Պառաւ	Վերսէ	Տայ
Եւմուրբլար իսի	Կ'ածէր	Կիւնսէ	Օրը
Տիւշիւնսիւ	Մտածեց	Պեղիտ սէ	Այսպէս ալ
Էկեր	Եթէ	Եափսք	Ըրաւ
Լափին	Բայց	Եեյիպ	Ուտելով
Սեմիզլէնսի	Պարարտացաւ	Արբըգ	Այլ եւս
Եեմ	Կուտ , կեր	Եւմուրբլարմասք	Չածեց

Գօնա գարբնրն պիւր քավուղու վար իսի , ֆի կիւնսէ պիւր եւմուրբա եւմուրբլար իսի : Գօնա գարբ սիւշիւնսի ֆի էկեր չօգ եեմ վերսէ , քավուգ սէ կիւնսէ իֆի իսչ եւմուրբա եւմուրբլար : Տիւշիւնսի վէ պեղիտ սէ եափսք : Լափին քավուգ չօգ եեմ եեյիպ՝ սիմիզլէնսի , վէ արբըգ եւմուրբլարմասք :

90. Գ Ա Ս

Ի՞նչ մտածեց պառաւը : — Օրը քանի՞ հաւկիթ կուտար հաւը : — Մեր բակին մէջ ութը հաւ եւ մէկ աղբը կայ : — Անոնք կուտ կ'ուտեն եւ հաւկիթ կ'ածեն : — Չեր հաւը սլարարտացաւ , սլ հաւկիթ չ'ածեր : — Ամէն տեղ հաւ կը գտնուի : — Մենք հաւին ածած հաւկիթը կ'ուտենք՝ խաշելով եւ ձուազեղ շինելով : — Հաւկիթն ունի գեղնուց եւ ճերմկուց : — Մէջը բարակ մաշկ մը կայ . դուրսէն ալ ունի ճերմակ կեղեւ :

Ք Ա Ղ

Գառըգ իլէ չօրպա ելրլէր, չաքալ իլէ էք. — Պուղսաեր պիչէրլէր օրագ իլէ. — Պալթա իլէ եարարար օսունու վէ եագարլար. — Օրագ իլէ օք պիչէրլէր. — Պրչագ իլէ քէսէրլէր էլմանը վէ պառգա շէլլէրի. — Թարագ իլէ սաչարը քարարար վէ ճըրչա իլէ թէմիգլէրլէր րուպարը. — Նէ՞ եափարլար մագաս իլէ :

Ք Ա Ղ

Էլէք իլէ ոն էլէրլէր. — Տէսթէրէ իլէ քանթա քէսէրլէր. — Քէփնէ իլէ չօրպանը քէննիքտէն քէսաւէնին իչիքնէ օրօսուուրլար. — Քէսէր իլէ աղան եա օսուն եօնթարլար. — Անախթար իլէ գափու քիթլէրլէր. — Սապան իլէ քարլայը սիւրէրլէր. — Գազմա իլէ քօլրաղը գազրլար վէ քիւրէք իլէ աքարլար :

91. ԽՈՂԱՆՈՑԻ ԱՌԱՐԿՍՆԵՐ

Ունելի	Մառա	Կրակարան	Մանկալ
Տապակ	Թալա	Ակուլթ	Օնագ
Ակիչ	Էյսրան	Պտուկ	Չեօնէք
Եռտանի	Սանայազ	Կարաս	Քիւլփ
Սան	Թէննիքէ	Կասկարայ	Ըսկարա
Քամոյ	Սիւզկէն	Բաժակ	Գասէն, Ֆիլման
Տաչա	Թէքնէ	Սրճաման	Ճեզվէ
Դոյլ	Գօլա	Սըրճատուփ	Գանվէ գուրուը
Շերեփ	Քէփնէ	Աղաման	Թուզուզ

Վարձ. — Ըսէք, զոպ, ինչ կ'ընեն սա առարկաներով :

92. Դ Ա Ս

Ջրոտ	Սուլու	Հոր	Գուլու
Քամելու	Սիւզկէյ	Կախուած	Ասըլմը քը
Լուացք	Չամաքը	Քաշելու	Չեքնէյ
Խալկին	Գազան	Կ'եռայ	Գայնար
Կաւ	Քիլ	Կը փրփրի	Քեօփիւրիւր

Ունելին եւ ալիչը խոհանոցի կարասիներ են : — Քամոյը կը գործածուի ջրոտ բաները քամելու : — Տաչաին մէջ լուացք կ'ընեն. — Լուացք ընելու համար պէտք է ջուր, կրակ, խալկին, կաւ եւ օճառ : — Հորին քով դոյլ մը կախուած է՝ ջուր քաշելու համար : — Սուրճ եփելու համար սրճամանին մէջ ջուր կը լեցնեն, յետոյ պզտիկ դգալ մը սուրճ եւ չաքար կը դնեն. ջուրը կ'եռայ, կը փրփրի : — Ան ատեն բաժակին մէջ կը լեցնեն եւ կը խմեն :

93. Դ Ա Ս

Խեղճ	Սեֆիլ	Մահճակալ	Գարեօլա
Պառկած էր	Եաքմը քիքի	Պահարան	Տօլապ
Հանեցինք	Չըգարսըգ	Նստարան	Գանալիք

Խեղճ սողայ մը՝ անկողինին մէջ պառկած էր : — Մայրս պնակ մը ապուր եւ սկաւառակ կերակուր տարաւ անոր : — Մանուկն օրրանէն հանեցինք : — Հայելին նայէ, երեսդ մեղան եղեր է : — Լամպարը սեղանին վրայ է : — Աչտանակ մ'ալ բեր եւ մահճակալիս քով դիր : — Ի՞նչ պահեր ես պահարանիդ մէջ : — Նստարանը գրասեղանին քովը կ'ըլլայ, իսկ անկողինը մահճակալին վրայ :

94. Դ Ա Ս

Թափեցաւ	Տեփիւլիսի	Աման	Գապ
Հանէ	Չրգար	Կ'եռայ	Գայնար
Ափսէ	Թեփսի	Բրուա	Ձեօկեֆնի
Փարչ	Պարսազ	Տեսակ մը	Պիր հինս

Գարանին մէջ գրուած են գաւաթը, շիշը, պնակը եւ ուրիշ առարկաները: — Դոյլ մը ջուր թափեցաւ: — Մնտուկիս մէջէն հանէ նոր լաթերս: — Սուրճին բաժակն ատէին մէջ գիր: — Փարչն ու սափորը ջուրի ամաններ են: — Խաղիկնին մէջ ջուր կ'եռայ: — Բրուար՝ փարչ ու սափոր կը շինէ կաւով, որ տեսակ մը հող է:

95. Դ Ա Ս

Կ'եփեն	Փիշիրիլի	Ճամբան	Եօլսա
Պահած	Սագլամբ	Պատճառ	Սեպեպ
Լակեց	Եարսը	Ցնցուղ	Սուսազ
Չգեց	Տիւրիւրսի	Կը ջրէ	Սուլար

Ո՞վ կտորեց սափորն ու պտուկը: — Կաթը կ'եփեն սանի մէջ: — Չուրին կուժը ջրի ճամբան կը կտորի: — Ի՞նչ է կոնքը: — Պառաւ մը կճիճին մէջ կաթ պահած էր, շունը եկաւ լակեց եւ ետքը՝ կճիճը ձգեց կտորեց: — Գաւաթ մը ջուր, ո՞վ կ'ուզէ՞ սուր: — Պարափզպանը ցնցուղով կը ջրէ ծաղիկներն ու բոյսերը: — Աթուէն վար ինկաւ: — Ցնցուղն աման է, իսկ աշտանակն ու լամպարը կարասի են:

96. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Աւակերտք սա հարցումներուն պատասխանք:

1. Ի՞նչ կ'ընեն դգալով: — 2. Ի՞նչ կ'ընեն շերեփով: — 3. Ի՞նչ կ'ընեն ուրազով: — 4. Ի՞նչ կ'ընեն մուրճով: — 5. Ի՞նչ կ'ընեն թիով: — 6. Ի՞նչ կ'ընեն սանով: — 7. Ի՞նչ կ'ընեն մազով: — 8. Ի՞նչ կ'ընեն սանտրով: — 9. Ի՞նչ կ'ընեն խողանակով: — 10. Ի՞նչ կ'ընեն արօրով: — 11. Ի՞նչ կ'ընեն բաժակով: — 12. Ի՞նչ կ'ընեն ունելիով: — 13. Ի՞նչ կ'ընեն ասեղով: — 14. Ի՞նչ կ'ընեն թաշկինակով: — 15. Ի՞նչ կ'ընեն մկրատով:

Օրինակ. — Դգալով ապուր կ'ուտեն:

97. Դ Ա Ս

Կարծր	Սերք	Շինուած	Եափըմբ
Ժայռ	Գայա	Կտորեցաւ	Դըրլըք
Վառարան	Սօպա	Կտորեցան	Դըրլըքլար
Ածուխ	Քեօմիւր	Պղինձ	Պագըր
Նեաէ'	Ար	Երկաթ	Տեմիր
Սաստիկ	Շիսսեքլի	Անագ	Գալայ
Գնեցինք	Սաքրն ալքզ	Կապար	Գուրշուն
Աղիւս	Քերփին	Մետաղ	Մասէն

Այս հողը կակուղ է, ժայռը կարծր է: — Վառարանը ածուխ նեաէ: — Դուրսը սաստիկ հով կայ, անձրեւ պիտի գայ: — Բրուտէն գնեցինք երեք կուժ, վեց սափոր եւ մէկ կարաս: — Մեր փուռն աղիւսով շինուած է: — Միհրանիկ աշտանակն ու շիշը գետին նետեց եւ շիշը կտորեցաւ: — Մեր պատուհանին ապակիները հովէն կտորեցան: — Կուժ մը գինի և բաժակ մը ջուր: — Պղինձը, երկաթը, անագը՝ կապարը մետաղ են:

98. Դ Ա Ս

Թանկագին	Գըյմերի	Ադամանդ	Էլմաս
Անագագործը	Գալայնը	Չմրուխտ	Չիւմբիւս
Կը կլայելէ	Գալայլար	Յակիթ	Եագուր
Չեն շիներ	Եափմազլար	Սուղ	Պահալը

Ոսկին թանկագին մետաղ է: — Անոր գոյնը դեղին է: — Արծաթը ճերմակ է: — Երկաթը շատ կը գործածուի եւ ամեն տեղ կը գտնուի: — Տապակը եւ պղինձէ շինուած ուրիշ ամաններն անագագործը կը կլայելէ: — Ոսկիէն կացին չեն շիներ, այլ ժամացոյցի շրջ-թաներ, մասնիներ եւ տեսակ տեսակ դրամներ: — Ագամանդը, զմրուխտը եւ յակիթը շատ սուղ են, հարուստները կը գործածեն զարդի համար: Անոնք թանկագին քարեր են որ գեանէն կ'եղեն:

99. Ա Ր Հ Ե Ս Ս Ա Ի Ո Ր Ն Ե Ր (1)

Հացագործ	Էֆմեֆի	Մսովածառ	Գասալ
Նպարավածառ	Պագգալ	Փերեղակ	Չերչի
Դերձակ	Թերզի	Սափրիչ	Պերպեր
Դարբին	Չիլինկիւր	Բժիշկ	Հեֆիմ, sofpor
Երկաթագործ	Տեմիրնի	Ժամագործ	Սաարնը
Հիւան	Տիւլկեր	Սպասաւոր	Խըզմեքնի
Ներկարար	Պոյանը	Կառապան	Արապանը
Պարտիզպան	Պաղչեպան	Մշակ	Չիֆթնի
Կօշկակար	Գուհնուրանը	Չկտրս	Պալըզնը
Բրուտ	Չեօմլեֆնի	Սպասուհի	Պեսլեմե

Մանօր. — Դասատուն կը բացատրէ թէ ի՞նչ կ'ընեն այս արհեստաւորները: — Նոյնը բարձրաձայն կրկնել կու տայ աշակերտներուն՝ զատ զատ:

100. Գ Ա Ս

Կը մորթէ	Պողազլար	Պայտ	Նալ
Կը հնձէ	Պիչեր	Պատ	Տուվար
Կը հիւսէ	Խօրե	Դեղագիր	Ռեչեքա
Կ'անցընէ	Կեչիբիւր	Առուտուր	Ալըս վերիտ
Կը նկարէ	Չիզեր	Մանր մունր	Ուֆագ քեֆեֆ

Հացագործը հաց կը շինէ: — Նպարավածառն ուտելիք կը ծախէ: — Հիւանը տուն կը շինէ: — Մսովածառն ոչխար կը մորթէ: — Դարբինը բանալի կը շինէ: — Հնձողը ցորեն կը հնձէ: — Ապակեգործը ապակին կը կտրէ եւ տեղը կ'անցընէ: — Դերձակն հագուստ կը ձեւէ: — Երկաթագործն երկաթը կը ծեծէ, պայտ եւ դամ կը շինէ: — Որմնագիրը պատ կը հիւսէ: — Փերեղակը մանր մունր բաներ կը ծախէ: — Հովիւը ոչխար կ'արածէ: — Պարտիզպանը ծաղիկները կը շրէ: — Բըժիշկն հիւանդները կը նայի եւ գեղագիր կը գրէ: — Վածաւականն առուտուր կ'ընէ:

Ք Ա Ղ

Լամպաեր սէօֆիւր. — Քի՞մ սէօֆիւ լէյէնին իջինսէֆի սույու. — Պիւ չանագ սիւսի գա՞ջ փարաեա վերիլեր. — Սուսագ իլէ սուլարլար ավուեու վէ պահնէյի. — Պիւ քեփսի էլմա ալսրլար վէ սաղըթսրլար. — Գազան իլէ ճէ՞ Եափարլար. — Գարեօլասան աւսողը սիւսիւմ, գօլում աղրեթօր. — Գանվէ Ճիւնանընը քեփսիեթ գօ. — Պիւ Եամսան սահա կեթիւր վէ Եարաղըմըն Եանընա գօ, պուրասը զարանըզ սր. — Թեփսի ֆիւրի սիւր. — Պիւ քեփսի պէտքէ կէյսի:

Ք Ա Ղ

Էմէֆնի ճուրումնա էմէֆ փիփրիւր. — Գալայնը քէննիրէյի գալայլար. — Հէֆիմ ռէչէթա եագսը՝ վէ է-
 գանը եափսը. — Տուվարնը տուվարը երգսը՝ եէնիսէն
 եափմագ իչին. — Գրգգարաւարմ իչին (1) չէրչիսէն
 սաթըն ալսըմ պիր չիճք չորապ վէ սէօրք մէնսիլ. —
 Թէրգի՝ բուպալարմը կէթիրսի՞ մի. — Նի՛չին սիֆ-
 մէսի. — Գասապ ինէ՞ֆ մի ֆէսմիօ սիր. — Ալթունու
 սէվէ՞ր մի սլին :

101. Ա. Գ. Ա. Հ. Մ. Ա. Բ. Գ. Ը

Բարեկամ	Soup, եարեն	Պիտի առնէ	Ալանագ
Ճաշ	Ենմէֆ	Չկթուելուն	Սաղըմասըը
Հրաւիրել	Տավէք իքմէֆ	Ագահ	Ան կէօզլիւ
Չկթեց	Սաղմասը	Քաշուած	Չեֆիլիօ
Որ կթէ	Քի սաղսըն	Ըրածին	Էքսիլինէ
Կը կարծէր	Սանըր իսի	Չղջաց	Փիււման օլսու

Մարդ մը կով մ'ունէր որ ամէն օր կճիճ մը կաթ
 կուտար: Աս մարդն իր բարեկամները ճաշի պիտի հրա-
 շիրէր: Ասոր համար տասն օր շարունակ կովը չկթեց որ
 ետքը աւելի կաթ կթէ: Ան կը կարծէր թէ տասներորդ
 օրը՝ տասը կճիճ կաթ պիտի առնէ: Բայց քանի մը օր
 չկթուելուն համար, կովին ծիծերէն կաթը քաշուած էր:
 Մարդը ըրածին շատ զղջաց:

(1) Ուրիշ վարժութիւններ՝ հաւնար նախադրութեամբ,
 որ Մ. ուսկան հոշով խնդիր կ'ուզէ:

102. Մ Ե Ղ Ո Ի Ն

Աշխատատէր	Չալրեկան	Ժիր	Ղայրեքլի
Բնաւ	Հիչ	Եղէ՛ք	Օլուն
Ծուլութիւն	Թեմպիլիֆ	Մի՛ սիրէք	Սեվմեյին
Հիւթ	Էօզ	Կը մնան	Գալըլար
Կը ծծէ	Էմեք, սօրար	Նոյն	Օ, ա՛յնի
Կը տանի	Կեօքիւրիւր	Թոյն	Աղը

Մեղուն աշխատատէր է, եւ բնաւ չծուլութիւն չի
 սիրեր. ծաղիկներէն հիւթ կը ծծէ եւ կը տանի իր փե-
 թակը, հոն կը շինէ անուշ մեղրը զոր դուք շատ կը սի-
 րէք: Տղաք, դուք ալ անոր պէս ժիր եղէք, ծուլութիւն
 մի սիրէք. ծոյլերը անօթի կը մնան: Նոյն ծաղիկէն մե-
 ղուն մեղր կը շինէ եւ օձը՝ թոյն: Ամէն մարդ կը սիրէ
 խելօք եւ աշխատատէր տղան:

103. Գ Ո Յ Ն Ե Ր (1)

--	--	--	--	--	--

Կապոյտ	Մալի	Մանիշագոյն	Մօր
Կանաչ	Եեթիլ	Վարդագոյն	Կիւլ րեկիլի
Դեղին	Սարը	Լեղակ	Չիվիս
Թուխ	Էսմեք	Ծծուճք	Քիւլիւրս
Խարտեայ	Գուււալ	Արիւն	Գան
Մոխրագոյն	Պօզ	Կրնայ ըլլալ	Օլապիլի

(1) Գոյներուն վրայ օրինակներ տուէք: Քառակուսինե-
 րը վեց գլխաւոր գոյներով ներկեցէք:

Ի՞նչ բաներ կրնան ըլլալ սեւ, դեղին, կարմիր, կանաչ:

Երկինքն ու լեզակը կապոյտ են: — Խոտն ու վա-
րունդը կանաչ են: — Վարդին գոյնը կարմիր կամ ճեր-
մակ է: — Մեղանը սեւ կամ կապոյտ կրնայ ըլլալ: —
Թուղթը եւ ձիւնը ճերմակ են, իսկ սոկին եւ ծծումբը
դեղին են: — Երուանդ ունի թուխ դէմք եւ խարտեաչ
մազեր: — Մայրս մոխրագոյն ձեռնոց եւ մանիչակա-
գոյն շրջադգեստ ունի: — Հայրս սեւ վերարկու եւ մոխ-
րագոյն տախտա կը հագնի: — Գինին եւ արիւնը ⁽¹⁾ կար-
միր են, իսկ կաթնն ու բամպակը ճերմակ: — Ծեբերուն
մազերը ճերմակ են:

104. Գ Ա Ս

Նորոգեց	Եկնիլէսի	Չ'ըլլար	Օլմազ
Ապրանք	Մալ	Հոտ	Գօգու
Աժան	Ունուզ	Կարգացածս	Օգուսուղումու

Վարդապետը քարոզ կուտայ, — Քահանան պա-
տարագ կ'ընէ: — Գասատուն՞ դաս կուտայ: — Բժիշկը
հիւանդ կը դարմանէ: — Գարբինը բանալին շինեց: —
Հիւանը սեղանը նորոգեց: — Վաճառականն ապրանք-
ները շատ աժան տուաւ: — Գաշտը կանաչ խոտերով,
դեղին ու կապոյտ ծաղիկներով լեցուն է: — Մանիչակը
դեղին չ'ըլլար: — Վարդին գոյնը կարմիր է, հոտն ալ
անուշ: — Ուրախ եմ որ կրնամ կարգալ, կարգացածս
կը հասկնամ:

(1) Քանի՞ կերպ կը հնչուի ին երկրարբանք՝ օրինակներ
գտէք. (1. կորիւն, 2. սին, 3. հաշիւ):

105. Գ Ա Ս

Կը տեսնեմ	Կեօրիւրիւմ	Յանցաւոր	Գապահաթըլը
Կանթեղ	Գանձիլ	Պատիժ	ձեգա
Ջահ	ձար (Հաճիզ)	Կը ստանայ	Ալըր
Ուր	Օրասս	Պիտի պատմեմ	Նազլ իսեհէլիմ
Կը մկրտէ	Վաճարիզ իսեք	Կը ծագի	Տօղար
Կուսին	Այ	Մարը կը մտնէ	Պաքար

Եկեղեցիին մէջ կը տեսնամ խաչ, խորան, կանթեղ,
ջահ, աթոռներ, գրակալ, բուրվառ եւ ամպիոն: —
Քահանան աւազանին մէջ կը մկրտէ երախաները: —
Յանցաւորը պատիժ կը ստանայ: — Խոհանոցին մէջ կե-
րակուր կ'եփեն: — Ձեզի աղուոր պատմութիւն մը պի-
տի պատմեմ: — Աւաւօտուն արեւը կը ծագի եւ երե-
կոյնն մարը կը մտնէ: — Յորեկը՝ արեւը կը փայլի, գի-
շերը՝ պայծառ լուսինն ու անթիւ աստղեր:

106. Ե՛ՂԱՆԱԿ ՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿ⁽¹⁾

Գարուն	Իլք պահար	Ամառ	Եազ
Աշուն	Կիւզ	Կէս օր	Էօլէն
Ձմեռ	Գրօ	Յորեկ	Կիւնձիւզ
Տարի	Երլ	Իրիկուն	Ազգամ
Ամիս	Այ	Գիշեր	Կիմէ
Շաբաթ	Հաճար	Կէս գիշեր	Եարը կիմէ
Օր	Կիւն	Այսօր	Պու կիւն
Ժամ	Սաար	Երէկ	Տիւն
Առտու	Սապահ	Վազը	Եարն

(1) Բացատրութիւններ տալ եղանակի եւ ժամանակի
վրայ: Խօսքեր կազմել այս բառերով:

107. Ա Ռ Ա Ի Օ Տ

Կ'եւէ	Չրգար	Կը փայլի	Փարլար
Օդ	Հավա	Այնպէս	Էօյի
Պիտի ըլլայ	Օլանագ	Կը լսէ՞ք	Տույն՝ ԷԿՕՐՄԻՐԱՐԱՐԱՐԳ
Վառեակ	Փիլի	Շատոնց	Չօգսան
Հաւնոյ	Քիւմես	Արթուն	Ուլանրգ
Կը ճռուողեն	Ճիւլիլէրէր	Արթնցէ՛ք	Ուլանրն
Ճիւղէ ճիւղ	Տալսան տալա	Վազեցէ՛ք	Գօշուն
Կը ցատքեն	Սըչարլար	Կ'արթննայ	Ուլանր

Տեա, արեւը կ'եւէ, այսօր՝ օդն աղուոր պիտի ըլլայ: — Վառեակներն հաւնոցէն դուրս ելան: — Թըւոյնները կը ճռուողեն եւ ճիւղէ ճիւղ կը ցատքեն: — Չորս դին ամէն բան կը փայլի, ամէն բան կ'արթննայ, այնպէս չէ: — Կը լսէ՞ք թռչուններուն երգը: — Ժիր մեղուն կը դործէ, շատոնց արթուն է ան: — Գուր ալ, մանուկներ, արթնցէ՛ք անոնց հետ եւ դպրոյ վազեցէ՛ք:

108. Ա Շ Խ Ա Ր Հ (1)

Արեւ	Կիւնե	Չիւն	Գար
Լուսին	Այ	Մառոյց	Պուգ
Ամպ	Պուլուք	Անձրեւ	Եաղմուր
Օդ	Հավա	Կարկուտ	Տօլու
Կրակ	Աքե	Լոյս	Ըօրգ
Ծիածան	Էլայիմսեմա	Շուք	Կեօլիէ
Գետ	Չայ	Դաշտ	Օվա
Լեռ	Տաղ	Այգի	Պաղ
Չոր	Տեհ	Պարտէզ	Պաննե
Հովիտ	Եայլա	Ճամբայ	Եօլ

(1) Խօսքեր շինեցէ՛ք: — Հոլովեցէ՛ք աս բառերը

109. Գ Ա Ս

Կը շինեն	Եափարլար	Տեղը	Եերինե
Պէտք է	Լազրմ սր	Գարի	Արփա
Դոյլ	Գօվա	Հօտ	Սիւրիւ
Լեցուր	Տօլսուր	Խոհանոց	Մուքպագ

Պանիրն ու մածունը կաթով կը շինեն: — Հիւանը տուն կը շինէ: — Գարին կենդանիներուն համար պէտք է: — Աւելը տան մէջ կը տեսնեմ, բուրվաուն ու խոլանը՝ եկեղեցիին մէջ: — Դոյլը խոհանոցէն բեր, մէջը ջուր լեցուր. ծակ չըլլայ: — Ունեղին (կածառը) ու աւելը տեղը դիր: — Նայէ, հովիւր կուգայ իր հօտին հետ, սրինգ կ'ածէ (կը շալէ):

110. Գ Ա Ս

Կը լսէ	Տույար	Կը ցատքէ	Սըչար
Կը տեսնէ	Կեօրիւր	Կ'ոստոստեն	Կակըրլար
Կը բռնեն	Թուքարլար	Կուլայ	Աղլար
Կը ծամեն	Չիյնեղիէր	Կը դառնայ	Տեօնե
Կը խածնէ	Ըսրբր	Կը վառին	Եանարլար
Կը խայթէ	Սօգար	Կը բուսնին	Պիքերիէր
Կը լողայ	Իւգե	Երկերը	Տիւնեա
Կը սողայ	Սիւրիւնիւր	Կը վազէ	Ագար

Ականջը կը լսէ: — Աչքը կը տեսնէ: — Չեռքերը կը բռնեն: — Ակունները կը ծամեն: — Շունը կը խածնէ: — Մ'օղուն կը խայթէ: — Չուր կը լողայ: — Թըւոյնները կը թռչի: — Օձը կը սողայ: — Մարդը կը քալէ: — Գորտը կը ցատքէ: — Այծերը կ'ոստոստեն: — Մանկերը կուլայ: — Ժամացոյցը կը դարնէ: — Չուրը կը վազէ: — Երկերը կը դառնայ: — Աստղերը կը փայլին: — Մոմերը կը վառին: — Խօտերը կը բուսնին:

Ք Ա Ղ

Օգոստոսուսուս աննաեորուս . — Թիսնար մալարընը ունուզ վերսի . — Քիթապընը քիթապարը սաքսը . — Գապահարը նեգա արը . — Զիվիս մավի սիր . — Եւգինե պանա պիր Քիսան սիէսի . — Էնգանը իլանլարը եափաւ վէ հասքայա վէրի . — Բիւզկետար վար, եաղմուր եաղանագ . — Էլմաս, եագոս վէ գիւմբիսք՝ գըլմէրի թաւար սըլար :

Ք Ա Ղ

Կիւնե փարաեօր, գուգուլար եայլմաղա կիսերլէր, պիզ սէ մէքէպէ կիսէլիմ . օրասա վար՝ իսկէսկէ, գարա քախքա, թաւ քախքա, գուրեուն գալէմ, միւրէքէպէ, գալէմ, թէպէթիր, մասքար, ուն, սէքէր : — Գարա քախքանըն իւսքիւնէ եազարլար պէյազ թէպէթիր իլէ : — Տեմիր՝ իգքիզալը պիր մասէն սիր . օնուն իլէ եափարլար քիւրէք, գազմա, սապան, աւնախքար վէ պաւգա շէլլէր :

111. Կ Է Ս Օ Ր

Կէս օր	Էօլլէն	Բայց	Ամնա
Ո՛րչափ	Նէ գասար	Զգեցին	Պրագսըլար
Կ՛այրէ	Եագրեօր	Ուտելու	Ենմէյէ
Զով	Սերին	Լ՛մնցուցէք	Պիթիւրին
Բանուոր	Իւնի	Պիտի իջնէք	Էնէնէքսիւնիզ

Հիւնա կէս օր է, օղը ո՛րչափ տաք է : — Արեւը կ՛այրէ . բայց ծառերուն շուքին տակ զով է : — Հոն, ծառին տակ մէկ քանի կովեր նստած են . ուրիշներ ալ ջուր խմելու գացին : — Բանուորներն իրենց գործը ձգեցին, եւ տուն կ՛երթան հաց ուտելու : — Դո՛ւք ալ, արըղաք, դասերնիդ լ՛մնցուցէք, զանգալը կը զարնուի, սեղանը պատրաստ է, ճաշի պիտի իջնէք :

112. Գ Ա Ս

Ելեր	Զրգմբ	Հիւր	Միսաճիր
Առուակին	Ըմաղըն	Կու գայ	Կէլիեօր
Գացեր են	Կիքմիւլէր	Եկաւ	Կէլի
Վառէ՛	Եա՛գ	Կը տեղայ	Եաղրեօր
Մարէ՛	Սեօնի՛ւր	Եփեցէ՛ք	Փիւթիւրին
Վառեցէ՛ք	Եագր՛ն	Լապտեր	Ֆէնէր

Հաւերն ու վառեակները բոյնէն դուրս ելեր եւ առուակին քով գացեր են : — Առուակը կը հոտի : — Երկինքն անթիւ սասողեր կան : — Շաւարշ կարմիր գըլխարկ ունի : — Թուշուններուն ձայնը կը լսես : — Երկինքը կապոյտ է : — Օղը բայ է : — Մօրեղբայրս շուկայէն կուգայ : — Հիւր եկաւ : — Այսօր հիւր պիտի գայ ձեզի : — Մամը մարէ : — Լուցկիով կրակ վառէ : — Հիւր պիտի գայ : — Հիւրերուն սուրճ եփեցէք : — Օղը ցուրտ է, ձիւն կը տեղայ : — Լապտերը վառեցէք երթանը, ժամանակը ուշ է :

113. Գ Ա Ս

Կանչելու	Չաղբումաղա	Մտեր են	Կիւմիւրէր
Մի՛ շարժիր	Գրմըխանմա	Թալլեր են	Թալան Կիւմիւրէր
Կը պատժուիս	ձեզալանըսըն	Արթննալով	Ուլանաւագ
Անհամար	Հիւսպսըզ	Դրեր են	Գօմուշլար
Վարժուած եմ	Ալըւըւըւմ	Չէնք	Սիլան
Երթալու	Կիքմէյե	Գանուեցան	Պուլունսուլար

Հայրս հիւանդ է, բժիշկ կանչելու կ'երթամ: — Ի՞նչ գիւրք կը կարդար: — Տեղէդ մի՛ շարժիր, կը պատժուիս: — Տարին տասներկու ամիս է: — Երկինքը կը փայլին անթիւ աստղեր: — Այս սենեակին մէջ բան մը պահած ես: — Եղբայրս ուշ կ'արթնայ, ես վարժուած եմ կանուխ եկեղեցի երթալու: — Գողեր՝ ազարակը մտեր թալլեր են: — Պահապանները արթըննալով դէմ դրեր են: — Գողերը գանուեցան ու պատժուեցան:

114. ԵՐԿՈՒ ԳԻՒՂԱՅԻ

Սայլ	Կաղնր	Տարածդ	Կօթիւրիլիւն
Կը տանէր	Կօթիւրիւր իսի	Քանի որ	Մասկի
Ելլելով	Չրգարագ	Կ'ըսես	Տեօրսըն
Բարի երթաս	Ուղուր օլա	Կը տեսնես	Կօթիւտօրուն
Շնորհակալ եմ	Եյվալան	Ըլալը	Օլսուղունու

Գիւղացի մը սայլով խոտ կը տանէր. դէմն ուրիշ գիւղացի մ'եղելով ըսաւ:

- « Բարի երթաս:
- Շնորհակալ եմ:
- Ի՞նչ է տարածդ:
- Փայտ է:
- Ի՞նչ կ'ըսես, խոտ չէ՞ մի տարածդ:
- Քանի որ խոտ ըլլալը կը տեսնես, ինչո՞ւ կը հարցընես: »

115. Գ Ա Ս

Սիրեցէ՛ք	Սեվի՛ն	Տղայութիւն	Չօնուզուգ՝
Անոր համար է	Օնո՞ւն իչին մի	Բացուած են	Ալըւըւր սըլլար
Չէ եկած	Կելմեմի	Շարժուան	Հաֆթանըն

Տղայք, ձեր հայրն ու մայրը սիրեցէ՛ք: — Երուանդին հայրը ձիով եկաւ գիւղէն: — Անոր համար է որ Երուանդ այսօր դպրոց չէ եկեր: — Ի՞նչ ունի: — Բան մ'ալ չունի: — Տղայութիւն կ'ընէ: — Մեր դպրոցը բարձր է: — Բժիշկն եկաւ ու ինծի դեղ տուաւ: — Կարմիր վարդերը բացուեր են: — Մէկ շարժուան մէջ եօթն օր կայ: — Դուն ծո՞յլ ես: — Աստուած չընէ:

116. Ի Ր Ի Կ Ո Ի

Ետք	Սօնրա	Ելան	Չրգսըլար
Պիտի կոխէ	Պասանագ	Կը սպասէ	Պեկեր
Մարդ	Չայր	Ոսկոր	Քեմիփ
Դարձան	Տեօնիլեր	Որ տան	Քի վերսիցլեր
Կը սպասեն	Պեկերլեր	Բոլոր	Պիլքիւն
Կը լեցուի	Տօլար	Պիտի պահպանէ	Պեկէյեկեկ
Փրփրայից	Քեօփիլիլ	Կեցի՛ր	Տո՛ւր
Թառ	Տիւնեկ	Կը վախնան	Գօրգա՛ւմըսըն

Հիմա արեւը մարը մտաւ . քիչ մը ետք մութը պիտի կոխէ : — Մշակները դաշտէն տուն եկան : — Կու վերը մարդէն դարձան եւ բակը կը սպասեն որ հովին իրենց խոտ տայ : — Աննա բակը գնաց որ կովերը կթէ : — Ահա կծիճը կը լեցուի՝ ճերմակ ու փրփրայից կաթով , — Պետրոս քիչ մը կաթ խմել կ'ուզէ : — Հաւերը թառն ելան : Շունը դրան առջեւ կը սպասէ որ իրեն սկոր ու հաց տան : — Ան՝ բոլոր գիշերը պիտի պահպանէ տունը , որ գող չգայ : — Լուռ կեցիր . կը լսե՞ս , ի՞նչպէս կը հաչէ . դուն անկէ կը վախնան :

117. Գ Ա Ռ Ն Ի Կ

Ծեծ	Տայագ	Պառաւ	Գօնագարը
Ծեծեց	Տեօյիլ	Կայի	Տուրուր իսիմ
Կախարդ	Ճասը	Լացիր	Աղլասըն

« Ինչո՞ւ կուլաս , խեղճ Գառնիկ ,
 — Շատ ծեծ կերայ ես , մայրիկ :
 — Քեզ ո՞վ ծեծեց , իմ Գառնիկ ,
 — Կախարդ պառաւ մէկ կնիկ :
 — Ինչո՞ւ ծեծեց քեզ , Գառնիկ ,
 — Կայի ծառին տակ , մայրիկ :
 — Ինչո՞վ ծեծեց քեզ , Գառնիկ :
 — Մէկ մեծ փայտով , իմ մայրիկ :
 — Ո՞ր տեղ զարկաւ քեզ , Գառնիկ :
 — Թաթիկներուս , իմ մայրիկ ,
 — Ի՞նչպէս լացիր դուն , Գառնիկ ,
 — Մէ՛ , մէ՛ , մէ՛ , մէ՛ , իմ մայրիկ :

118. Ե Չ Ա Կ Ի Ե Ի Յ Ո Ք Ն Ա Կ Ի

Մաղ	Սաչ	Մազեր	Սաչլար
Աչք	Կեօզ	— եր	Կեօզլեր
Տուն	Էվ	— եր	Էվլեր
Հոր	Գուլու	— եր	Գուլուլար
Գիրք	Քիթապ	— եր	Քիթապլար

(1) Գասասուն կը բացատրէ թէ՛ տուն կը նշանակէ մէկ տուն , իսկ տուներ կը նշանակէ՛ շատ տուներ : Այսպէս բոլոր միավանկներուն համար :
 Նմանօրինակ վարժութիւններ ընել տուէք :

119. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Աւակերսք սա բաւերուն իմասք սայ, սպա գրաւոր եւ բերանացի յոհնակիի փոխէ:

Ձի, էշ, կով, խոզ, աչք, մատ, քիթ, վէգ, փող, հոլ, հայ, ջուր, կաթ, միս, սեր, թութ, նուշ, սեխ, բալ, դեղձ, թուղ, վիղ, թեւ, փոր, սաք, հայր, պապ, մանչ, մայր, քոյր, մազ, պատ, բակ, շուն, օձ, ձուկ:

120. Ի Բ Ի Կ Ո Ի

Հնչեցուց	Չալքը	Պիտի արձակուինք	Տաղըլանաղըր
Կը հնչէ	Չալքընբօր	Պիտի աշխատինք	Չալքեանաղըր
Յոգնած	Եօրկուն	Պիտի սերտենք	Էօրէնէնէյիգ
Պիտի ընենք	Էսէնէյիգ	Ծառայութիւն	Խըզմէք
Կուուիլ	Գավկա էքմէք	Գղուըտիլ	Կավրաւաւագ

Իրիկու եղաւ, ժամը տասը կը զարնէ, ժամկոչը կոչնակը հնչեցուց: Դպրոցին զանգակն ալ կը հնչէ. հիմա դպրոցէն պիտի արձակուինք, դասերնիս ըմցաւ. բայց տունն ալ պիտի աշխատինք, դաս պիտի սերտենք, գիրերնիս պիտի գրենք եւ հանգիստ պիտի քնանանք, որպէս զի առտուանց կանուխ ելլենք: Տունը խելօք պիտի կենանք. փողոցները չպիտի կուուինք, մեր մեծերուն հետ սիրով պիտի վարուինք, անոնց պիտի հնազանդինք: Երբ հայրերնիս յոգնած տուն դառնայ, զինքը անհանգիստ չպիտի ընենք, այլ իրեն ծառայութիւն պիտի ընենք, չպիտի գղուըտինք:

121. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Աւակերսք թող բարգմանէ սա բաւերը, եւ որոճէ թէ ո՞րը մեկ բան կը ցուցնէ եւ ո՞րը շատ բան:

Ուզտ, ջուրեր, տուն, հորթեր, թուրեր, դուռ, գորտեր, բոյներ, ձեռքեր, փայտեր, ճանձ, գայլեր, տանձ, վարդեր, փայտ, փարչ, փողեր, ուլ, պոչ, հորեր, խաչ, մաղ, նաւեր, բազ, ջահ, օդ, օր, օղեր, ափեր, աղ, որբ, կաղ, կունտ, խենդ, հող, լոյս, ծովեր, գետեր, ձոր, դաշտ, ձիւներ, սիւն, ամպ, գիւղեր, ժամեր, թի, սալ, մուրճ, լուեր, բու, կառք, փուռեր, սոքեր:

Վարժ. — Նոյն հրահանգին եզակի բաւերը Յոհնակի ըրեկ եւ Յոհնակիներն եզակի:

122. Մ Ա Ր Գ Ո Ի Ն Մ Ա Ր Մ Ի Ն Ը

Բուն	Պէսէն	Լեզու	Տիլ
Շուրթ	Տուսագ	Լինդ	Տիւ էքի
Յօնք	Պաւ	Քիմք	Տամագ
Թարթիչք	Քիփրիք	Կոկորդ	Խըրթագ

Մարդուն մարմինը չորս մասի բաժնուած է. գլուխ, թեւեր, բուն (կամ իրան) եւ սոքեր:

Դլուխն ալ մասեր ունի. — Մաղ, ճակատ, յօնք, աչք, թարթիչք, երես, քիթ, բերան, շուրթ, ականջ, ծնօտ, թուշ:

Դլուխը բունին միացած է վիզով:

Բերնին մէջ կայ լեզու, ակուայ, լինդ, քիմք, կոկորդ:

Վարժ. — Թեի մասերն որո՞նք են: — Բունի մասերն որո՞նք են: — Ոսքի մասերն որո՞նք են:

123. Խ Ր Ա Տ

Խաչակնքէ՛	Խաչ չըգար	Տգէտ	Ճանիլ
Լուացուէ՛	Երգան	Սրբուէ՛	Սիլի՛ն
Մնձեռոց	Փեթիբ	Անկից	Օնսան
Խեղճ	Սեֆիլ	Այսպէս	Պեոյի
Ժիր	Իեկիւզար	Չգացող	Կիրմեյեան

Տղան, առտուն կանուխ ելիր անկողինէդ, երեսդ խաչակնքէ, պաղ ջրով լուացուէ, անձեռոցով սրբուէ, մաքրուէ, եկեղեցի գնա, անկից ետքը՝ դպրոց։ Աշխատէ, միշտ ժիր եղիր, խելօք կեցիր եւ մեծերուդ խօսքը մի կտորեր։ Այսպէսով սիրելի կ'ըլլաս ծնողքիդ, դասատուիդ եւ ամէն մարդու։ Դպրոց չգացող աղայ մը արգէտ կը մնայ, անկիրթ կը մեծնայ եւ վերջը խեղճ ու աղքատ կ'ըլլայ։

Վարժ. Աս հատուածը յօքնակիլի փոխեցէք, այսպէս. Տղա՛ք, առտուն կանուխ ելի՛ք ձեր անկողինէն, եւայլն։ Նոյնը Ա. դէմքով գրեցէք. — Ես կանուխ պիտի եղեմ,

124. Ե Զ Ա Կ Ի Ե Ի Յ Ո Ք Ն Ա Կ Ի (1)

Տեսակ	մէկ տետրակ ըսել է	— իսկ	Տեսակներ
Գրիչ	մէկ գրիչ	» »	Գրիչներ
Քանոն	մէկ քանոն	» »	Քանոններ
Լուցիկ	մէկ լուցիկ	» »	Լուցիկներ
Գաւազան	մէկ գաւազան	» »	Գաւազաններ

(1) Դասատուն բաղմամբանի բառեր կ'առաջարկէ Յոքնակի ընելու համար։

125. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Առակերսը ներ աւելցնէ հետեւեալ բառերուն ծայր եւ բարգմանէ։

Դուռն, ականջ, ակույ, գնտակ, սուրիչ, նարինջ, գրիչ, քանոն, զանգակ, կանթեղ, սեղան, աթոռ, սափոր, գաւաթ, դանակ, առիւծ, աղբիւր, բրիչ, գառնուկ, մանգաղ, աշտանակ, կաղամար, նստարան, խողանակ, ցնցուղ, աքաղաղ, մեղու, լեզու, կրակարան, բարեկամ, դասատու, խոհանոց, կամուրջ, դպրոց, մզկիթ, խրճիթ։

Օրինակ. — Կրակարան — մէկ կրակարան
Կրակարաններ — շատ կրակարան։

126. Խ Ր Ա Տ

Չեռքերդ գրպանէդ հանէ. շիտակ կայնէ եւ պապասխան տուր։ — Նայէ գլուխդ սանտրուած չէ, ձեռքդ լուացուած չէ. շապիկդ, վերարկուդ, տափատդ, բաճկոնդ ու կօշիկներդ աղտոտ են։ — Եղունգներդ կտրուած չեն, երեսդ սեփ սեւ է։ — Ամօթ չէ՞ աղաս։ Մաքրութիւնը սիրող աղան այսպէս կ'ըլլայ։

127. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Եզակիները գոս սիւնակի մեջ եւ Յոգնակիները գոս՝ գրեցիք եւ բարգմանեցիք։

Կատու, տուներ, փուռ, կամուրջներ, պատուհան, դարձներ, աղբիւր, նամակներ, անկողին, սիւներ, սներ, սաններ, բաներ, պանիր, գաշտեր, կարաս, կարասի, վերարկու, լապտեր, շիշեր, բուրվառներ, աւետարան, ջաներ, կանթեղներ, գրակալ, գանձանակ, թագեր, վարագոյրներ, պատկեր, ծածկոցներ, քչոցներ, օղեր, ապարանջան, մատնիկներ, ուլունքներ։

128. Կ Ա Տ Ո Ւ

Հարս	Կելին	Ճանկիկ	Թըրնագ
Դունչ	Չեմե	Տրտում	Մերագլը
Սրբեց	Սիլսի	Չի	Չիբա
Սանտրեց	Թարասը	Արթուն	Ուլանըգ

Կատուն եկաւ, փիսի փիսի
 Հազար նազով, նման Հարսի.
 Դունչը սրբեց թաթիկներով.
 Մազը սանտրեց ճանկիկներով:
 «Կատու, կատու, ի՞նչ ես տրտում:
 — Զի մուկերն են այսօր արթուն»:

129. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Եր կամ ներ աւելցուր սա բառերուն ծայրը:

Պայուսակ, խարազան, փոկ, սանձ, կոճակ, մուճակ, երասանակ, խօսք, մուրձ, վարժապետ, մասնոց, յեսան, աղցան, դաշոյն, խարտոց, թամբ, կապ, լար, օղակ, շարոց, երիտասարդ, մանչ, աղայ, դօրք, զինուոր, զօրապետ, շէնք, ցորեն, մէջք, տափաս, լուծ, խոփ, թիակ, թի, սղոց, կռիւ, ազմուկ, նաւակ, նամակ, աչք, դասարան, կարգ, դաս:

Վարժ. — Նոյն բառերը երեք սիւնակի մէջ գրեցէ՛ք՝ անձ, կենդանի եւ առարկայ՝ դատ դատ:

130. ՅՈՒՈՎՈՒՄ ՅՈՔՆԱԿԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐՈՒ (1)

	(Միալսակ)		(Բազմալսակ)
Ծառեր	Աղանլար	Դպրոցներ	Մեքեպլեր
Ծառերու	Աղանլարն	Դպրոցներու	Մեքեպլերին
Ծառերու	Աղանլարա	Դպրոցներու	Մեքեպլերե
Ծառեր	Աղանլարը	Դպրոցներ	Մեքեպլերի
Ծառերէ	Աղանլարսան	Դպրոցներէ	Մեքեպլերսեն
Ծառերով	Աղանլար իլի	Դպրոցներով	Մեքեպլեր իլի

Վարժ. — Այս օրինակներուն պէս նորովեցէ՛ք. — Բար, փայտ, պատուան, եկեղեցի, պարեգ, եւ այլն:

131. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Թարգմանեցե՛ք եւ ըսե՛ք թե՛ ի՞նչ թիւ եւ ի՞նչ հոլով են:

Օրինակ. — Գրիչներով՝ Յոքնակի գործիական:

Գրիչներով, ձեռքերու, աղջիկներ, շրջադասներու, մանչերէ, գօտիներով, թեւեր, դաւակներու, գործեր, քանաններէ, գօրքերով, շուներ, առներ, օրերով, կիներ, եղբայրներու, տէրերէ, օրէ, օրերէ, օրով, գլուխներ, թաթիկներով, օրին, օրերու, ձմեռան, նովիներու, դասէ, քոյրերու, շարաթներէ, ախմներով, ախաններ, եղբայրներէ, բոյսերու, ծաղիկներ, ծառերու, աղքատներէ:

Վարժ. — Նոյն բառերուն եզակի ուղղականը գրեցէ՛ք:

132. Պ Չ Տ Ի Կ Ա Վ Ջ Ի Կ Ը

Տիկին	Հանքմ	Չեմ գիտեր	Պիլմեմ
Հարցոց	Սօրսու	Կարելի է	Պեկի

(1) Դասատուն Տաճկերէն բառեր կ'առաջարկէ այլ եւ այլ նորովով, աշակերտը Հայերէնի կը փոխէ զանոնք:

Տիկին Արշանուշ իր պղտիկ աղջիկին հարցուց օր մը թէ՛ ինչէ՞ն է որ ամէն մարդ զինք կը սիրէ :

Աղջիկը պատասխան տուաւ . — «Ձեմ գիտեր , բայց կարելի է անոր համար որ ես ամէն մարդ կը սիրեմ :»

Խոս . — Դուն ուրիշները սիրէ , որ ուրիշներն ալ քեզ սիրեն :

133. Հ Ր Ա. Հ Ա. Ն Գ (1)

Թարգմանեցիք եւ որոեցիք անուններուն քիւն ու հոլովը :
Օրինակ . — Թուղթերու՝ Յոսնակի սեռական է :

Թուղթերու , զմեկններով , բազմոցներու , տետրակներ , պայուսակներ , ժամացոյցներ , դգալներով , ճրագներու , ջահերով , լապտերներէ , խաչերուն վրայ , տետրակներուն մէջ , սեղաններուն տակ , ընկերներուն քով , տուններուն առջեւ , վեց օր ետքը , ճամբորդներուն դէմ , մինչեւ գիւղ , ծառերուն շուքին տակ , արեւին դէմ , գետերուն մէջ , տղոց ձեռքով , պարտիզներուն բոլորովքը , գրպաններուն մէջ , քարերուն տակ , պատին վրայ , ճրագին քով , խորաններուն առջեւ , պատարագին ետքը , դրան դուրսը :

134. Ա. Ղ Օ Թ Ք

Տէր	Սանիպ	Հրեշտակ	Մեյիք
Բարերար	Էյլիք Էսեհ	Մեր մօտէն	Եանըմբզան
Պահպանէ՛	Սագլա	Չհեռանայ	Այրբլմաւրն
Կանք	Էօմիւր	Ամենեւին	Ասլա
Երկար	Ուզուն	Պահէ	Սագլասըն
Երջանիկ	Մուրլու	Փորձանք	Թեկլիք
Հանգիստ	Բահաք	Արթնցընէ	Ուլանսըւրն
Սուրբ	Ազիզ	Նորէն	Թեքաւր

(1) Այս բառերով խօսքեր շինեցէք՝ բերանացի եւ գրաւոր :

Տէր իմ Աստուած , Տէր բարերար ,
Դուն պահպանէ զիս աս դիշեր ,
Տուր հօրս ու մօրս կեանք երկար ,
Եւ երջանիկ հանգիստ օրեր ,
Քու սուրբ հրեշտակդ մեր մօտէն ,
Չհեռանայ ամենեւին ,
Այլ պահէ մեզ՝ փորձանքներէն ,
Արթնցընէ՛ զլուարթագին :

135. Հ Ր Ա. Հ Ա. Ն Գ

Թարգմանեցիք եւ որոեցիք անուններուն քիւն ու հոլովը :
Քաղաքին ներսը , ընկերներուն հետ , մինչեւ եկեղեցի ,
պատահանին դէմ , դասիդ տեղը , բարձերուն ետեւը , գլուխէդ վեր , դաշտերուն մէջէն , լեռնէն վար , երգիքներուն վրայ , փողոցներու մէջ , սեղանին շուրջը , աղքատներու համար , Աստուծոյ համար , գիւղացիի պէս , անկէ վար , առաւօտէ մինչեւ իրիկուն , առանց հացի , ջուրի պէս , իրիկուան մօտ , երէկուրնէ ի վեր , տունէն հեռու , աչքիդ առջեւ :
Վարժ . — Մեյլեկ Բայ կցեղ եւ խօսքեր կազմեղ :

136. Բ Ա. Յ (1)

Ա. ՉԵԱ. — ՍԻՐԵԼ

Կը սիրեմ	Սիրեցի	Պիտի սիրեմ	Սիրէ՛
Կը սիրես	Սիրեցիր	Պիտի սիրես	Մի՛ սիրեր
Կը սիրէ	Սիրեց	Պիտի սիրէ	Սիրեցէք
Կը սիրենք	Սիրեցինք	Պիտի սիրենք	Մի՛ սիրէք
Կը սիրէք	Սիրեցիք	Պիտի սիրէք	Սիրող
Կը սիրեն	Սիրեցին	Պիտի սիրեն	Սիրած

(1) Ա. Լծորդութենէն բայեր թող առաջարկէ Գոսաստուն , եւ Հայ. ու Տաճկ. փոխադարձ թարգմանութիւն ընել տայ :

Վ Ա Ր Ժ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Կը գրեմ	Գրեցի	Պիտի գրեմ
Կը սանարես	Սանարեցիք	Պիտի սանարես
Կը հիւսէ	Հիւսեց	Պիտի հիւսէ
Կը թըջենք	Թըջեցինք	Պիտի թըջենք
Կը խառնէք	Խառնեցինք	Պիտի խառնէք
Կը մանեն	Մանեցին	Պիտի մանեն

Հրահարածներն ու
Բնորոշողներն
quas quis haurit:

Ծանօթ. — Դասասուն յաճախակի կրկնաբաններով (քե-
րանացի եւ գրաւոր) վերի ձեռնուն քարզանութեան կը վար-
ժեցնէ եւ անոնցով յօսքեր շինել կուտայ:

Վարժ. — Վերի օրինակին համեմատ խոնարհել տուէք.
— Խնցեղ, յօսակցեղ, գրեղ, կանցեղ, խաղեղ, ներեղ:

137. Կ Ո Վ

Կովը ամէնէն շատ աշխատող կենդանին է. — դաշ-
տին մէջ կ'աշխատի եւ աբարակին էն օգտակար սպա-
սաւորն է. արօրը կը քաշէ, հողը կը հերկէ եւ իր աղբով
կը պարարէ. կաթ կուտայ, միսը կ'ուտուի. մորթէն ալ
կաշի կը շինուի: Այս կաշին կը գործածուի մեր կոշիկնե-
րուն եւ ուրիշ բաներու: Կովը հեղ կենդանի է, ագա-
րակներու կամ տուներու մէջ կը բնակի. խոտ կ'ուտէ, կը
բառաջէ եւ կ'որոճայ: Կովին ձագը հորթ կը կոչուի:

138. Խ Ա Մ Ա Ճ Ի Կ Կ Ս Մ Պ Ո Ւ Պ Ր Ի Կ (1)

Ընչայ	Հեփիյէ	Նետեցիր	Աքսըն
Տուայ էր	Վերսիս իսի	Արցունք	Կեօզ եաօր
Տեսութեան	Կեօրիւսիյէ	Թափելով	Տեօփեփ
Տուին	Վերսիլեր	Ընեմ	Եափայլմ

Վարժուհին պէպէք մը ընծայ տուած էր փոքրիկ
Չապէլին: Օր մը վարժուհին անոնց տունը տեսութեան
երթալով հարցուց թէ ո՞ւր է պէպէքը: Պատասխանե-
ցին թէ Չապէլ կրակը նետած էր: Այն ատեն վարժու-
հին կանչեց Չապէլը եւ հարցուց:

— Սիրուն աղջիկս, ինչո՞ւ պէպէքդ կրակը նետե-
ցիր: Աղջիկը արցունք թափելով պատասխանեց:

— Ի՞նչ ընեմ, Տիկին, ես անոր ըսի թէ չատ կը
սիրեմ զինքը, բայց ան ինձի պատասխան չտուաւ:

139. Բ Ա Յ (2)

Բ. ՁԵԼ. — Խ Օ Ս Ի Լ

Կը խօսիմ	Խօսեցայ	Պիտի խօսիմ	Խօսէ'
Կը խօսիս	Խօսեցար	Պիտի խօսիս	Մի' խօսիր
Կը խօսի	Խօսեցաւ	Պիտի խօսի	Խօսեցէ՛ք
Կը խօսինք	Խօսեցանք	Պիտի խօսինք	Մի' խօսիք
Կը խօսիք	Խօսեցաք	Պիտի խօսիք	Խօսող
Կը խօսին	Խօսեցան	Պիտի խօսին	Խօսած

(1) Խանաճիկ, պուպրիկ, սիկին կը նշանակեն պեպեփ, մանկական խաղալիկ:

(2) Տե՛ս նախորդ ծանօթութիւնը:

Վ Ա Ր Ժ Ո Ւ Թ Ի Ն

Կը բնակիմ	Բնակեցայ	Պիտի բնակիմ	Հրամայեցաք զսոսնս Բնորակեցաք զսոսնս:
Կը գանիս	Գանեցար	Պիտի գանիս	
Կը հաւնի	Հաւնեցաւ	Պիտի հաւնի	
Կը պառկինք	Պառկեցանք	Պիտի պառկինք	
Կը պտըտիք	Պտըտեցաք	Պիտի պտըտիք	
Կը նմանին	Նմանեցան	Պիտի նմանին	

Վարժ. — Վերի օրինակին պէս խոնարհեցէք. — Մաշի, կործանիչ, սորվիչ, նեղուիչ, նայիչ:

140. Ը Ն Տ Ա Ն Ի Ք

Կը մուցանեն	Պեսլերլեր	Կը պատուենք	Իզգերլերիզ
Կը մեծցնեն	Պեօլիւսիւրլեր	Կ'աղօթենք	Տուա էսերիզ
Կը պահեն	Հըֆզ էսերլեր	Հագնելք	Կիլեհեհ
Կը խնամեն	Գայրերլար	Ծնողք	Աթալար

Պղտիկ աղջիկ մ'եմ ես. հայր ու մայր ունիմ. աւնոնք զիս շատ կը սիրեն: Երկու քոյր ու եղբայր մ'ալ ունիմ որ Պօղոս կը կոչուի: Ծնողքս զանոնք շատ կը սիրեն: Մեր հայրն ու մայրը կը մուցանեն մեզ, ուտելիք եւ հագնելիք կուտան. մեզ կը պահեն, կը խնամեն ու կը մեծցնեն: Մենք շատ կը սիրենք ու կը պատուենք ծնողքնիս եւ կ'աղօթենք անոնց համար: Փոքրիկ աղջիկ, հօրեղբայր կամ մօրեղբայր, հօրաքոյր կամ մօրաքոյր ալ ունի՞ս: Յովհաննէսը քու ի՞նչդ է:

141. Չ Ա Ր Կ Ե Ն Դ Ա Ն Ի Ն

Սառեր էր	Տօմուտ իսի	Ապերախա	Նանգեօր
Մեղքցաւ	Անքսը	Վաս	Ալչազ
Վերցուց	Գայսրսը	Բարութեանս	Էլիկիսի
Տաքնայ	Ըսընսըն	Փոխարէն	Պեհէլ, գարշը
Տաքցաւ	Ըսընսը	Չարութիւն	Քեօթիլի՛ւմի
Չտաքցաւ	Ըսընմասը	Խայթելու	Սօգիւզ
Իսկոյն	Հեմեհ	Չախջախեց	Էզսի

Չմեռ էր: Դիւղացի մը փայտ կարելու համար անտառը դնաց: Հոն տեսաւ օձ մը որ ցուրտէն սառեր էր: Մեր գիւղացին մեղքցաւ (խղճաց, գլթաց) օձին: — Վերցուց եւ կրակին քով դրաւ որ տաքնայ: Օձը տաքցաւ շտաքցաւ⁽¹⁾, իսկոյն գիւղացին վրայ վազեց խայթելու համար:

— Ո՛վ ապերախա ու վաս կենդանի, պտուայ դեղացին, իմ բարութեանս փոխարէն չարութիւն ընել կ'ուզես: Աս ըսաւ ու կացինով ջախջախեց օձին գլուխը:

142. Բ Ա Յ

Գ. ՉԵՆ. — Կ Ա Ր Գ Ա Լ

Կը կարդամ	Կարդացի	Պիտի կարդամ	Կարդա
Կը կարդաս	Կարդացիր	Պիտի կարդաս	Մի կարդար
Կը կայդայ	Կարդայ	Պիտի կարդայ	Կարդացէ՛ք
Կը կարդանք	Կարդացինք	Պիտի կարդանք	Մի կարդաք
Կը կարդաք	Կարդացիք	Պիտի կարդաք	Կարդացող
Կը կարդան	Կարդացին	Պիտի կարդան	Կարդացած

(1) Տաքցաւ չտաքցաւ = ըսընը՛ր ըսընմազ: Վարժութիւն այս ձեւին վրայ՝ ըսին այլեւայլ ժամանակներով:

(2) Տե՛ս նախորդ ծանօթութիւնը:

Վ Ա Ր Ժ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Կը խաղամ	Խաղացի	Պիտի խաղամ
Կը հողաս	Հողացիք	Պիտի հողաս
Կը հաւատայ	Հաւատաց	Պիտի հաւատայ
Կը խնդանք	Խնդացինք	Պիտի խնդանք
Կը լուաք	Լուացիք	Պիտի լուաք
Կը հազան	Հազացին	Պիտի հազան

Հրահանգներն ու
Ընդունելիքները
զանց հարցել :

Վարժ. — Այս օրինակին պէս խոնարհեցէք. — Կաղալ, դողալ, լողալ, լուալ, գրալ, շալ, պրուալ :

143. Դ Ա Ս

Կարել	Տիճմեք	Ձէ սորված	Էօյրեմեմիք
Հիւսել	Էօրմեք	Կաղանդին	Ելլպաբնատ
Ձեն գիտեր	Պիլմեղիք	Տուփ	Գուրու
Ձեռագործ	Էլ հիւների	Պատկերաղարդ	Թաավիրլի

Քոյրս գուրպայ կը հիւսէ, ես կար կը կարեմ : — Մանչ տղաք կարել եւ հիւսել չեն գիտեր : — Արտեմիս շատ փոքր է, բայց պատկեր չինել, կար կարել եւ ձեռագործ սորվիլ կ'ուզէ : — Մեր գրացիին աղջիկը գեռ հայերէն խօսիլ չէ սորված : — Հօրեղբայրս՝ Կաղանդին ինծի ընծայ տուաւ տուփ մը ասեղ, արծաթ մատնոց մը, բուրդ, գերձան եւ պատկերաղարդ գիրքեր :

144. Ա Ս Տ Ո Ւ Ա Մ ՈՒ Ի Է

Վարժուհի մը փոքրիկ աղջիկի մը ըսաւ. «Քեզի նաւրինջ մը կուտամ, եթէ ըսես թէ ո՞ր տեղ է Աստուած : — Ես ալ քեզի երկու նարինջ կուտամ, ըսաւ աղջիկը, եթէ ըսես թէ Աստուած ո՞ր տեղ չէ : »
Աստուած ամեն տեղ է, ամէն բան գիտէ, ամէն բան կը տեսնէ, կը լսէ, կը հասկնայ :

145. Բ Ա Յ (1)

Գ. Ձեւ. — Թ Ո Ղ Ո Ւ Լ

Կը թողում	Թողուցի	Պիտի թողում	Թո՛ղ
Կը թողուս	Թողուցիր	Պիտի թողուս	Մի՛ թողուր
Կը թողու	Թողուց	Պիտի թողու	Թողէ՛ք
Կը թողունք	Թողուցինք	Պիտի թողունք	Մի՛ թողուք
Կը թողուք	Թողուցի՛ք	Պիտի թողուք	Թողող
Կը թողուն	Թողուցին	Պիտի թողուն	Թողած

Ծանօթ. — Դասասուն գրասխասակին վրայ կը գրէ չորս Լծորգութեանց բայերուն վերոյիշեալ օրինակներն, եւ կը ցուցնէ վերջաւորութեանց սարբերութիւնները : Յետոյ ամեն մէկ Լծորգութեան օրինակներ կ'աւազարկէ աւակերտին՝ խոնարհելու համար. կամ Բայերու այլ եւ այլ ժամանակներուն ու դեմքերուն Տանկերեկն ինք ըսելով՝ աւակերտին կը հարցնէ Հայերեկը :

146. Լ Ա Ի Ը Ն Կ Ե Ր

Վայրի	Նապանի	Պիտի կենամ	Տուրանաղբ
Պատահամբ	Բասք կելի	Որպէս զի	Քի
Տնկուեցաւ	Տիփիլի	Ապրողը	Նաւանան
Միեւնոյն	Ա՛յնի	Թաղար	Սագար

Վայրի ծաղիկը, պատահամբ, մեխակին հետ անկուեցաւ մի եւ նոյն թաղարին մէջ, եւ կամայ կամայ անոր հօտը տալ սկսաւ :

Այսպէս ալ աղէկ ընկերներու հետ ապրողն աղէկ բաներ կը սորվի :

Ես չար եւ անկիրթ ընկերներէ հեռու պիտի կենամ որպէս զի չարութիւն եւ անկիրթութիւն չսորվիմ :

(1) Տե՛ս նախորդ ծանօթութիւնը :

147. Գ Ա Ս

Տալ	Վերսկ	Բռնել	Թուքազ
Կարուած չեն	Քեսիլմեմիւր	Անցընել	Կեչիւմեմ
Քակուեր է	Սեօխլւմիւր սիր	Փոշի	Թոզ
Կարել տուր ⁽¹⁾	Տիֆսիր	Մաքր	Թեմիզլի

Նունիկ, հայրդ ի՞նչ պատասխան տուաւ: — Ո՞վ է խօսողը: — Քոյրս քեզի կարմիր խնձոր մը տալ կ'ուզէ. սրչափ բարի է: — Լեզուն եւ ակումները բերնի մասեն են: — Եղունգներդ կարուած չեն, դուք զմեզի չունիք: — Վարդուհի, շապիկդ քակուեր է, կարել տուր: — Դուն չես կրնար կարել: — Քեզի ո՞վ ըսաւ թէ այսօր դպրոցնիս դոց է: — Էլիզա, դուն ասեղ բռնել, դերձան տնայնել, կար կարել գիտե՞ս: — Կոչիկներուդ վրայ փոշի կայ, դնա՛ մաքրէ:

148. Ա Ն Կ Ա Ն Ո Ն Բ Ա Յ Ե Ր

Ե Ր Յ Ա Ն

Կ'երթա՛մ ⁽²⁾	Գացի	Պիտի երթամ	Գնա՛
Կ'երթա՛ս	Գացիր	Պիտի երթաս	Մի՛ երթար
Կ'երթա՛յ	Գնաց	Պիտի երթայ	Գացէ՛ք
Կ'երթա՛նք	Գացինք	Պիտի երթանք	Մի՛ երթաք
Կ'երթա՛ք	Գացիք	Պիտի երթաք	Գացող
Կ'երթան՝	Գացին	Պիտի երթան	Գացած

(1) Ուրիշ վարժութիւններ՝ տուր Բայով: — Բերել տուր, գրել տուր, առնել տուր:

(2) Բացարեցէ՛ք թէ կը մասնի՛ր ձայնաւորէ՛ առաջ ը գիրը կը կորսնցնէ, ինչպէ՛ս՝ կ'երթաւ, կ'առնել, կ'ուտել, կ'աւտել, կ'իւնանաւ, եւ այլն:

Գ Ա Լ

Կուգամ ⁽¹⁾	Եկայ	Պիտի գամ	Եկու՛ր
Կուգաս	Եկար	Պիտի գաս	Մի՛ գար
Կուգայ	Եկաւ	Պիտի գայ	Եկէ՛ք
Կուգանք	Եկանք	Պիտի գանք	Մի՛ գաք
Կուգաք	Եկաք	Պիտի գաք	Եկող
Կուգան	Եկան	Պիտի գան	Եկած

149. Ա Բ Բ Ա Ն Ա Մ Ի Ն Զ Ո Շ Ը

Աստուած հրամայեց Աբրահամին՝ ողջակէզ ընել իր որդին՝ Իսահամը: Աբրահամ հնազանդեցաւ եւ Իսահակը լեռ մը տարաւ. հոն փայտ դիզեց, Իսահակը վրան գըրաւ եւ դանակով պիտի զարնէր: Մէկ մ'ալ հրեշտակ մ'երեւցաւ ու ըսաւ. «Աբրահամ, Աբրահամ, Աստուած գո՛հ է քու հնազանդութիւնէդ, մի՛ սպաններ որդիդ: Իսահակ պիտի ապրի եւ անոր սերունդը պիտի բազմանայ:» Նոյն միջոցին, Աբրահամ սետաւ խոյ մը որ մաշառին մէջ կախուած էր եղջիւրներէն: Բռնեց զայն եւ իր որդիին ասեղ ողջակէզ ըրաւ:

(1) Կու գործածելու է միավանկ բայերէն առաջ եւ ոչ կը:

150. ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐ (Շար.)

S U L

Կու տամ ⁽¹⁾	Տուի	Պիտի տամ	Տո՛ւր
Կու տաս	Տուիր	Պիտի տաս	Մի՛ տար
Կու տայ	Տուիր	Պիտի տայ	Տուէ՛ք
Կու տանք	Տուինք	Պիտի տանք	Մի՛ տաք
Կու տաք	Տուիք	Պիտի տաք	Տուող
Կու տան	Տուին	Պիտի տան	Տուած

Ը Լ Լ Ը Լ

Կ'ըլլամ	Եղայ	Պիտի ըլլամ	Եղի՛ր
Կ'ըլլաս	Եղար	Պիտի ըլլաս	Մի՛ ըլլար
Կ'ըլլայ	Եղաւ	Պիտի ըլլայ	Եղէ՛ք
Կ'ըլանք	Եղանք	Պիտի ըլլանք	Մի՛ ըլլաք
Կ'ըլլաք	Եղաք	Պիտի ըլլաք	Եղող
Կ'ըլան	Եղան	Պիտի ըլլան	Եղած

151. ԿԱՂԱՆԴԻՆ ՈՐ ԶԻ ԳԱՐ

«Կաղանդն երբոր գայ, մօրեղբայրդ Ալիք
 «Քեզի պիտի տայ շաքար, խաղալիք:
 «Հայրիկըդ՝ սուլիչ, մեծ հայրդ ալ թմբուկ:»
 Մայրն այսպէս կ'ըսէր Զարեհին փափուկ,
 Որ փափաքելով այդ ընծաներուն՝
 Անդուկ կը սպասէր Կաղանդի գալուն:
 Բայց փոքրիկ տղաք համբերել չունին,
 Կ'ուզեն որ շուտ մը ըլլայ ըսածնին:
 Եւ երէկ, Զարեհ հարցուց. «Է՛հ, մայրիկ,
 «Քանի որ չի գար Կաղանդն աղուորիկ,
 «Որ մեզ պիտի տայ այնքան բաներ թանկ՝
 «Զըլլար որ քեզ հետ մենք իրեն երթանք:»

(1) Տե՛ս նախորդ ծանօթութիւնները:

152. ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐ (Շար.)

Ո Ւ Տ Ե Լ

Կ'ուտեմ	Կերայ	Պիտի ուտեմ	Կե՛ր
Կ'ուտես	Կերար	Պիտի ուտես	Մի՛ ուտեր
Կ'ուտէ	Կերաւ	Պիտի ուտէ	Կերէ՛ք
Կ'ուտենք	Կերանք	Պիտի ուտենք	Մի՛ ուտէք
Կ'ուտէք	Կերաք	Պիտի ուտէք	Ուտող
Կ'ուտեն	Կերան	Պիտի ուտեն	Կերած

153. ՀՐԱՀԱՆԳ՝ ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Ես դպրոց կ'երթամ: — Ինծի դաս տուր: — Տէր
 Հայրն եկաւ: — Մի՛ դար ինծի հետ: — Քեզի ընկեր
 պիտի ըլլամ: — Հաց կերէք: — Եղան ուղածդ: —
 Ի՞նչ կերար: — Դեռ պիտի ուտես: — Ե՛րբ խելք պի-
 տի ըլլաս: — Արամին ալ ըսէ, միասին եկէք: — Չորս
 դահեկան տուինք եւ աղուոր գիրք մ'առինք: — Դուրս
 մի երթաք: — Ահա շուները կուգան: — Ուտողը
 դուրս թող ելլէ:

154. Գ Ա Ս

Մեր ձին տեսար: — Պզտիկ եղբայրդ աղուոր ժա-
 մացոյց մ'ունի, — Նոր գնած (ծախու առած) զմեկինդ
 շատ սուր է: — Քրոջս ասեղն ու մատնոցը քո՛վք են:
 — Հօրաքոյրս ու մօրաքոյրս մերն (պիզճէ) են: — Փո-
 դոցն էիր: — Աղանդի, լաթերդ աղտոտեր ես, եթէ
 մայրիկդ տեսնէ, պիտի բարկանայ. շուտ շուտ խողա-
 նակով մաքրէ:

155. շ Ա Յ

Կը թխէ	Պիւրիւր	Կը մշակեն	Պէլլերլի
Կը շաղուեն	Եուղուրուրլար	Կը հերկեն	Սիւրերլի
Խաշ	Մայա	Կը ցանեն	Էֆերլի
Կ'աղան	Իւլիւսիւրլի	Կ'աճեցրնէ	Պէօլիւսիւր
Հաճար	Չալսար	Կը զրկէ	Կեօկսերլի
Եգիպտացորեն	Միսիւր	Հասկ	Պաւազ

Հացը կամ տանախկինը կը թխէ կամ հացագործը : — Հացը խմորով կը շինեն : — Խմորը կը շաղուեն ալիւրով, ջրով ու խաշով : — Յորենը կ'աղան ջաղացքի մէջ եւ ալիւր կ'ընեն : — Յորենը, գարին, հաճարը, եղիպտացորենը կը բուսնին արտին մէջ՝ հասկերու վրայ : — Գիւղացի մշակները գաշար կը մշակեն, հոգը կը հերկեն, յետոյ կը ցանեն եւ Աստուած կ'աճեցրնէ բոյսերը : — Աստուած կը զրկէ մեղի՝ ամառ, ձմեռ, աշուն, դարուն, տարութիւն, անձրեւ ու փայլուն արեւ :

156. Թ Ռ Չ Ո Ի Ն Ն Ե Ր (1)

Աղաւնի	Կեօվերնի	Բաղ	Էօրսկի
Ճնճղուկ	Սերչի	Աղսաւ	Գարկա
Սոխակ	Պիւլպիւլ	Արազիլ	Լէյլիֆ
Արծիւ	Գարբալ	Թուխակ	Փալիպալան
Ծիծեռնակ	Գըրլանկըն	Կաքաւ	Քեկիլիֆ
Հաւ	Թալուզ	Աքաղաղ	Խօրնու
Հնդկահաւ	Հինի (նուլուզ)	Սաղ	Գալ

(1) Ի՞նչ է թռչունը : Աստուծո՞ւ որո՞նք տեսած ես : — Որո՞նք են վայրի թռչունն : Յոքնակիի վերածեցէք այս անունները : Նաեւ Սյրուրենի կարգով գրեցէք :

157. Շ Ո Ի Ն

Կը պահպանեմ	Պեկերիմ	Գրուած է	Եագըմբո սք
Կը հաչեմ	Իւրերիմ	Մնացեր է	Գալմբո սք
Կը վախցնեմ	Գօրգուսուրքմ	Հոտոտեց	Գօզլասք
Կը բռնեմ	Թուրարքմ	Չեմ քնանար	Ուլումամ
Կը գտնեմ	Պուլուրքմ	Որս	Ավ
Մօտեցաւ	Եագլաւսք	Այսքան	Պու գաւար

«Կարգան տեսնեմ, սիրուն շնիկս, ի՞նչ գրուած է այս գրքին մէջ», ըսաւ Տիրուհի իր փոքրիկ շան :

Շունը գրքին մօտեցաւ, հոտոտեց ու հեռացաւ : — Ինձի՞ մնացեր է կարգալ, ըսաւ ան. ես տունը կը պահպանեմ, գիշերները չեմ քնանար ու միշտ կը հաչեմ, գայլերը կը վախցրնեմ, որսի կ'երթամ, նապաստակ կը բռնեմ, բազ կը գտնեմ. ինձի համար այսքանն ալ բաւական է :

ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ . — Ի՞նչ է շունը : — Քանի՞ տարի : — Ի՞նչ բանի օգուտ ունի շունը : — Ի՞նչ կ'ըստի որսի շունը : — Ի՞նչ կ'ըստի եգ շուն մը : — Շունին ձագը ի՞նչպէս կը կոչուի : — Ի՞նչ ձայն կը հանէ : — Ի՞նչ կ'ուտէ : — Ո՞ր կը պառկի : — Կրնա՞ք յիշել շունի մը հաւասարութիւնը պատմող դէպքերը :

158. Բ Ա Յ Ե Ր Ո Ւ Ն Ժ Խ Տ Ա Կ Ա Ն Ը

Ներկայ

Չեմ սիրեր	Չեմ խօսիր	Չեմ կարդար	Չեմ թողուր
Չես սիրեր	Չես խօսիր	Չես կարդար	Չես թողուր
Չի սիրեր	Չի խօսիր	Չի կարդար	Չի թողուր
Չենք սիրեր	Չենք խօսիր	Չենք կարդար	Չենք թողուր
Չէք սիրեր	Չէք խօսիր	Չէք կարդար	Չէք թողուր
Չեն սիրեր	Չեն խօսիր	Չեն կարդար	Չեն թողուր

Անկասար

Չէի սիրեր	Չէի խօսիր	Չէի կարդար	Չէի թողուր
Չէիր սիրեր	Չէիր խօսիր	Չէիր կարդար	Չէիր թողուր
Չէր սիրեր	Չէր խօսիր	Չէր կարդար	Չէր թողուր
Չէինք սիրեր	Չէինք խօսիր	Չէինք կարդար	Չէինք թողուր
Չէիք սիրեր	Չէիք խօսիր	Չէիք կարդար	Չէիք թողուր
Չէին սիրեր	Չէին խօսիր	Չէին կարդար	Չէին թողուր

Հրամայական

Մի' սիրեր	Մի' խօսիր	Մի' կարդար	Մի' թողուր
Մի' սիրէ՛ք	Մի' խօսի՛ք	Մի' կարդա՛ք	Մի' թողու՛ք

Ծանօթ. — Այս ձևերուն համեմատ դասսուուն քող վարժեցնէ ուրիշ բայեր ալ ժխտականի փոխել: Նաև հաստատական խօսքեր քող առաջարկէ ժխտականի վերածելու համար եւ փոխադարձաբար:

Վարժ. — Ժխտական խոնարհեցէ՛ք հետեւեալ բայերը վերի օրինակին պէս. Գրել, նայիլ, հազար, քողորդ:

159. Օ Ն Ն Ի Կ

Կ'ատէր	Անվանեալ իսի	Ո՛չ կը գրէր	Նե՛ եազար իսի
Փախուստ	Գաչամագ	Ո՛չ կը կարդար	Նե՛ օգուր իսի
Դեռ	Տահա	Յարգ	Գըլմէք
Մեծնամ	Պեօյիւնէիմ	Չը տուին	Վերմէսիլեր
Կ'ըլլամ	Օլուրում	Արդար	Հագըր, լեայըզ

Օննիկ գրիչ ու գիրք կ'ատէր,
 Եւ դպրոցէն կուտար փախուստ:
 Ան կ'ըսէր միշտ «Պզտիկ եմ դեռ,
 Մեծնամ, կարգամ, կ'ըլլամ հարուստ:»
 Օննիկ մեծցաւ, բայց տակաւին
 Ոչ կը գրէր, ոչ կը կարդար,
 Մարդիկ անոր յարգ չը տուին,
 Այս է ծոյլին պատիժն արդար:

160. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Առակերտ քող պատասխանէ սա հարցումներուն:

- Ի՞նչ է շուշանը: — 2. Ի՞նչ է թիթենին: — 2. Ի՞նչ է ատրճանակը: — 4. Ի՞նչ է օղը: — 5. Ի՞նչ ուրազը: — 6. Ի՞նչ է սանտրը: — 7. Ի՞նչ է շերեփը: — 8. Ի՞նչ է սափրիչը: — 9. Ի՞նչ է դարունը: — 10. Ի՞նչ է առաւօտը: — 11. Ի՞նչ է ազուարը: — 12. Ի՞նչ է սարդը: — 13. Ի՞նչ է օձը:

Օրինակ. — Շուշանը ծաղիկ է, քրեկին ծառ է:

161. ԾՈՅԼ ՏՂԱՆ

Արդեօք	Անապա	Դիմացի	Գարբբի
Աշխատելու	Չալբումազ	Կը համրէ	Սայար
Կենալ	Տուրմազ	Ելլելուն	Չրգսըղրնսա
Յանցանք	Գապահաք	Անգործ	Իսիզ, պօշ
Գործ	Իշ	Չմեռնելու	Էօլմեմեք
Չի սերտեր	Էօյրեմեմեք	Պիտի մուրայ	Տիլեմեմեք

Մուլութենէ աւելի դէշ բան կայ արդեօք : Ամէնքս ալ աշխարհ եկած ենք աշխատելու համար : Պարտապ կենալը յանցանք է : Ահա քեզի Սահակը՝ որ ծոյլ է :

Տունը գործ մը տեսնել չ'ուզեր : Նոյնպէս դպրոցին մէջ ալ գիրը չի գրեր, դասը չի սերտեր, դիմացի պատը կը նայի, ճանճերը կը համրէ :

Բան մը չի սորվիր և դպրոցէն ելլելուն՝ անգործ պիտի մնայ : Ան ատեն ի՞նչ պիտի ընէ՝ անօթի չմեռնելու համար : Կամ՝ պիտի մուրայ, կամ՝ գողութիւն պիտի ընէ :

Ո՛հ, Աստուած չընէ որ դուք Սահակին պէս ըլլաք :

162. ՄԻՉԱՏ, ՍՈՂՈՒՆ, ՈՐԳ

Ճանճ	Սիմեք	Սարգ	Էօրիմեմեք
Մեղու	Արը	Մըջիւն	Գարբնա
Թիթեռ	Քեփեմեք	Խղունջ	Սայլանկեօզ
Ճպուռ	Ճրեմը	Օձ	Երլան
Լու	Փիբե	Գորտ	Գուրպաղը
Մլուկ	Թահթա ցիբի	Շերամ	Իփեք պեօնեյի
Մժեղ	Սիվրիսիմեք	Թրթուր	Թըրթըլ
Կրիայ	Թոսպաղը	Մարախ	Չեփիբե
Բզէզ	Պըզպըզ պեօնեյի	Տզրուկ	Սիլիւբ

Վարժ . — Quis quis գրեցեք միջասները, սողունները, որդերը :

163. ԾՈՅԼ ՉԵՂՈՂ ՏՂԱՆ

Տարբերութիւն Տարգ	Կը քաղէ	Եօլար
Կ'օգնէ	Եարսըմ իսեր	Պագարագ
Ուժով	Գուլվեթիլի	Կեչիբեմեք
Կրցածը	Եափապիլիլիլիլի	Էփեյի
Ընելէ	Իքմեքեմ	Պեմգեյեմեք
Ետ	Կերի	Ազըլը
Կ'աւլէ	Սիլփիլըիլ	Պեմգեմեք

Ո՛րչափ տարբերութիւն կայ Սահակին ու Մինասին մէջ :

Առաջինը, ինչպէս դիտէք, ծոյլին մէկն է . երկրորդը աշխատասէր ու խելացի :

Մինաս կանուխ կ'արթննայ, աղօթք կ'ընէ, և մօրը կ'օգնէ տան գործերը կատարելու :

Ուժով չէ . բայց կրցածն ընելէ ետ չի կենար :

Չմեռը՝ տունը կ'աւլէ . ամառը՝ Պարտեղին մէջի խտար կը քաղէ, կը հաւաքէ եւ դէզ կ'ընէ :

Գպրոցին մէջ պատը նայելով, ճանճ համրելով ժամանակ չ'անցըներ . բաւական կը կարգայ կը գրէ :

Աւելի աղէկ չէ՞, ծոյլ Սահակին նմանելու տեղ, աշխատասէր Մինասին նմանիլ :

164. Հ Ր Ա. Հ Ա. Ն Գ

Սա բառերը քարգմանեցեք, ետք զաս զաս սիւնակներու մէջ գրեցեք անձերը, կենդանիները եւ իրերը:

Օձ, մշակ, ընկոյղ, կաքաւ, պատկեր, ձուկ, Միհրան, դաշտ, դրացի, ոսկոր, Աբէլ, ճանձ, թթենի, թռչուն, զաւակ, խաչ, ձի, պայտար, հաւ, դրամ, Գրիգոր, մտեղ, տուփ, մեքենայ, հօրեղբայր, մտրուկ:

Օրինակ. — Օձը կենդանի է, մշակը անձ է, ընկոյղը իր կաւ առարկայ է, կաքաւը կենդանի է:

165. Կ Ա. Ր Գ Ա. Լ Զ Գ. Ի Տ Յ Ո Վ Տ Ղ Ա. Ն

Կը ճանչնա՞ք	Թանրմըսընըզ	Կը ցաւի	Անբօր
Մեռաւ	Էօյիւ	Կը մտածէ	Տիւրքիւնիւտօր
Ղրկել	Կեօնհրմեք	Երբ մեծնայ	Պեօյիւտիւլիւնեք
Զի գիտեր	Պիլմեքօր	Զգիտնալուն	Պիլմեքիլի

Կը ճանչնա՞ք պզտիկ Պօղոսը, Մարիամ խաթունին տղան:

Անոր հայրը չորս տարի առաջ մեռաւ, եւ մայրը աշխրան աղքատ է որ չի կրնար զինք դպրոց ղրկել:

Անոր համար է որ Պօղոս կարդալ չի գիտեր, եւ շատ կը ցաւի երբ կը տեսնէ որ ուրիշ պզտիկ տղաք կը կարդան կը գրեն:

Պօղոս կը մտածէ թէ, երբ մեծնայ, գործ չպիտի կրնայ գտնել՝ կարդալ գրել չգիտնալուն համար:

Ա՛հ, շատ թշուառ է Պօղոսը:

166. Հ Ր Ա. Հ Ա. Ն Գ

Գեք երկու անուն

Խաղալիկի, խաղի, դպրոցական առարկայի, կարասի, ուտելիքի, խմելիքի, պտուղի, մարդու, հագուստի, շէնքի, կենդանիի, թռչունի, միջատի, սողունի, ձուկի, ծաղիկի, ծառի, բանջարեղէնի, արհեստաւորի, գործիքի, ղէնքի, զարդի, նուագարանի, մետաղի:

Օրինակ. — Շունջան, քոռցիկ՝ խաղալիկ են:

— Այֆկասյուկ, կաղնիկաղ՝ խաղ են:

167. Կ Ա. Ր Գ Ա. Լ Զ Գ. Ի Տ Յ Ո Վ Տ Ղ Ա. Յ Մ՝ Ա. Լ

Մեր դրացի դերձակ Մելքոնին տղան Կարապետն ալ, պզտիկ Պօղոսին պէս, կարդալ չի գիտեր. բայց այս երկու տղոց մէջ մեծ տարբերութիւն կայ:

Պօղոս կարդալ չի գիտեր, վասն զի մայրը չի կրնար դպրոց ղրկել, բայց Կարապետ միշտ դպրոց կ'երթայ:

Իպրոց կ'երթայ՝ բայց չուզելով կ'երթայ, ճամբան կը անտնայ, եւ ուրիշ տղոց հետ կը խաղայ:

Իպրոցին մէջ ալ ծոյլ, շատախօս ու չար տղայ մ'է, վարժապետին բաժը մտիկ չընելու և բան մը չի սորվիր:

Վարժապետը միշտ կը պատժէ զինքը: Երբ տուն կուգայ, մայրն ալ կը սրդօղի իրեն:

Ամէնքը կը ծաղրեն ու կ'ատեն զինքը:

Խեղճ Կարապետ:

168. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

1. Հետեւեալ բառերը քարգմանեցիք:
2. Ըսեք, ի՞նչ թիւ եւ հոլով են անոնք:
3. Հոլովը նոյն պանելով անոնց նշանակին գտեք:

Հացեր, խաչերու, փայտերէ, քարերով, տուներու, կո-
վերէ, ձիեր, ծառերու, բերաններ, սեղաններով, դպրոցներ,
ականջներու, հայրերով, մայրերէ, բնութիւններ, խոստում-
ներէ, քննութիւններով, հարցումներու, մարդերով, ծովեր:

169. Հ Ն Ա Ջ Ա Ն Գ Ղ Ա Ն

Ահա տղայ մը զոր շատ կը սիրեմ:

Հայրը բան մը պատուիրած ատեն, շուտ մը կը կա-
տարէ:

Երբ մայրն ըսէ. «Գառնիկ, դնա այս ինչ տեղէն
կաթ բեր, կամ աղբիւրէն ջուր բեր, անմիջապէս կը վա-
զէ կ'երթայ:

Գպրոցն ալ, երբ վարժապետը կը պատուիրէ որ
դաս սնրտէ կամ չխօսի, իսկոյն կը հնազանդի:

Ի՞նչ աղուոր բան է խօսք մտիկ ընելը:

Տղան, դուք ալ Գառնիկին պէս ըրէք, ան ատեն
ամէն մարդ ձեզ պիտի սիրէ:

170. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Հետեւեալ բառերը քարգմանեցիք: Ապա ըսե՛ք թե ո՞վ
կ'ընէ այդ գործողութիւնները: *Օրինակ.* — Էջը կը գոայ:

Կը զուայ... (ո՞վ), հաւկիթ կ'ածէ... (ո՞վ), կը խօսի,
կը փչէ, կը բառաչէ, կը նուայ, կը մայէ, կը մոնչէ, կը բըզ-
զայ, կը կռկռայ, դաս կուտայ, ձիերը կը լուսնէ, կը փայ-
լի, քարոզ կուտայ, հագուստ կը կարէ, կը հաչէ, կուլայ,
գիր կը գրէ, տուն կը շինէ, եւայլն:

Վարժ. — Նոյն խօսքերը Յոնկալի ըրե՛ք, այսպէս. — Էջերը
ը գոան, հաւերը հաւկիթ կ'ածեն:

171. Ա Ն Հ Ն Ա Ջ Ա Ն Գ Տ Ղ Ա Ն

Ղուկաս սիրելի տղայ մը չէ:

Ինչո՞ւ, գիտե՛ք. — որո լճետեւ անհնազանդ է: Ե-
թէ հայրն իրեն ըսէ թէ «Ղուկաս, դնա աղբիւրէն ջուր
բեր. կամ այս ինչ խանութէն ծխախոտ բեր», անկիրթ
պատասխան մը կուտայ:

— Ժամանակ չունիմ. — Կուժը ծանր է. — Խա-
նութը հեռու է:»

Այս բանին համար հայրը միշտ խրատ կուտայ ի-
րեն, կը պատժէ, կը ծեծէ անգամ. եւ իրաւունք ալ
ունի: Տղայ մը պզտիկութեանը լաւ կը կրթուի, ինչպէս
տունի մը պզտիկ ու բարակ եղած ատենը կը շտկուի:

Ղուկասին ըրածը շատ գէշ բան է եւ Աստուած
պիտի պատժէ զինքը:

172. Հ Ր Ա. Հ Ա. Ն Գ

Առակերտները նախ բերանացի եւ ապա գրաւոր թող պատասխանեն, այսպէս. — Շախարռ ուտելիք է:

1. Ի՞նչ է շաքարը, խահլէն, գիրքը, բաղնիքը, աչք-կապուկը, մանեակը, եւ այլն:

2. Որո՞նք են ընտանի կենդանիները, քու ազգականներդ, մարմնի մասերը, եւ այլն:

3. Ի՞նչ կ'ընեն դգալով, մուրճով, կածառով (ունելի): գրիչով, կանգունով, ալիւրով, եւ այլն:

4. Ո՞ւր կը տեսնես բարձը, խորանը, մուրճը, արօրը, նաւակը, ծառը, լուսինը, եւ այլն:

173. Ա Ն Ո Ի Շ Ա. Գ Ի Բ Տ Ղ Ա Ն

Ո՞՛հ, Լեւոն, ի՞նչ գէշ բան է վարժապետին ըսածը մտիկ չընել:

Մէկ բանը տասն անգամ կը կրկնէ եւ դարձեալ ուշադրութիւն չես ըներ:

Նայէ՛, տասը տարու ես, Վարժուրիւն Մանկանց կը կարդաս, եւ դեռ հայերէն խօսիլ չես գիտեր:

Ըրածդ աղէ՛կ բան մը (եյի՞ պիր շէյ մի) կը կարծես:

Հաւատա՛ ինձի, տղաս, մի նմանիւր ծոյլ եւ անուշադիր կարապետին:

Նայէ՛, սրչափ թշուառ է ան, եւ թէպէտ դպրոցէն ելած է եւ արհեստի կ'երթայ, բայց նորէն բան չի սորվիր եւ վարպետը բնաւ գոհ չէ իրմէ:

174. Հ Ր Ա. Հ Ա. Ն Գ

Առակերտները բերանացի եւ գրաւոր պատասխանեն:

1. Ի՞նչ կ'ընէ վարժապետը, դերձակը, դահիճը, պայտարը, մշակը, դարբինը, հիւանը, քահանան, վարդապետը:

2. Է՞չը կը դուայ, իսկ հա՛ւը, ձին, կո՞վը, կատո՞ւն, գա՞ռը, առի՛ւծը, մեղո՞ւն, գո՞րտը, շո՞ւնը, մանկի՞կը:

Օրինակ. — Վարժապետը դաս կուսայ:

175. Խ Ր Ա. Տ

Մի խնդրեր Աստուծմէ
Ո՛չ ըստակ, ո՛չ պատիւ,
Այլ ըղբեզ կրթելու՝
Խելք, շընորհք, սիրտ ազնիւ:
Օգնէ քու ընկերիդ,
Աղքատին սէր ցուցուր,
Գիտցի՛ր որ չէ անվարձ
Բաժակ մ'իսկ պաղուկ շուր:

176. Հ Ր Ա. Հ Ա. Ն Գ

Հետեւեալ խօսքերը նախ քարգմանեցէք, յետոյ Յոննակի բրեք, այսպէս. — Վաճառականները կը ծախեն կեոքասներ:

Վաճառականը կը ծախէ կերպաս: — Դասատուն բարի խրատ կուտայ իր աշակերտին: — Տղան պիտի սերտէ դասը: — Ես շատ չեմ խօսիր: — Պահապանը թող հանգչի, շունը կը հսկէ: — Գողը փախաւ: — Բանւորը ջրհոր փորեց: — Այգին կ'թեցի: — Դուն շատ բարի ես: — Վատը կը փախչի: — Ձին բեռ կրեց եւ հիմա խոտ կ'ուտէ: — Ես գիրքս լմնցուցի:

ԴԱԱԸՆԹԱՑՔ ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ

Տանկախօս գաւառներու նախակրթութեան ամբողջ ընթացքը կը բաղկանայ երեք մասերէ :

1. ԱՌԱՋԻՆ ՎԱՐՃՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ, ուր տղանք կ'ուսանին ընթերցանութիւն, քարգմանութիւն, հոլովումներու եւ խոնարհումներու սկզբնական ծանօթութիւն, եւ կը վարժուին հայերէն խօսելու՝ մտամարզական, իրագիտական եւ գրուցատրական հրահանգներու շնորհիւ :

2. ԵՐԿՐՈՐԴ ՎԱՐՃՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ, պարունակութիւնն աստիճանաբար նոխացած՝ ըստ զարգացման եւ հասողութեան ուսանողին . — շանեկան հրահանգներ, մտամարզական եւ իրագիտական հարցումներ, ֆերականական վարժութիւններ՝ գործնականապէս, բարոյական ու այլ պիտանի գիտելիքներ, ուղղագրութեան կանոններ, եւ այլն :

3. ԵՐՐՈՐԴ ՎԱՐՃՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ, (հաշտարմար նաեւ հայախօս տղոց) ընտիր դասագիրք ընթերցանութեան, լեզուագիտական հրահանգներու, մտամարզութեան, բառագիտութեան : Աշակերտը կ'ուսանի, բաց ի ընթերցանութենէ, նաեւ ֆերականութիւն, մտամարզութիւն, լեզուի եւ մտածութեան, ֆաղափային գիտութեան եւ այլ նիւղերու վրայ կարելու գիտելիք . կը կատարէ հոմանիւրներու, հակահիւրներու, նմանաձայններու վրայ օգտակար վարժութիւններ, վերլուծութիւն լեզուի, իմաստի եւ ոճի :

Բոլորովին նոր եւ դիւրուսոյց եղանակով պատրաստուած այս գրքերը, որոնց օգտակարութիւնը փորձով ապացուցուած է ամենուրեք, կոչուած են յեղափոխել տանկախօս հայ տղոց՝ մայրենի լեզուն ուսանելու հնաւանդ դրութիւնը եւ դիւրին ու հիմնական կերպով ծաւալել ազգային լեզուն : Երեք մասերն ալ վաւերացեալ եւ յանձնարարեալ են Ազգ. Կեդր. Վարչութեան Ուսումնական Խորհրդէն եւ ՄեարիՖի պատշտական գրացանկին մէջ անցած :

2013

3499

« Ազգային գրադարան

NL0059753

ԴԱԼՔԵԱՆ ԳՈՐԺԱԿԱՅՐՈՒՔԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

	Դանկյուն	
1. Ա. Վարձու քիւն Մանկանց	8րդ	Տիպ 4
2. Բ. „ „ „	6րդ	„ 5
3. Գ. „ „ „	5րդ	„ 5
4. Տարրական Քերականութիւն	5րդ	„ 2
5. Լեզու ցիչ Գապրնբագ	3րդ	„ 3
6. Փուկ, Աւսարհարք Հաւաճոյ	4րդ	„ 3
7. Փնջակ, Պակերազարդ	5րդ	„ 1 1/4
8. Երկրորդ Փուկ	2րդ	„ 6
9. Գործնական Ընթացք Ծարադրութեան	3րդ	„ 3
10. Բանալի Ծարադրութեան	2րդ	„ 7
11. Բնեկրօտ Հայ լեզուի	4րդ	„ 2
12. Սկզբունք Համոնայնութեան եւ Ծարադասութեան	3	„ 3
13. ALPHABET FRANÇAIS	2րդ	Տիպ 2
14. Տարրական Ընթացք Կրօնի Վ. Քնյ Ապրանեանի	3րդ	„ 2
15. Պակերազարդ Այբբենարան (Նոր սեռով)	3րդ	„ 1 1/2
100ր 25 դրու շ		
16. Յայտադիր Գուրութեան Գործակալութեան	5րդ	„ 2
17. Ծաղկաբաղ Հաւաճոյ, Միջին շրջան	2րդ	„ 4
18. Գարդաւարութիւն, գործ Emerson E. Whiteի		5
19. Աաւճայայտման Հ. Պեննէտանի		5
20. Համառօտ Կրօնագիտութիւն Ա. Հալիլյանի	2րդ	„ 3
21. Մրօխ ձայնը, Քերթումներ, Բ. Բարսեղեանի		5
22. Նուէր Հայ մանուկներուն Ա. Գուրութեանի		1 1/2
23. Գասխարակութիւն Աղջիկներու. Յուսիկ Վարդ.		3
24. Հօսի, Գիտութիւններու վրայ դասեր, Գ. Անդէասեան		3
25. Գասխարակութիւն Պատանիներու. Յուսիկ Վարդ.		3
26. ԲԻԻՐՄԱՆ քաղիք, 1898, 1899, 1900	2, 1, 1/2	լիւրա
27. Ախարհագրութիւն Օսմ. Կայսրութեան		3
28. Քերթումներ, Յսկոբեան		5
29. Տղայ Կրօնագիտութիւն, Մկրտիչ Վարդ. Ազուունի		4
30. Թուաբանութիւն մեղրական դրութեան		5
31. Աապնորդ Անցդիւէն լեզուի. Բ. Վարձապետեան		5
32. Իվաննէլին, Լօնկէլլո. Տ. Լ. (քերթու Քիրակիւնի)		5
33. Օսմանեան Տարոյշակութիւն, Ս. Յ. Կարսիկեան		5
34. ՆՈՐ ՎՊՐՈՅ, 10 պրակը		35
35. Շքաքերական Ծանուցադիր «Նոր Գարդ»ի		5
36. Լիակատար գրացուցակ (մամուլի սակ)		5
37. Ծաղկաբաղ Քրիստոնէական Վարդապետութեան		4
38. Հանդիսարան Բարոյագիտութեան		6
39. Մրօխ լազեր, Թ. Թէրզեան եւ Տօլինօ		5
40. Ուղեցոյց Գ. Վարձու քիւն		5

معارف نظارت جلیله سنک و مطبوعات داخلی مدیریت بهیمنک ۱۰۹
 تومرولی رحصتله طبع اولتمدر